

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 13 · 12. november
Sesjonen 2025–2026

Møte onsdag den 12. november 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 13):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:09]: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:00:24]: På vegner av Framstegsparti-representantane Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Sylvi Listhaug og meg sjølv har eg gleda av å setje fram eit forslag om å prioritere E39 Solavågseidet–Blindheim–Moa.

Presidenten [10:00:43]: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:01:00]: På vegne av Fremskrittsparti-representantene Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Erlend Wiborg og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om å avvike ordningen med piggdekkgebyr.

Presidenten [10:01:14]: Representanten Simen Velle vil framsette et representantforslag.

Simen Velle (FrP) [10:01:28]: På vegne av representantene Line Marlene Haugen, Lill Harriet Sandaune, Joakim Myklebost Tangen, Sylvi Listhaug, Lars Rem, Finn Krokeide, Tor André Johnsen, Morten Kolbjørnsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å godkjenne Jotunheimen privatist-skule som offentlig finansiert kristen privatskole.

Presidenten [10:01:51]: Representanten Guri Melby vil framsette et representantforslag.

Guri Melby (V) [10:02:06]: På vegne av representanten Grunde Almeland og undertegnede vil jeg fremme et forslag om å endre privatskoleloven for å sikre friere etableringsrett.

Presidenten [10:02:18]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:23]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:02:26]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:02:46]: I det siste er det avslørt at Arbeiderpartiet har fart med løgn i valgkampen, om sletting av studiegjeld, gratis ferger og at skatten på småkraft skulle ligge fast. Vi hadde den famøse videoen til Jan Christian Vestre. Arbeiderpartiet lovet bl.a. verdens beste helsevesen, å brette ryggen på de kriminelle gjengene, små geografiske forskjeller, forutsigbarhet for næringslivet og at det skulle bli vanlige folks tur – for å nevne noe.

Status er at skoler og sykehjemsplasser legges ned, og det kuttes kraftig i helsetilbudet i sykehusene over hele landet. Samtidig som finansminister Stoltenberg forsøker å harselere med at det ikke er synd på kommunene, rapporterer KS at det ikke har stått dårligere til med kommuneøkonomien på 40 år. Samtidig som helseminister Vestre lover verdens beste helsevesen, varsler Oslo universitetssykehus store kutt i psykiatritilbudet for unge. Helse vest kutter i Lærdal, de kutter i Nordfjordeid, de kutter i Helse Møre og Romsdal. Der er det krise, og det samme er det i Helse nord. Samtidig som statsminister Støre lover å bli tøffere mot kriminalitet, sier lederen av Politiets Fellesforbund at regjeringens budsjettforslag ikke engang vil dekke lønns- og prisveksten, og at politiets evne til å bekjempe kriminalitet vil bli enda dårligere.

Slik kunne jeg fortsatt og fortsatt. Man skal jo sitte langt oppe i et tårn i regjeringskontorene for å vise en så manglende forståelse for hvordan situasjonen er på bakken og i vanlige folks liv som denne regjeringen viser. Nettavisens måling etter Arbeiderpartiets mange løftebrudd og løgner viser at over 60 pst. har fått svekket tillit til politikerne som følge av dette.

Mitt spørsmål er: Hva tenker statsministeren om at Arbeiderpartiets mange løftebrudd har bidratt til å svekke tilliten til politikerne, og hva tror statsministeren det gjør med tilliten blant vanlige folk at de som står i førstelinjen, rapporterer om et helt annet Norge enn det regjeringen selv beskriver?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:04:53]: Jeg tror representanten på at hun kunne fortsatt og fortsatt, for dette var jo en gjennomgang av jammerdalen hun ser rundt om i Norge. Spørsmålet gikk jo over en veldig bred dagsorden, for å si det slik, om en virkelighet der ute som er krevende for mange. Det kan jeg egentlig slutte meg til. Kommuner er i omstilling, det blir flere eldre og færre barn, sykehusene skal utvikle behandlingstilbud som når flere pasienter, få ned ventetidene, ta i bruk ny teknologi. Det er krevende. Vi har krafttak mot kriminalitet

i både bevilgninger og arbeidsmetoder, men fortsatt er det kriminalitet, og politiet jobber med det. Derfor er vi i politikken – for å utgjøre en forskjell.

Når det gjelder de sakene som har vært belyst etter valget hvor Arbeiderpartiet gjorde feil, har jeg vedgått at vi har gjort feil. Jeg har sagt unnskyld for det. Vi la fram et budsjettforslag som skal være stramt, og som skal sørge for at vi ivaretar trygg økonomisk styring, men det oppsto en situasjon der vi snakket om løfter i politikken som ikke var dekket i budsjettet. Det måtte vi rette opp, og det har vi rettet opp. Jeg har sagt unnskyld for det.

Det er slik at politikere skal ha ambisjoner, de skal si hva de vil gjennomføre i en ny periode. Vi klarer stort sett det, bedre enn veldig mange andre land, tror jeg, men det er en god del løfter som ikke gjennomføres så raskt som folk ønsker. Jeg går selvfølgelig ikke god for påstandene fra representanten Listhaug om at dette er noe Arbeiderpartiet har ansvar for. Jeg kjenner til at politikere har lovet å jobbe for bedre veier, bedre jernbane, bedre tilbud, og de jobber for det, men det skjer ikke nødvendigvis neste termin, i neste budsjett. Slik er politikken. Vi må prioritere. Det gjelder ute i kommunene, og det gjelder også når vi legger fram statsbudsjett og driver politikk fra denne talerstolen.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:06:47]: Det jobbes for bedre tjenester, ja, men situasjonen er jo at det blir dårligere. Å kalle dette en jammerdal vil jeg rett og slett si er respektløst overfor alle dem som har foreldre som ikke får hjelp, eldre folk som sitter der uten sykehjemsplass og nødvendig bistand, barn som står i fare for å miste skolen sin, og de mange familiene i Norge som nå sliter med å sette nok og sunn mat på bordet. Det disse ser, er at Arbeiderpartiet reiser verden rundt og deler ut det norske folks penger rundhåndet. Norge har allerede gitt 50 mrd. kr til regnskog. Senest i forrige uke reiste statsministeren til Brasil for å låne ut 30 mrd. kr av folkets felles penger til gunstige renter – 3 mrd. kr årlig, som er det samme beløpet sykehusene våre må betale for de lånene de har fått til å investere. Disse lånebetingelsene er ikke gunstige, de gir kutt i sykehustilbudet.

Hvorfor er statsministeren og Arbeiderpartiet villig til å dele ut mange titalls milliarder kroner og innføre gunstige lån til regnskog, mens man sitter og ser på at det norske helsetilbudet bygges ned?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:07:54]: Jeg er dypt uenig i at det blir dårligere og dårligere i Norge. Det blir jevnt bedre i Norge. Vi har bedre velferd, folk får nå bedret kjøpekraft, de har norgespris, de kan få støtte til strømutgifter, og levetiden etter operasjoner i sykehusene våre blir bedre, så jeg kjøper ikke den beskrivelsen.

Vi gir altså én prosent. Én av hundre kroner gir vi i bistand, og det står vi opp for. Jeg vet at representanten er uenig i det. En del av det er at vi gjør klimatiltak som er med på å få utslippene ned. Det vi siden 2008 har gitt og bidratt med til å verne regnskog, har kuttet utslipp mange, mange ganger i Norges årlige utslipp, fordi vi er med på en dugnad for å redde klimaet.

Jeg vet at representanten ikke er opptatt av det, at hun ikke vil følge Parisavtalens forpliktelser. Vi er opptatt av at vi skal gjøre det. Når vi går inn på denne måten, får vi utløst nye typer penger som ikke er bistand, men private penger fra veldedige, filantropiske kretser. Det skal vi fortsette med, og det er jeg stolt av at Norge har bidratt med.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:08:56]: Bedre velferd – da må statsministeren ta seg en tur rundt og snakke med folk, snakke med dem som mottar disse tjenestene, snakke med ansatte som springer livet av seg for å prøve å gi tjenester.

Alle danser rundt gullkalven, og nå er diskusjonen og presset i gang fra EU-politikere om at Norge skal stille garanti for et lån EU vurderer å gi gjennom å bruke penger som tilhører den russiske sentralbanken. For å si det sånn: Fremskrittspartiet støtter helhjärtet opp om Ukrainas frihetskamp, men vi kommer ikke til å støtte at Norge skal gå inn som en garantist for et lån EU er ansvarlig for. Også dette åpnet statsministeren for at Norge kan gjøre. Det blir i hvert fall ikke avvist. Er Arbeiderpartiet virkelig villig til å sette store oljefondverdier på spill, folkets penger, for å stille garanti for et lån EU eventuelt gir?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:09:53]: Jeg reiser rundt og snakker med folk. Der hvor det er utfordringer med å komme med et bedre hjelpetilbud, bedre ordninger, er Arbeiderpartiet lyttende, og vi handler i henhold til det, enten det er å innføre heltid, innføre bedre behandlingsmetoder, eller bevilge penger til sykehusene og til kommunene.

EU har ikke bestemt seg for hva slags lån de eventuelt skal gi. Dette er et EU-anliggende. De diskuterer det. Om EU skal stille opp med et lån som skal ha sikkerhet i de frosne russiske midlene, og hvilke garantier som skal gis i så måte, er en diskusjon EU må ta. Det er selvfølgelig ikke aktuelt for Norge å skulle bruke vårt pensjonsfond til garanti for ordninger som diskuteres i ulike organer, som ikke er ferdige. Vi stiller opp for Ukraina, og vi bevilger altså 85 mrd. kr i år. Vi gjorde det i fjor, vi foreslår det også for neste år, og Norge skal være aktivt til stede i det. Nå får vi avvente hva EU bestemmer i sine diskusjoner. Det er ikke avgjort, og så får vi komme tilbake til det, om det blir aktuelt for Norge.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:10:57]: Da er det en åpning der for at vi potensielt bruker oljefondet til å kunne gjøre det.

Fremskrittspartiet stiller seg helhjertet bak hjelpepakken til Ukraina, men nå er diskusjonen i gang om Gaza. Nå begynner det å komme antydninger om at man skal ha en egen Gaza-pakke for oppbyggingen av Gaza. For å gjøre det helt tydelig: Det sier Fremskrittspartiet nei til. Vi skal stille opp for Gaza med nødhjelp, men å gjenoppbygge Gaza er ikke Norges ansvar. Vi mener at det nå er på tide at landene i nærområdene bidrar. Vi tar ansvar for Ukraina, som er i vårt nærområde – det som foregår på eget kontinent, og som truer norsk sikkerhetspolitikk. Finansieringen av en eventuell oppbyggingspakke for Gaza bør de svært rike gulflandene ta ansvar for – Saudi-Arabia, Emiratene og Qatar har mulighetene til det.

Hva slags dialog og hvilke konkrete grep tar regjeringen for å legge press på de rike oljestatene for gjenoppbyggingen av Gaza? Kan statsministeren garantere at Norge ikke stiller opp med en egen pakke som kommer på toppen av bistandsbudsjettet for neste år?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:12:07]: Her var jeg enig med representanten Listhaug i en del viktige påpekninger – gjenoppbyggingen etter katastrofen i Gaza, hvor 80 pst. av bygningene og infrastrukturen er utslettet, må landene i regionen være med og ta et hovedansvar for. Norge er engasjert humanitært, diplomatisk og politisk. Vi har gitt om lag én milliard kroner pluss til Gaza til humanitære behov og for å få inn humanitær hjelp. Vi er beredt til å bidra med det i fortsettelsen. Vi støtter FNs organer. Vi støtter nødhjelp som virker gjennom de organisasjonene som nå må få tilgang, og det skal vi fortsette med.

Vi jobber diplomatisk med å få på plass løsninger som er en oppfølging av 20-punktsplanen – fredsplanen for Gaza. Der er Norge til stede diplomatisk i regionen og i andre internasjonale kanaler. Gjenoppbyggingen kommer til å bli en omfattende affære, og det er tillyst store konferanser for å diskutere hvordan det skal gjøres. Jeg mener Norge skal være til stede for å støtte den rammede befolkningen i Gaza, men gjenoppbyggingsdagsordenen må landene i regionen – også Israel – ta et større ansvar for.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:13:18]: I går fikk jeg en e-post fra en far som har en sønn med en sjelden sykdom. Han får ikke tilgang på medisiner som er tilgjengelige, for behandlingstiden hos Nye metoder tar årevis. Medisinene er dyre, og det har ikke Norge råd til.

Så leser han at Norge har lovet bort 2,2 mrd. kr til urfolksløft borte i Brasil. Han er provosert, men han er også veldig fortvilet. Oljefondet har eierandeler i lege-

middelselskapet som lager medisinen sønnen trenger. Altså: Norge tjener penger på dette, men vi har ikke råd til å gi det til egne innbyggere. Mange i Norge ser at mens de sliter, har Norge alltid mye penger å dele ut i resten av verden. Forstår statsministeren at folk blir opprørt når de ser Arbeiderpartiets prioriteringer, der det alltid er penger til å hjelpe ute, mens man svikter altfor mange her hjemme?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:14:16]: Det er altså bredt flertall i Norge for at vi skal gi 1 pst. – én kro-
ne av hundre – i bistand. En del av det er innrettet på støtte til klimatiltak og å verne regnskogen. Det bor mennesker i den regionen som i dag hogger regnskog, og skal vi verne regnskogen, må de få støtte til å gjøre noe annet når de slutter å hogge regnskog. Det er vi alle interessert i, dette er verdens lunger. Det er ofte urfolk, og det at en del av vår støtte går til at de kan leve videre og finne andre arbeidsmetoder, henger sammen.

Jeg forstår fullt ut den faren som er fortvilet over at sønnen ikke får behandling. Hvis det finnes medisiner, har Norge et opplegg for å godkjenne nye medisiner på en måte som gjør at folk bredt får tilgang på det. Da må det forhandlingsprosesser til med de store legemiddelselskapene for å få kostnadene ned på et håndterlig nivå, og alt dette skal gå opp innenfor et helsebudsjett. Jeg forstår fullt ut dem som har syke pårørende, som er fortvilt over dem, særlig foreldre overfor barn, og derfor prioriterer vi å bruke en stor del av vårt statsbudsjett på et offentlig finansiert helsevesen og også på nye medisiner.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:15:20]: Den forståelsen hjelper dem svært lite. Det blir ikke medisin av det. Det det blir medisin av, er hvis Stortinget gjør endringer i det regelverket knyttet til medisin. Det hjelper ikke dem som venter på sykehjemsplass, at statsministeren har forståelse for det. Da trenger vi flere sykehjemsplasser og mer ressurser for å hjelpe dem som har bygd dette landet.

Norge er det eneste landet i verden som bruker over 1 pst. av BNI på bistand. Vi bruker langt mer enn de andre. Jeg hadde forstått det hvis det var sånn at alt skinte i Norge og alt var bra, og vi hadde fått stell på saker og ting her hjemme, men det er jo stikk motsatt. Problemene tårner seg opp på område etter område, og av de svarene som er kommet her i dag, kan vi jo bare vente på at det kommer flere løfter til Gaza. En garanti for dette lånet EU nå vurderer, har man heller ikke avvist. Det kommer sak etter sak der man tydeligvis er villig til å åpne lommeboken.

Når er det nok, statsminister? Når skal fokuset flyttes til her hjemme, på å hjelpe dem som sliter i Norge?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:16:31]: Bare for ordens skyld, i denne sal: Jeg har altså ikke gitt noen garanti for noe lån fra EU, bare så det er helt klart. Det er ikke kommet en henvendelse om det. EU har ikke bestemt seg for hva de skal gjøre, så det å trekke de konklusjonene er det ikke mulig å gjøre. Dette er likevel et klart skille i norsk politikk. Vi mener at én krone av hundre bør vi bidra med til internasjonal solidaritet. Det er et ansvar vi har, og det er også veldig i egen interesse, for vi er med på å ta et klimaløft, vi er med på å bistå i og bilegge konflikter, vi er med på å bekjempe fattigdom. Det henger også sammen med vår egen sikkerhet. Det er jeg stolt av.

Hvis vi sier at vi skal løse våre oppgaver med hensyn til medisiner, med hensyn til eldreomsorg og med hensyn til mangler ved at vi har en ekstra pott som er at vi tar ned det vi gjør for verden der ute, da er det, punkt én, ikke nok penger der for å løse alle de oppgavene. Det er ikke nok folk å hente. Man henter ikke folk til å løse sykehjemsutfordringen vår ved å kutte i bistandsbudsjettet.

Vi skal klare å prioritere innenfor de 99 kronene på en måte som leverer gode resultater, og så skal vi stå opp for at vi også er et land som har internasjonal solidaritet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:17:49]: Diskusjonen om å stille garanti for et gigantisk EU-lån er jo veldig kontroversiell, for man går i utgangspunktet inn i en egentlig flere hundre år gammel skikk om at man er veldig forsiktig med andre staters midler. Det gjør at også debatten er veldig kontroversiell, og at Belgia tar de forbehold de nå gjør.

Den ideen som har kommet opp de siste ukene, er at Norge eventuelt skal stille opp som en garantist for et EU-lån basert på russiske midler i europeiske finansinstitusjoner. Risikoen ved en sånn garanti vil være helt enorm. Den vil egentlig være én-til-én. Vanligvis, hvis den norske stat gir garanti, tar vi en tapsavsetning. Her vil den være én-til-én.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Er det ikke mye bedre å være tydelig fra starten av på at Nansen er vår vei, ikke å stille som garantist for den typen ganske usikre lånepakker som det nå er snakk om?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:18:52]: Jo, jeg tror egentlig det er en riktig linje, at Nansen er vår hovedvei, for å bruke det. Det er et prosjekt representanten og jeg har utviklet sammen. Det er en ledende måte å hjelpe Ukraina på. Når det er behov, setter vi av penger og bevilger direkte til prosjekter. Der har f.eks. EU gitt garantier på en del energiområder, og vi har valgt å gi penger til Den europeiske utviklingsbanken som finansierer gass.

Ukrainas finansielle behov er av en slik orden at det må finnes løsninger for å sikre økonomien neste år og

året etter. EU har diskusjoner om da å gi et stort lån. Målet er ikke å ta av de russiske midlene som står på konto i Belgia, men å bruke den russiske framtidige krigserstatningen som en slags garanti. Det er slik jeg leser det.

Igjen: EU har de diskusjonene. Det er riktig at Belgia har sine reservasjoner. Det har også andre land. Dette må EU gjennomtenke sammen før vi vurderer det, men jeg mener at det at vi bevilger penger over Nansen-programmet og diskuterer om det er riktig ramme, er vårt hovedspor.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:19:57]: Dette er veldig uklart farvann. De har de debattene de har i EU, og de er selvfølgelig i en annen finansiell situasjon enn det vi er i her i Norge. Det som har tjent Norge veldig godt, er at det har vært trygghet rundt staters plasseringer rundt i verden. Vi er en stat som har mange plasseringer rundt i verden, og derfor har det vært et regelverk som selvfølgelig er viktig for oss som land. Derfor mener jeg vi må være ytterst forsiktige med å gå bort fra det grunnprinsippet. Det er selvfølgelig EUs valg. De må ta sine valg, men Norge bør stå for sin linje.

Slik jeg forstår statsministeren nå, er den offisielle holdningen til den norske regjeringen at vår vei er Nansen-programmet, som er innenfor det finansielle rammeverket vi har her på Stortinget. Det føres helt vanlig, den typen garantier stilles ikke. Hvis man eventuelt skulle stilt garantier, skulle man da også holdt seg innenfor det finanspolitiske rammeverket?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:20:56]: Dette mener jeg er hypotetisk. Jeg merket meg at EU-siden for et par dager siden ikke hadde rettet henvendelser om dette spørsmålet til andre G7-land, ikke til andre land rundt EU, fordi de ennå ikke har kommet til noen konklusjon selv. Derfor vil ikke jeg spekulere noe mer i det.

Jeg er enig i det representanten sier, at disse prinsippene om statssuverenitet og midler selvfølgelig er viktige prinsipper for et land som Norge, som er investert i en lang rekke land og en lang rekke selskaper. Slik jeg forstår teorien rundt et slikt mulig lån fra EU, skal man ikke ta de pengene fra de russiske reservene, men det skal lages en slags garantiordning.

Jeg tror fortsatt at den norske veien for å håndtere støtten til Ukraina, som er en ekstraordinær sak, går via de bevilgningene vi setter av til støtte. Det har til nå blitt gruppert i Nansen-hjelpen, som i år er på 85 mrd. kr. Vi får vurdere framover om det kommer andre typer behov, men jeg tror det er et veldig trygt hovedspor, som også er et godt spor å forfølge.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:21:57]: Da vil jeg gå hjem, for mange av oss har besøkt mange kommuner nå i de siste månedene. Alle bor vi i en kommune,

og nesten uansett hvor vi reiser i Norge nå, er situasjonen veldig prekær. Det kuttes i sykehjem, det kuttes i skole. Situasjonen er veldig, veldig vanskelig.

Finansminister Jens Stoltenberg var her sist uke, og han avblåste egentlig kommunekrisen. Han brukte bare statistikken ROBEK; så lenge det ikke er så og så mange på ROBEK, er det bra. Mitt spørsmål til statsministeren er: Er han enig med finansministeren i at situasjonen rundt omkring i norske kommuner er bra, og at hele krisen kan avblåses?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:22:43]: Jeg håper ikke representanten skal gå hjem, jeg håper han er her og diskuterer. Situasjonen i norske kommuner er utfordrende stort sett alle steder. De må gjøre veldig vanskelige, krevende valg. De er tett på hverdagen til folk, tett på de viktigste utfordringene. Det er jo særlig barn og eldre. Vi blir færre barn, og vi blir flere eldre. Det må foretas valg der i en tid hvor skatteinntektene har gått ned i kommunene, slik det var særlig for et par år siden. De har tøffe budsjetter. Det erkjenner vi fullt ut. Derfor har vi også i år et statsbudsjett som har en rekordavsetning til kommunene, og neste år viderefører vi og øker ytterligere.

Det finansministeren minnet om, var at det ikke er veldig mange kommuner på ROBEK-listen, og han sa også at det ikke kan stemme at det er det verste vi har hatt på 40 år. Lederen for KS sier at nei, det ikke er den verste økonomien på 40 år, men utfordringene er store, og vi må jobbe sammen med kommunene for å bistå og legge til rette for at omstillingene skjer på en god måte. Det er det regjeringen jobber med, og det er også det vi skal forhandle om i statsbudsjettet for neste år.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:23:56]: Da vi fikk statsbudsjettet presentert i starten av oktober, ble vi mildt sagt overrasket over viljen til kutt. Det var helt systematisk på en rekke distriktstiltak som Senterpartiet og Arbeiderpartiet sto sammen om i forrige stortingsperiode. Også i avgiftspolitikken sto vi sammen, fordi vi var redde for at hvis man hadde for store avgiftshopp, ville det ramme veldig skjevt både sosialt og geografisk.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Er det en helt ny linje fra Arbeiderpartiet at man systematisk prøver å kutte i distriktspolitiske tiltak, kutt Høyre foreslo i forrige stortingsperiode, og Arbeiderpartiet da var imot, men som de nå har gått inn for?

Vi ble også overrasket over kuttene som gjaldt nedskrivning av studielån og gratis ferje, så spørsmålet mitt er: Hva var det regjeringen egentlig tenkte da man gjennomførte de kuttene? Mente man at det var et godt forslag, eller mente man fra starten av at det var dårlig, men gjorde det likevel?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:24:54]: For det første er jeg ikke enig i at dette ikke er et budsjett for hele landet. Arbeiderpartiet har det i sin grunnleggende politiske rygggrad at vi er et parti for by og land, og vi har også et budsjett for by og land.

Det skal være et ansvarlig budsjett. I det budsjettforslaget vi utarbeidet, mente vi at gratis ferje kunne erstattes av halvert ferjepris. Det var mange utfordringer med gratis ferje vi måtte løse. Vi var for nedskrivning av studiegjeld, men vi mente at vi skulle begynne med region 6, og så kunne region 5 komme gradvis etter. Jeg har forklart hvorfor vi kom galt ut av det, med tanke på det som ble sagt i deler av valgkampen. Det har jeg sagt unnskyldt for, og det retter vi opp, men det var 1 mrd. kr, som var viktig for at vi skal kunne ha et stramt og ansvarlig budsjettopplegg. Vi må rette på det, og det har Arbeiderpartiet tatt ansvar for. Vi har lyttet til det og sagt unnskyldt for det, men budsjettet, slik det er lagt opp – med satsingen på kommuner og kommuneøkonomi og å ta dette videre, med satsing på samferdsel, osv. – er et budsjett for hele landet. By og land – hand i hand.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:26:11]: Vi opplever et økonomisk press i norske kommuner – det er vi alle enige om. Arbeiderpartiet har signalisert at rammene er gode nok, og at kommunene må prioritere tøffere og omstille seg. Vi i Senterpartiet er selvfølgelig enig i det med omstilling, men vi er dypt uenig i at rammene i norske kommuner er gode nok. Det er store variasjoner i Kommune-Norge. Det er naturlig, for kommunene har forskjellige forutsetninger for å løse sine oppgaver. Slik er det, og slik må det være også i framtiden.

Renten er høy og kommer til å forbli høy. Vil statsministeren bidra til en lavere rente for kommunene, slik at de kan sørge for å få ned sine kostnader og ikke minst unngå å komme i et akutt likviditetsproblem?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:27:07]: Representanten illustrerer utfordringen med en høy rente veldig godt. Det rammer familier med lån, bedrifter med lån, kommuner med lån. Jeg synes det de siste dagene har blitt illustrert at utfordringen med økningen i renten fra 2021, har slått inn i kommuneøkonomien og tatt penger ut som kunne vært brukt på andre områder. Det understreker betydningen av å få prisstigningen til fortsatt å gå ned og å få kontroll over den, og å ha en trygg økonomisk styring, som gjør at Norges Bank kan fortsette arbeidet med å få rentene ned. Dette er viktig. Det er ikke ofte et konkret tema, for vi har alle lister over hva vi ønsker å bruke mer penger på, men motsvaret til å bruke mer penger er at vi kan sette utviklingen med å få renten ned på vent eller under press.

Mitt mål er at renten skal gå ned for alle. Det er Norges Bank som setter renten, og jeg tror ikke vi kan skille

mellom ulike deler av økonomien og si at det skal være én rente for en del og en annen rente for en annen del. Vi skal alle bidra, gjennom en trygg økonomisk styring, til at rentene går ned, og det kommer til å ha stor betydning for kommunene.

Guri Melby (V) [10:28:22]: Jeg tenkte jeg skulle be-
vege meg over i en litt annen del av budsjettet. I dag
kom det tall fra SSB som viser at det vil bli færre barne-
hagelærere framover. Allerede om ti år, i 2035, vil ut-
danningssystemet vårt gi oss færre barnehagelærere
enn det er som går av med pensjon, og denne informa-
sjonen får vi mens vi står midt i et opprør fra både for-
eldre og ansatte for økt bemanning i barnehagene. Jeg
har møtt foreldre som gråter etter barnehagelevering,
fordi de for fjerde gang den uken leverer ungen sin til en
person ungen ikke kjenner. Sånn skal det ikke være,
verken for de ansatte eller for ungene.

Når jeg leser regjeringens statsbudsjett, ser jeg imid-
lertid ikke noen kraftfulle tiltak for å sikre oss at flere
unge faktisk vil bli barnehagelærere. De kunne f.eks. ha
slettet studiegjelden til barnehagelærere, på lik linje
med grunnskolelærere. De kunne ha satset på de ansatte
i barnehagene, men de gjør ikke det. Hvorfor ser vi ikke
flere tiltak for å løse rekrutteringskrisen til barnehage-
lærerutdanningen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:29:23]: Dette er
en utfordring også jeg møter når jeg besøker barnehager:
den ene ansatte som står der om morgenen når alle bar-
na kommer, eller den ene ansatte som er alene når barna
skal dra om ettermiddagen, og utfordringer med sykefra-
vær osv. Dette er en stor utfordring, og det illustrerer
igjen at det på mange områder, også innenfor vår helse-
og omsorgssektor, er folk som er den store utfordringen.

Noen sier at det ikke kommer sykepleiere eller lære-
re ut av oljeplattformene, heller ikke ut av SPU eller ut av
statsbudsjettet. De kommer ut av utdanningsinstitusjo-
nene, og de skal forhåpentligvis være friske nok til å kun-
ne stå i jobb. Derfor legger vi til rette for at vi får gode
opptak til utdanning. Nå ser vi at det er en økning
innenfor helsefag og sykepleiere, altså både innenfor sy-
kepleierutdanning og innenfor dem som velger helsefag
i videregående skole, og det er også flere som søker mot
lærerutdanningene. Dette tar tid – det er ikke et enkelt
grep som sørger for at det kommer mange – men det å
øke bemanningen i barnehagene er en prioritet for oss,
og det handler både om rekruttering og om å sørge for at
folk som har utdanning, kan stå i jobb.

Guri Melby (V) [10:30:32]: Søkningen til barneha-
gelærerutdanningen er nærmest halvert på få år, og de
ansatte selv peker nettopp på bemanning som nøkke-
len. Selv om ikke vi kan bestemme at folk skal jobbe i

barnehage, kan vi jo sette av nok penger til at kommu-
nene kan ansette de folkene de trenger, men tallene
tegner en tydelig fasit for hva som har vært regjeringens
prioritering fram til nå. Ett eksempel: Trondheim kom-
mune har fått 88,6 mill. kr for å kompensere for lavere
pris i barnehager og bare 7,6 mill. kr til økt bemanning.
De 7,6 millionene gir 0,04 barnehagelærere per barne-
hage i Trondheim. Det er mulig at statsministeren me-
ner at vi både kan gi billigere barnehage og sikre økt be-
manning, men jeg mener at en «ja takk, begge deler»-
tilnærming til dette er naiv. Faktum er at bemanning
har vært nedprioritert. Kan statsministeren være med
på å forsikre ansatte og foreldre i barnehagene om at
bemanning og kvalitet i barnehagene nå må prioriteres
foran enda lavere pris for alle?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:31:28]: Arbei-
derpartiet har vært opptatt av at det skal bli lavere pris
– det har vi jo vært med på å senke fra den tiden repre-
sentanten var i regjering. Det mener jeg er bra, det har
bidratt til økonomien til barnefamiliene, og tilgjenge-
ligheten gjør at flere er i barnehage. Vi jobber også gjen-
nom budsjettene for å styrke bemanningen. I 2025 er
800 mill. kr i veksten i kommunenes frie inntekter be-
grunnet med behov for å styrke bemanning i barneha-
gene. Det videreføres som en del av rammen i 2026, og
vi har også et program for det vi kaller toppet beman-
ning. Vi har gjennom budsjettenigheten for 2025 satt
av 200 mill. kr til det.

Det er også viktig at de som jobber i barnehagen, får
etterutdanningsmuligheter, slik at det er attraktivt å
kunne utvikle seg i den jobben, og fra neste år vil vi få
enda bedre vilkår for å ta videreutdanning. Det er sum-
men av dette som må bidra til at vi også kan få flere inn i
de veldig viktige jobbene for barna våre.

Guri Melby (V) [10:32:27]: De 200 mill. kr statsmi-
nisterens snakket om, som kom i budsjettforliket knyt-
tet til revidert statsbudsjett i sommer, gir altså – som jeg
sa – 0,04 barnehagelærere per barnehage i en kommu-
ne som Trondheim. Utfordringen er faktisk at hvis vi
skal gi flere barnehagelærere både etter- og videreut-
danning, vil vi risikere at det blir enda færre til å være
på jobb og passe på ungene. Da står vi foran en situa-
sjon der vi kan velge hvor vi skal bruke den neste milli-
arden på barnehage.

Nå skal regjeringen inn i budsjettforhandlinger
med fire andre partier som har litt ulike prioriteringer
på dette feltet. Jeg stiller spørsmålet nok en gang til Jo-
nas Gahr Støre: Ønsker statsministeren å prioritere be-
manning framfor pris denne gangen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:33:11]: Jeg har
til nå ikke sett at det nødvendigvis er en direkte motset-

ning til det. Arbeiderpartiet var ikke for gratis barnehager. Vi mente at der gikk det en grense, og at vi da også måtte bevilge penger over budsjettet til å finne den rette balansen. Jeg er helt sikker på at dette er et av de temaene budsjettpartnerne er enige om, og som vi ønsker å gjøre noe med. Det er iallfall det jeg håper foran de forhandlingene Stortinget nå skal inn i: at vi kommer til å ha gode samtaler om hvordan vi kan gjøre det på en treffsikker måte. Det er mitt mål.

Det er også en langsiktig utfordring her, og det er at det til tross for gledelige tall om at fødselstallene nå har gått noe opp i Norge – noe som betyr at de barna om en seks års tid skal begynne på skolen, og vi vet litt mer om hvor mange som skal inn i barnehage – går jo de samlede barnetallene ned, mens antallet eldre går opp. Den store omstillingsutfordringen vår er å sikre at vi har nok folk i eldreomsorgen. Dette er en balanse vi må planlegge i vår egen utvikling av statsbudsjettet, men også noe kommunene må planlegge for når de planlegger kapasitet lokalt.

Arild Hermstad (MDG) [10:34:21]: Jeg har et spørsmål om lånegarantien til Ukraina. EU diskuterer nå om man skal finne en løsning på rett og slett å sikre langsiktig finansiering for å stå imot russernes angrepskrig mot Ukraina. Ukraina er en nøkkel for å sikre tryggheten og sikkerheten til Europa, men også til Norge. Vi har stor egeninteresse av at den økonomiske finansieringen til Ukraina ikke stanser opp, og at det ikke skapes usikkerhet om Ukrainas evne til å forsvare seg selv. Derfor er det bra at statsministeren har tatt imot spørsmålene uten å konkludere med hvilken vei vi går videre.

Mitt spørsmål er om statsministeren deler synet at Norge er i en helt særegen posisjon fordi vi har et stort oljefond få andre land i verden har – ingen andre europeiske land har den typen økonomisk handlingsrom – og samtidig fordi Norge har tjent penger på krigen i Ukraina i form av økte gasspriser som blir betalt av Europa. Spørsmålet er om statsministeren deler det synet.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:35:27]: Jeg deler det synet halvveis. Jeg deler synet at Norge som et rikt land har et ansvar for å stille opp for andre land. Vi er et europeisk land som er berørt av at det nå er krig. Vårt naboland fører krig mot Ukraina. Norge skal være ledende i å stille opp. Jeg tror statistikken vil vise at der Norge nå ligger i bistand militært, humanitært og med energi, er vi helt ledende. Det er å ta et ansvar. Vi bevilger penger over vårt statsbudsjett, og vi gir de pengene til Ukraina i tråd med ukrainske behov. Det er jeg enig i, og det forplikter Norge.

Det jeg ikke er enig i, er at vi skal begynne å si at de og de konfliktene er årsak til de og de prisene på energi, noe som gir Norge det og det ansvaret. Hvis vi begynner

med det, blir Norge noe helt annet enn et land som skal foreta politiske prioriteringer ut fra hvor det er behov. Vi har akkurat stått og åpnet denne spørretimen med at Stortingets største opposisjonsparti sier at det å bruke 1 pst. på bistand er sløsing, og at vi ikke bør gjøre det. Jeg står opp for det, og jeg er glad for at representanten er med på å støtte det. Det er en del av det ansvaret Norge tar som et rikt land, og som vi fortsatt må kunne stå ved.

Presidenten [10:36:30]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Erna Solberg (H) [10:36:51]: Det er nå sånn at det over hele landet kuttes i de mest grunnleggende velferdstjenestene, i eldreomsorgen, i barnehager og i skoler. Samtidig bruker regjeringen historisk mye penger. Siden 2022 har oljeforbruken økt med hele 257 mrd. kr. Mens regjeringen stadig finner nye milliarder til egne saker, må altså lokalpolitikere i Norge kutte. De har ikke et eget oljefond å lene seg på, de må gjøre reelle kutt hvis de skal få budsjettene til å gå opp.

Vi så nylig at regjeringen fant ut at de hadde vært relativt kreative med hva de hadde sagt i valgkampen, og at de gikk på en blemme med hensyn til hva budsjettet deres inneholdt. Da kunne man hoste opp en milliard ekstra – uten at man ennå har fortalt Stortinget hvor de har tenkt å komme med det – bare for å rette opp sine egne løftebrudd. Den ene dagen forsvarte regjeringen sine prioriteringer, og neste dag fant de altså en milliard det var veldig enkelt å finne fram til, uten å si hvor pengene skal tas fra. Da er selvfølgelig spørsmålet opp mot det om det skal kuttes andre steder, om skattene skal opp, eller om det skal hentes enda mer fra oljefondet.

Jeg er helt enig i at det ikke går an å love alt til alle. Vi må prioritere det viktigste. Vi må få mer ut av hver krone, særlig når mangelen på folk kommer til å bli større og offentlige utgifter snart vokser raskere enn inntektene. Kanskje noe av det aller viktigste vi gjør da, er å sørge for at det vi allerede driver med, faktisk fungerer – den grunnleggende velferden ute i norske kommuner.

Tonje Brenna har sagt at lokalpolitikere må prioritere tøffere fordi regjeringen allerede har tatt sitt ansvar. Mitt spørsmål til statsministeren er: Mener statsministeren at regjeringen har tatt sitt ansvar, og at det nå er opp til kommunepolitikere å kutte i sine grunnleggende velferdstjenester? Vil de da stille seg bak de kuttene som må komme i kommunesektoren?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:39:02]: For det første er definisjonen av egne saker fra representanten Solberg litt pussig – at vi har prioritert penger til «egne saker». Støtte til Ukraina på 85 mrd. kr er ikke egen sak. Forsvarsløftet vi nå gjennomfører, står hele Stortinget bak, det er ikke egen sak. Norgespris på strøm, som gir

billigere strøm for husholdningene, er ikke egen sak. Reduserte barnehagepriser for barnefamilieene er ikke egen sak. Det er viktige politiske prioriteringer som bidrar til barnefamiliene og familiene økonomi.

Det å bevilge 15 mrd. kr mer til kommunene i inneværende år er ikke egen sak. Jeg vedgår at de kommunebudsjettene vi legger, satser mer på kommunene enn det partiet Høyre gjør. Det er fordi vi prioriterer dette veldig høyt i vår budsjettpolitikk, for vi vet at mye viktig velferd avgjøres der. Er dette nok? Vel, å bruke ordet «nok» når det gjelder de prioriteringer man må gjøre i kommunene – jeg vet at man aldri kan svare ja på det spørsmålet. Vi forstår fullt ut at det er store utfordringer for kommunene. Det er ikke slik at vi nå kan si at vi har gjort vår jobb. Vi må ha et stadig samspill med kommunene i hvordan vi bidrar til å løse utfordringene og omstillingen de skal gjennom. Det ville være uærlig å si at det ikke må gjennomføres omstillinger i kommunene. Jeg har forståelse og medfølelse for at det kan være krevende, viktige valg.

På samme måte, når det gjelder valgløfter: Representantens kollega, ordfører i Lørenskog, gikk til valg på å garantere mot at man skulle gjøre noe med eiendomsskatten. Så var situasjonen slik at man måtte gjøre noe med eiendomsskatten. Jeg har egentlig litt sympati med at den politikerens sa at det ikke går an å videreføre dette uten at vi skaffer oss noe mer inntekter. Er det et brutt valgløfte? Ja, det er det jo på en måte, men virkeligheten var slik at det skjedde. Høyre kan ikke komme her og si at de har et opplegg som prioriterer kommunene. Tvert imot: De har lavere kommunesatser og mindre ambisjoner for kommunene, og det er det mange kommuner som nå lever med.

Erna Solberg (H) [10:41:04]: Vi har ikke mindre ambisjoner for kommunene. Jeg tror det er blitt ganske tydelig i løpet av denne høsten at Høyre mener at situasjonen i Kommune-Norge nå forutsetter at det bør være den høyeste prioriteten blant områder vi er nødt til å gjøre noe med, for det er den grunnleggende velferden vi stilles overfor. Vi må altså begynne å løse de oppgavene vi allerede har tatt på oss i det offentlige, før vi finner på nye oppgaver, men jeg skjønner at regjeringen har en prioritering om at de nye oppgavene er viktigere enn å sørge for at eldreomsorgen, barnehagene og skolene faktisk fungerer.

Jeg er veldig glad for at statsministeren sier én ting, nemlig at kommunene må stille opp og gjøre denne omstillingen, og at de er enige i det, men da er mitt spørsmål: Kommer Arbeiderpartiet nå til å love i løpet av det neste året ikke å gå til angrep på alle endringer og kutt som skjer i kommuner som ikke er styrt av dem selv? Det er bare et par uker siden helseministeren var i

Trondheim og satt og kritiserte omprioriteringer som ble gjort for at Trondheim kommune skal komme i balanse. Han brukte da tiden til å si at det var feil prioriteringer. Stiller regjeringen og statsrådene opp for den omstillingen kommunene skal ha?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:42:12]: Nei, vi gir ikke noen blankogaranti for at vi støtter alt en Høyre-styrt kommune foreslår av kutt, fordi de skal omstille. Det er jo en del av det politiske ordsiftet. Det er klart at når man opplever, som i denne byen, at man går inn og kutter i eiendomsskatten, som har en sosial fordelingsprofil, samtidig som man kutter i fritidsklubber og tilbud til unge mennesker, da får man selvfølgelig politisk debatt om det. Det er jo en forskjell i prioritering.

Representanten sier at vi nå må gjøre noe med det problemet som ligger høyest, og det er plutselig kommunene. Hvor var da Høyre i 2021, 2022, 2023 og 2024 i sine bevilgninger til kommunene? Det er akkurat som når representanten Listhaug sier: La oss kutte i bistand for å redde eldreomsorgen. Jeg er uenig i den ligningen. Vi skal både kunne gi bistand og ha et ansvar, og ha en god eldreomsorg. Representanten Solberg må også ta ansvar for de budsjettene hun har lagt, og så må hun tåle at det er debatter ute om de prioriteringene man gjør for å løse oppgavene i kommunene.

Erna Solberg (H) [10:43:14]: Når vi har en regjering der statsråder reiser rundt og later som om man ikke må gjøre omstillingen man samtidig står på talerstolen her og sier at man må gjøre, synes jeg faktisk det er et veldig dårlig lederskap av dette landet. Når man har de omstillingene kommunene står i i dag, er det første man må forvente, at regjeringens medlemmer faktisk stiller opp for dette og skjønner at de ikke bare kan skyve det problemet videre til andre. Ja, jeg kan skjønne at man kan være uenig i noen kritikkpunkter og slikt, men dette er helt systematisk. Det er helt systematisk at Arbeiderpartiet reiser rundt og kritiserer dette. Kunnskapsministeren kritiserte at Bodø måtte gjøre endringer i skolen for å komme i mål med budsjettet. I Trondheim kritiserte helseministeren de endringene som skjer, også innenfor budsjettet knyttet til eldreomsorg, som er helt nødvendige.

Likevel er det én ting vi kan gjøre for å bidra til at kommunene får bedre handlingsrom, og det er raskt å gjennomføre forenklinger i regelverket knyttet til hvordan vi bruker ressurser. Vil regjeringen ta konkrete, raske initiativ – det ligger ingenting i statsbudsjettet – for større handlingsrom for kommunene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:44:21]: Jeg gjen-
tar at det ikke kommer til å bli slik at jeg ber mine re-

presentanter om ikke å ta debatter i ulike kommuner om de tiltakene de gjør, hvis det setter politiske spørsmål, prioriteringer eller verdier på spissen. Det kommer de til å fortsette å gjøre, og det mener jeg er en del av den debatten vi har. Den foregår jo først og fremst i kommunene, men dette må også kunne være en del av den debatten vi har nasjonalt.

Ja, det å forenkle regler har Arbeiderpartiet og regjeringen tatt på alvor. Vi har nedsatt en egen kommisjon med dyktige folk som er i gang med å komme opp med forslag til hvordan vi kan ha færre bindinger, ha forenklinger og gjøre det lettere for kommunene. Det blir ingen enkel oppgave, for bak hver regel og hver ordning ligger det ofte en god intensjon, et hensyn. Å kutte i det for å gi større handlingsrom i kommunene kommer til å føre til diskusjoner, men dem må vi også ta. Dem må kommunepolitikere ta, og dem må vi som sentrale politikere ta. Vi venter ikke på at den kommisjonen skal gjøre hele sitt arbeid før vi kommer med våre forslag, det kommer vi også til å gjøre fortløpende underveis.

Erna Solberg (H) [10:45:25]: Jeg skjønner at Arbeiderpartiet ikke mener de har lederskap av landet og derfor ikke skal stille solidarisk opp for kommunepolitikere, som nå må gjøre de største omstillingene og innstrammingene på mange år. Jeg vil også bare minne statsministeren på at kommuneøkonomien var svært god da vi gikk ut av regjering. Den har de kunnet bygge på en god stund, men det har blitt veldig mye dårligere de siste årene.

En av de tingene som har ført til stor debatt i valgkampen, og som er nevnt seks ganger i Arbeiderpartiets program, er at man skal bygge opp laget rundt læreren, nettopp for å kunne forebygge ungdomskriminalitet, men også for å sørge for at vi får flere som kan lese, skrive og regne, og som kommer ut av skolen og kan fullføre videregående skole – gi barn og unge en god start på livet. Akkurat nå melder omtrent alle kommuner fra om at det er akkurat der det kuttet. Det blir færre ekstra ressurser i skolen i Norge, og finansministeren har nettopp sagt at det er helt naturlig at man skal flytte ressurser fra skole til eldreomsorg. Mener statsministeren at budsjettet gir grunnlag for et bredere lag rundt eleven og rundt læreren i skolen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:46:42]: Representanten Solberg har en fantastisk tendens til bare å begynne med en setning som slår fast noe jeg er sterkt uenig i. Hun bare slår fast at regjeringen ikke er solidarisk med kommunene og stiller opp for dem. Det er jeg helt uenig i. Vi leverer budsjetter som prioriterer kommunene i større grad enn representanten Solbergs parti gjør. Vi har et sterkt engasjement for å jobbe med kom-

munene, både på regelverkssiden og på de bindingene som er, for å gjøre jobbene deres lettere.

Det er kommunene som må prioritere, og det anerkjenner jeg er en krevende jobb. Å ha et lag rundt eleven og finne ressurser til det, samtidig som de også skal ta hensyn til at vi har en demografi som peker i retning av at vi kommer til å få flere eldre, og vi kommer til å ha færre barn – det handler om skolestruktur, det handler om bemanning. Jeg skal ikke gå inn og detaljstyre hvordan en enkelt kommune gjør den jobben. Det er deres ansvar, og så skal vi stille opp gjennom bevilgningene vi gjør, og de retningslinjene vi legger opp fra regjeringens side.

Erna Solberg (H) [10:47:42]: Det betyr at de seks gangene dette nevnes og det antallet ganger dette ble nevnt fra Arbeiderpartiet i skolepolitiske debatter i valgkampen, var det aldri meningen at det var Stortinget eller Arbeiderpartiets stortingsvalgprogram som skulle realisere dette, det var hver enkelt kommune som innenfor hardere og tøffere rammer skulle gjøre de prioriteringene. Det tror jeg hadde vært en interessant opplysning å komme med rundt det.

Da vil jeg også gå tilbake til spørsmålet om forenklinger. I Høyre er vi opptatt av at vi må kunne gjøre forenklinger raskere, uten å vente på kommisjoner. Nesten alt reformarbeidet til regjeringen nå dreier seg om å sette ned offentlige utvalg. Vi er glade for den kommisjonen og minner om at det var et forslag fra Høyre i Stortinget som gjorde at den ble nedsatt, men vi mener også at vi må gjøre dette arbeidet hurtigere, fordi situasjonen i Kommune-Norge er mer kritisk.

Da er mitt spørsmål til statsministeren: Vil regjeringen la være å bruke et offentlig nedsatt utvalg som en unnskyldning for å si nei til forslag som fremmes i Stortinget om forenklinger som er nødvendige for at kommunene skal få større handlingsrom?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:48:45]: Dette var et underlig spørsmål. Vil regjeringen la være å bruke et offentlig utvalg som unnskyldning? Ja, det tror jeg vi kan si. Vi kommer ikke til å bruke det offentlige utvalget som en unnskyldning. Dette offentlige utvalget skal gi oss kunnskap og analysere fordeler og ulemper ved å gjøre et helt nødvendig opprydningsarbeid.

Spørsmålet er i starten veldig interessant, for det representanten egentlig sier, er at hvis vi fra regjeringens side virkelig skal gå inn og levere på et styrket lag rundt eleven, ville det være gjennom øremerking – at vi øremerker midler til det. Da er vi inne i debatten på den andre siden igjen. Det er akkurat det kommunene sier: for mye øremerking fratrukker dem handlefrihet og den utvekslingen de må gjøre.

Jeg mener måten vi kan legge til rette for det på, er å ha kommunebudsjetter som gir dem så mye handlingsrom vi kan gi, ut fra slik økonomien er. Derfor har vi en veldig stor ekstra satsing i år. Det ser ut som skattesituasjonen bedrer seg. Det er krevende der ute, men også det budsjettet vi nå har lagt fram – og helt sikkert forhandlingene vi kommer til å ha nå – kommer til å ha prioriteringer knyttet til kommunebudsjetter, i alt fra barnehagebemanning til laget rundt eleven.

Presidenten [10:49:52]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:49:59]: Det er noe dypt ironisk ved å høre representanten Solberg spørre ut statsministeren om kommuneøkonomi. Representanten er jo tidligere kommunalminister under det fengende navnet Jern-Erna og var i sin tid mildt sagt streng med norske kommuner. Hvis man hører godt etter, høres det ikke ut som at Høyre foreslår mer penger eller mer ressurser til kommunene, men at det man krever av regjeringen, er at man skal være en slags statlig sjelesørger som skal stille seg moralsk og solidarisk bak Høyre-politikk.

Heldigvis er det ikke representanten Solberg som stiller i spørretimen i dag. Det er det Støre som gjør. Derfor må jeg også ta opp bekymringer jeg tror mange har hatt de siste ukene, om at regjeringen har underdrevet og unnskyldt den økonomiske situasjonen i kommunene. Vi har en finansminister som har sagt at han aldri har møtt en ordfører som har vært fornøyd, eller som har fått nok penger. Vi har en parlamentarisk leder som mener at kommunene må ta sitt ansvar med å prioritere, og vi har kommunalminister Skjæran, som svarer bekreftende på Nationens spørsmål om at kommunene nå må knipe til mest mulig i budsjettene.

For Rødts del er det helt tydelig at det er en krise i norske kommuner. Vi ser at det i lokalavisene er ord som kutt, nedskjæringer, nedbemanning, reduksjon, avvikling, nedleggelse og stengte dører. Da er det provoserende at de ordene man hører fra statsministeren her, er omstilling og krevende tider. Ord har makt. Vi mener at omstilling er noe helt annet enn det å måtte kutte i åpningstider og kutte i renholdet på skoler. Det er ikke omstilling, det er kutt, og det er krise.

Vi har i dag lagt fram vårt budsjettforslag, der Rødt foreslår betydelige økninger til norske kommuner. Da er det relevant å vite om statsministeren er enig i at det er et problem at norske kommuner ikke har nok penger, og at ikke alt der kan løses med omstillinger eller sjelesørging, som Høyre ønsker.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:52:02]: Her tror jeg vi må tilbake til utgangspunktet. Fra dette hus bevil-

ges det statsbudsjett, og vi har kategorien kommuneøkonomi. For Arbeiderpartiet er det det første vi håndterer i en budsjettprosess. Kommuneøkonomien blir på mange måter avklart før sommeren, før budsjettet kommer. Vi har satt av betydelige penger til kommunene underveis i denne krisen med høy prisvekst osv. – også i år.

Jeg er veldig opptatt av – igjen – å si at jeg forstår at det er en krevende situasjon der ute. Jeg får rapporter fra ordførere fra mitt parti, fra andre partier og fra mine egne reiser. Jeg hører om det. Debatten på NRK i går illustrerte hvilke valg en del forskjellige kommuner rundt om i landet står i. Jeg skjønner at det er veldig krevende, og at det også er en veldig stor utfordring for kommunepolitikkerne, som er nær de folkene som får tjenestene, å se dem i øynene når tjenestene endrer seg.

Det fjerner allikevel ikke utfordringen med at man må tenke på hvordan man bruker ressurser framover. Som det også ble påpekt: Mange av de behovene som er der, handler om folk. Vi har ikke nok folk til barnehagene, vi har ikke nok folk til skolene, vi har ikke nok folk til deler av omsorgen. Da må vi motivere flere mennesker inn i arbeid. Det handler om arbeidslinje, om å få folk som er utenfor, inn i arbeidslivet, få dem utdannet i de riktige fagene. Det er et langsiktig opplegg. Disse nøkkelfolkene kommer verken opp av oljeplattformene eller ut av SPU, de kommer gjennom utdanningsinstitusjonene.

Vi skal stille opp for kommunene, men vi må også være ærlige og forklare, og jeg tror det er nyttig å si at vi anerkjenner at mye av det kommunene står i nå, er vanskelige valg. Jeg tror noe av det vanskeligste er å forstå betydningen av at det kommer til å være færre barn og flere eldre. Det var godt sagt på tv-sendingen i går: Det går færre demonstrasjonstog for de eldre og for demensomsorgen enn det gjør for andre grupper.

Dette er politiske avveininger som vi må være med og ta, og som kommunene må være med og ta, og jeg har håp om at vi skal kunne gjøre det på en god måte, slik at vi bevarer Norges kvalitet som et velferdssamfunn for alle.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:54:06]: Jeg kan betrygge med at Rødts krav i forhandlinger ikke kommer til å være støttende ord, men støttende penger. Ja, det handler om folk, men det handler også om å ha nok bleier på sykehjemmene til at man kan skifte dem når de bør skiftes, og ikke når man har råd til å skifte dem, og det handler om å ha mat og leker i barnehagen, som gjør at hverdagen blir litt bedre. Med tanke på mange av de folkene vi ønsker oss, er jo det som skjer, at folk flykter fra disse yrkene. Da kan det være at arbeidsforholdene, det å vite om man kan tilby god eldreomsorg, om man kan tilby en god barnehage, har noe å si for om folk velger å stå i de jobbene.

Staten har også en annen rolle overfor kommunene. Staten er kommunenes bank. Mange av problemene de siste årene har jo handlet om at renten har gått opp. Norges Bank setter renten – det har statsministeren allerede vært inne på, det er sant – men Kommunalbanken setter Kommunalbankens rente. Bare i fjor tok staten ut 700 mill. kr i utbytte fra Kommunalbanken – 1,3 mrd. kr på tre år. Her oppfører jo staten seg som DNB – som for så vidt ikke er så rart, siden man eier DNB også – men kan det å ha bedre lånebetingelser i Kommunalbanken være noe å gjøre?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:55:15]: Jeg skjønner at representanten vil stille med «støttende penger». Jeg vet ikke om det er riktige ord for hva kommunebudsjettet er. Kommunebudsjettet er å innfri noen demografiske forpliktelser, og det er også å prioritere frie inntekter – inntekter der kommunene i størst mulig grad kan velge selv. Jeg er opptatt av at signalet vi får fra kommunene, er å være skeptisk til øremerking og å ha den friheten, for kommunene våre er forskjellige. Det er jeg opptatt av.

Jeg tror at i de forhandlingene og de samtalene vi skal ha, vil vi være enige om veldig mange av disse målene. Så er spørsmålet: Hva er det rette å legge seg på med hensyn til den økonomien Norge skal ha framover, og det at vi skal få prisene fortsatt ned? Jeg har ikke noen melding om at vi kommer til å endre renten i Kommunalbanken. Det er en bank som er viktig for kommunene, en viktig tilgjengelig kilde for dem og som gir dem gode betingelser. Det viktige målet for oss er å sørge for at vi har kontroll over den økonomiske styringen, slik at rentene kan gå samlet ned i samfunnet. Det vil komme også kommunene til nytte.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:56:18]: Det jo fristende å minne om at det var et vedtak som ble gjort her i Stortinget – fordi noen stemte feil – om at man skulle se på Kommunalbanken og vilkårene der. Enhver bank kan jo drive med store og små marginer, og det at man har hatt 1,3 mrd. kr i utbytte på tre år, viser at man har hatt gode marginer.

Jeg vil gå over til en annen del av budsjettet. Finansministeren sa her i spørretimen i forrige uke at når man endrer reglene for barnetrygd og sosialhjelp, er ikke det et usosialt kutt, for det er ikke et kutt. I budsjettet bruker man 650 mill. kr på økte satser i sosialhjelpen, og man sparer 650 mill. kr på å ta barnetrygden inn igjen i inntektsgrunnlaget. Finansministeren har selvsagt rett i at 650 minus 650 er lik null, og da er det ikke et kutt, men for den enkelte familie ser vi jo at ytelsene for barn under fem år økes med 500 kr, og så taper man 1 900 kr.

Er finansministeren enig i at 1 900 kr er mer enn 500 kr, og at det for disse familiene åpenbart er et kutt?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:57:19]: Nå er det ikke finansministeren som svarer her, men det ble referert til svaret hans. Jeg mener at regjeringen her har tatt et godt valg. Vi legger opp til å justere de veiledende satsene for sosialhjelp. Det betyr at satsene for barn blir økt til det nivået SIFO har vurdert. Det handler om hvordan prisene og levekårene er. For at det skal samsvare med de vurderingene, må alle inntekter regnes med. Det er jo det som er spørsmålet: Skal barnetrygden regnes med i inntektsgrunnlaget? Jeg mener dette er en riktig tilnærming, som reflekterer mer hva som er kostnadene for familiene og kostnadene ved å ha barn i den situasjonen. Det er Arbeids- og inkluderingsdepartementet som fastsetter de veiledende satsene, og hver kommune kan behandle de enkelte sakene med utgangspunkt i de satsene. De har også en fleksibilitet i hvordan de behandler det.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:58:12]: Jeg vil i hvert fall mene – det er i grunnen helt åpenbart – at det er et usosialt kutt når barnefamilier får en påplussing på 500 kr, 650 kr eller 350 kr, avhengig av hvor gammel ungen din er, og så får man et kutt på 1 900 kr. Det er klart at dette er et kutt for den enkelte familie. Jeg forstår at regjeringens syn er at det er slik det burde være, altså at barnefamilier på sosialhjelp burde få 1 300 kr mindre i inntekt. Rødt reagerer veldig sterkt på det, for det vi har sett de siste årene, er at matkøene med folk som allerede har vært hos Nav, blir lengre. Det er åpenbart fordi ytelsene er for lave. Man kan trikse med både tall og retorikk, men det er åpenbart at for familier som mottar sosialhjelp, vil man med disse reglene få mindre penger i lommeboka og mindre penger til å få det til å gå rundt. Dette er en kamp både venstresiden og for så vidt Arbeiderpartiet har vunnet før, for Arbeiderpartiets lokalpolitikere har ofte gått bort fra denne regelen lokalt, men nå innfører altså regjeringen det.

Er statsministeren enig i at det er et kutt eller ikke?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:59:25]: Sosialhjelp er et sikkerhetsnett. Det er en subsidiær og behovsprøvd ordning i en spesiell situasjon. Det er en diskusjon om hvorvidt barnetrygden skal regnes med eller ikke. Vi mener at det er utfordrende at en stønad som barnetrygd blir holdt utenfor ved den vurderingen, slik tilfellet er i dag. Kommunen kan gjøre individuelle og skjønnsmessige vurderinger av søkerens hjelpebehov, og da skal det tas særlig hensyn til barns situasjon, men jeg er sikker på at vi får diskusjoner om dette i budsjettforhandlingene.

Vi er opptatt av at det skal være trygghet for barnefamiliene, trygghet for dem som er aller mest utsatt. Det gjelder å treffe det på riktig måte, for vi har fortsatt mål om og ønske om å få folk til å stå i arbeid, og til å kunne få en lønn de kan leve av. Den viktigste kilden til å sikre både barn og egen familie er tross alt at man er i jobb med en anstendig lønn.

Presidenten [11:00:23]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Simen Velle (FrP) [11:00:34]: Regjeringen har gjentatte ganger understreket, både i denne salen og i diverse artikler i norske aviser, at de er offensive for å sikre ro og orden i skolen. Jeg vil benytte anledningen til å understreke at regjeringens ambisjon er en ambisjon også Fremskrittspartiet deler, men jeg må innrømme at jeg ser stor forskjell mellom festtaler og politiske vedtak fra regjeringens side.

Opplæringsloven § 12-2 er krystallklar: «Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring.» Følgende ble sagt av en lærer på en skole i Akershus og viser en helt annen virkelighet for elevene og lærerne:

Elever blir presset til å omgås kriminelle elever som ikke har noen intensjoner om å jobbe med fag på skolen. De dreper ethvert klassemiljø de er inne i. De er kjipe, frekke og utøver sosial makt overfor vanlige elever som ikke er vant til slik oppførsel. Det er bjørn mot sau. De er forsvarsløse. Elevene i klassen lever i frykt og usikkerhet hver dag, for ikke å snakke om oss lærere.

Situasjonen er hårreisende, og den er uholdbar. Til tross for Arbeiderparti-regjeringens offensive retorikk er arven etter fire års regjeringstid dessverre at situasjonen er prekær på skoler over hele landet. Til tross for elevenes rett til et trygt skolemiljø, ser vi nå at gjengene får fotfeste, at læringsmiljøet ødelegges, og at elever og lærere ikke føler seg trygge på skolen – og slik har det vært i årevis. Det hjelper ikke at læreren nå har fått myndighet til å sette elevene på gangen. Derfor vil jeg spørre: Hvilke konkrete tiltak vil statsministeren iverksette for å finne varige løsninger som sikrer tryggheten i klasserommet for elever og lærere?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:02:21]: Et viktig signal i det spørsmålet var at det har vært slik i årevis. Hva gjorde Fremskrittspartiet i de sju årene de satt i regjering, og i de åtte årene de var medansvarlig? Barne- og ungdomskriminaliteten skjøt fart fra 2015, så den utviklingen som her er beskrevet, er da noe partiet bør kjenne godt igjen.

Det representanten beskriver, er ikke et gjenkjennelig tema i alle situasjoner på alle skoler, men der det er det, er det uakseptabelt. Vi må stille opp mot alle ten-

denser til at gjenger får innflytelse på ungdom, gjennom både holdninger og det de gjør når det gjelder kriminalitet og narkotika, der de er til stede. Derfor er også regjeringens satsing mot gjengkriminaliteten, som politiet nå handler på, og som de har fått betydelig mer ressurser til, viktig i denne sammenhengen.

Vi ser nå tendenser til at det blir utført kriminalitet på bestilling over nett, og det rammer særlig våre unge. De går på skolen, og derfor må det gjøres tiltak i skolen. Ett av de tiltakene var å gjøre læreren til sjef i klasserommet. Noe av det som gjorde inntrykk på meg da vi kom inn i regjeringskontorene, var å se hvor lite myndighet læreren hadde til å være sjef i klasserommet, hvor lite hun eller han kunne gjøre for å sette ting på plass, fordi det rett og slett ikke var lov til å ta de grepene. Vi har tatt denne saken flere ganger igjennom regjeringen og har nå lagt fram et regelverk som gjør at lærerne i mye større grad har den handlefriheten. Vel, det var det isolerte temet, som lå igjen fra Fremskrittspartiets vakt.

Det viktige her er at dette inngår i den brede fronten vi må ha for å verne våre barn og unge mot kriminalitet og gjengene og for å sørge for at skolen er sikkert sted. Dette har også noe å gjøre med at vi har tatt mobiltelefonene ut av grunnskolen, og at vi også ønsker å sette en aldersgrense for sosiale medier på 15 år, fordi sosiale medier har en så sterkt medvirkende rolle også på dette området.

Simen Velle (FrP) [11:04:23]: Jeg merker meg at statsministerens definisjon av at politiet styrkes betydelig, er noe lederen av Politiets Fellesforbund beskriver som noe som ikke engang dekker lønns- og prisvekst. Jeg vil igjen vise til noe den samme læreren som i sted, har sagt:

Vi går og vasser i elevenes elendighet, samtidig som vi må håndtere disse kriminelle elevene og vår egen psyk. Det er helt rystende å oppleve dette i Norge i 2025. Vi har en generasjon med elever som har en utrygg skolehverdag, mens disse kriminelle elevene har rettigheter som sikrer dem i å kunne plage andre så lenge de ønsker.

Den norske fellesskolen klarer ikke å ivareta elevenes rett til et trygt og godt læringsmiljø. De som ødelegger klassemiljøet, blir heller ikke tatt hånd om. Ser statsministeren at vi trenger sterkere tiltak mot disse elevene, og vil statsministeren sørge for utbygging av flere ulike former for tilrettelagte tilbud i skolen for å møte disse elevene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:05:18]: Det siste tror jeg er nødvendig – at man har tilrettelagte tilbud. Det er viktig at de som har særlige behov på læringssiden, eller som har særlige sosiale behov, får tilrettelagt opplæring – at de kan tas ut av klassen, kan komme på høyde igjen i faget og få lagt til rette for utvikling. Dette

var også en debatt i valgkampen. Vi mener at det å ha et fellesskap i klassen hvor elevene hører hjemme, er bra. Samtidig er det selvfølgelig ikke akseptabelt å ha kriminelle elever med rettigheter i klassen. De som er kriminelle, har ikke rett til være der og påvirke andre. Det må det tas kraftig til handling mot.

Jeg hører representanten viser til utsagn fra en lærer. Det er klart at det i en slik situasjon må settes i verk tiltak mot de elevene som opptrer slik, og hvis de er kriminelle, må politiet, ordensmakten, inn. For øvrig er jeg helt for at det må være et tilbud i en klassesituasjon som ser den enkelte elev – det ligger i opplæringsloven – med tanke på de behovene eleven har, og også når det gjelder å beskytte andre elever mot dem som ikke oppfører seg som de skal.

Presidenten [11:06:26]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marian Hussein (SV) [11:06:39]: I 2021, da statsministeren gikk på som statsminister for første gang, forhandlet han med SV, og vi fikk gjennomslag for en svært viktig endring i sosialtjenesteloven. Tidligere var det slik at hvis man mottok sosialhjelp, mistet man barnetrygden, for det ble regnet som inntekt. Samtidig har vi – også Arbeiderpartiet – hatt en valgkamp i år om å bygge et Norge der vi fordeler ressurser og stiller opp for fellesskapet. Hva betyr dette hvis vi ikke stiller opp for dem som trenger fellesskapet aller, aller mest?

Valgkampens tapere var høyresiden, som ville prioritere milliardærene og ikke fellesskapet. Derfor ble jeg overrasket og sjokkert over at Arbeiderpartiet så på valgresultatene og tenkte at nå var tiden inne for å gjeninnføre Erna Solbergs usosiale kutt fra årene før. Det er ikke Erna som er statsminister, men nå skal vi altså tilbake til en situasjon der vi kutter i barnetrygden til de aller fattigste familiene. Det er hjerterått.

Det er 80 000 barn som lever i familier som mottar sosialhjelp. Halvparten av foreldrene som mottar sosialhjelp, sliter med å gi barna sine det de trenger, ifølge en rapport fra Røde Kors. I Frelsesarmeens fattigdomsbarometer forteller disse foreldrene at barnetrygden er viktig for å kunne betale for boligen, for å kunne ha nok mat, nok klær og nok til fritidsaktiviteter. Vi vet at barnetrygden utgjør 13 pst. av inntekten til disse familiene. Å viske ut effekten av barnetrygden for disse familiene er alvorlig. Mitt spørsmål til statsministeren er: Hvorfor skal effekten av barnetrygden nulles ut for de familiene som har aller, aller dårligst råd i dette landet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:08:48]: Jeg er ikke enig i premisset, at effekten av barnetrygden nulles ut. Barnetrygden er jo økt betydelig gjennom denne pe-

rioden. Det har vi gjort i budsjettssamarbeid med SV, og barnetrygden er på et veldig høyt nivå.

La meg ta utgangspunkt i dette med sosialhjelp og barnetrygd. Altså: Vi legger i budsjettet for 2026 opp til å justere de statlige veiledende satsene for sosialhjelp, særlig for barn, basert på den faglige tilrådingen vi får fra SIFO, og da foreslår vi samtidig at barnetrygd igjen regnes inn som inntekt når sosialhjelp beregnes. Det betyr at de pengene som spares ved å ta med barnetrygden, brukes til å øke satsene – betydelig. Målet er at satsene da bedre skal gjenspeile barnas faktiske behov.

Igen: Sosialhjelp er en behovsprøvd ordning, og regjeringen mener at alle relevante inntekter, inkludert barnetrygd, må tas med i vurderingen av behovet for den hjelpen, som er et sikkerhetsnett. Det er ikke ment å være en varig ordning, men er for mennesker som er i en spesielt utsatt sosial situasjon. Som sagt er det også sånn at kommunene kan gjøre individuelle og skjønnsmessige vurderinger av søkernes hjelpebehov.

Målet er at dette er et sikkerhetsnett, en hjelpeordning. Den viktigste hjelpen vi kan gi, er at de foreldrene kommer i jobb, at de får tilrettelagt utvikling. Mange av dem trenger språkopplæring, de trenger å få fullført kompetanse, fullført videregående opplæring og å komme seg i jobb for å kunne finansiere familien på den måten.

Sosialhjelp er ikke en varig, permanent ordning, det er et sikkerhetsnett som brukes i de situasjonene der man er spesielt utsatt. Denne endringen innebærer at de veiledende satsene for barn øker med mellom 7 og 38 pst., og det kommer i tillegg til ordinær prisjustering, noe vi mener vil gi en god fordeling.

Marian Hussein (SV) [11:10:40]: Det er bemerkelsesverdig at statsministeren har behov for å fortelle en tidligere sosialarbeider, som har jobbet med disse familiene, om betydningen av hva sosialhjelp skal dekke. Endringen i sosialtjenesteloven var imidlertid viktig, for vi vet at veldig mange kommuner ikke følger SIFOs referansebudsjett, og vi vet at ulike barn også utløser ulike SIFO-satser. Når du bruker referansebudsjettet til SIFO, vet vi at de aller eldste barna utløser mest, mens de yngste, i den sårbare alderen, får mindre. Det betyr at de påplussingene vi i SV har gjort i barnetrygden for disse familiene, blir borte. Samtidig vet både jeg og veldig mange sosialarbeidere at det viktigste vi kan gjøre for å få flere i arbeid, er å sikre disse foreldrenes økonomi, for det er lettere å lære språk når du vet at du har tak over hodet og kan gi mat til barna dine på slutten av dagen (presidenten klubber). Hvorfor er det disse familiene Arbeiderpartiet mener skal stå som et usosialt budsjettssymbol?

Presidenten [11:11:58]: Før statsministeren får ordet, må presidenten minne om at taletiden ikke er

veiledende, og at talen skal rettes til presidenten, og ikke i du-form til statsministeren.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:12:09]: Jeg får egentlig erkjenne, både overfor sosialarbeideren og representanten, at vi nok kan ha litt ulike syn på det.

Jeg tror at hovedmålet, å få folk i arbeid, fordrer at det er lagt til rette for at man kvalifiserer for arbeid, at terskelen inn er lav, og at det er attraktivt å gå inn, og at man har kvalifikasjoner, fullført kompetanse og utdanning til å gjøre det. Dette må det legges til rette for i mange sammenhenger. Hvis det er barn fra innvandrerfamilier, og de er ganske overrepresentert i denne gruppen, handler dette om språk, kvalifikasjoner. Det må vi også satse på.

Når det gjelder å treffe med de veiledende satsene for sosialhjelp, mener vi det å trekke SIFOs faglige vurderinger inn er viktig. At de veiledende satsene for barn blir økt til det nivået SIFO har vurdert som nødvendig for å sikre forsvarlig livsopphold, mener vi er et riktig grep. Da må sosialhjelpen regnes inn i inntekten, det som er nivået for familien. Det er vårt forslag som ligger i statsbudsjettet, som vi skal diskutere i ukene som kommer.

Presidenten [11:13:08]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Arild Hermstad (MDG) [11:13:22]: I statsbudsjettet foreslår regjeringen at CO₂-avgiften for petroleumssektoren skal holdes uendret til neste år. Samtidig foreslår regjeringen å fortsette opptrappingen av den generelle CO₂-avgiften, mot det stortingsvedtatte målet på 2 000 kr per tonn innen 2030. Det at man fryser avgiften for oljenæringen, skjer til tross for at næringen ikke er i rute med å kutte sine utslipp.

Energidepartementet skriver i sin budsjettproposisjon at de vil sette i gang en ekstern utredning. De vil se på bruken av doble virkemidler overfor oljenæringen og finne ut hva det har å si for framtidig ressursforvaltning og verdiskaping, for leveranser av olje og gass og for produksjonsutslippene på kontinentalsokkelen. Departementet skriver også at høy karbonpris som følge av dobbel virkemiddelbruk, altså både CO₂-avgift og kvotepris, kan føre til at felt og innretninger blir stengt ned tidligere enn de ellers ville blitt.

Olje- og gassnæringen er både den rikeste sektoren og den sektoren med høyest utslipp i Norge. Det kan se ut som det ikke er tilfeldig at regjeringen både fryser oljenæringens CO₂-pris for 2026 og på sikt vurderer å gi skattelettelser til næringen basert på den utredningen som er varslet.

Mitt spørsmål til statsministeren er som følger: Betyr det faktum at regjeringen skal sette i gang en utred-

ning av såkalt dobbel virkemiddelbruk på sokkelen at regjeringen nå vurderer å fjerne CO₂-avgiften på norsk kontinentalsokkel, sann at petroleumsselskapene vil betale mindre for sine utslipp og dermed overlate mer av klimaregningen til vanlige folk?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:15:10]: La meg først si at denne regjeringen mener at forurensere skal betale. En hovedvei for det er at den viktigste kilden til utslipp, nemlig CO₂, skal koste. Derfor er det viktig å få en forutsigbar linje på at CO₂-avgiftsnivået øker – den skal øke – slik at industri kan forholde seg til det. Vi fortsetter altså opptrappingen av den generelle CO₂-avgiftsnivået mot 2 400 kr i 2025-kroner i 2030. I 2026 tilsvaret det en økning i avgiften fra 1 405 kr til 1 639 kr per tonn CO₂. Vi vil fortsette opptrappingen fram mot 2035, i tråd med dagens opptrappingstakt, til 3 400 kr. Det er viktige signaler som også industrien tilpasser seg.

Ja, det er dobbel virkemiddelbruk i dag. Det har vi levd med i noen år. Veldig få land har det. Jeg kan huske den gangen vi innførte den CO₂-avgiften på fakling tidlig på 1990-tallet. Det var et tiltak som ble møtt med spørsmål fra andre land: Hvorfor ilegger dere en avgift på egen aktivitet for egne inntekter? Det førte bl.a. til at faklingen opphørte, fordi det ble økonomisk attraktivt å finne andre løsninger. Det var for øvrig starten på veien mot fangst og lagring av CO₂.

Vi er opptatt av å være kunnskapsbaserte i hvordan disse skattene virker, men vi har ingen plan om å avvikle den CO₂-avgiften representanten viser til. Det hele tiden å ha en vurdering av hvordan skatte- og avgiftsopplegget virker, må vi kunne ta oss både tid og kapasitet til.

Arild Hermstad (MDG) [11:16:51]: Jeg takker for svaret og noterer meg at statsministeren ikke vil foregripe noen konklusjoner fra utredningen, men samtidig at statsministeren heller ikke har et godt svar på hvorfor oljenæringen ikke er med på den opptrappingsplanen som skal gjelde for andre sektorer. Nå skal ikke jeg analysere hvorfor disse to tingene skjer samtidig, og jeg skal ikke be statsministeren analysere det, men jeg har likevel lyst til å komme med et oppfølgingsspørsmål.

Som statsministeren også påpeker, har den CO₂-avgiften bidratt til mye teknologiutvikling og til at utslipp har blitt kuttet på sokkelen i større grad enn de ville blitt uten den CO₂-avgiften. Spørsmålet mitt er da: Hva vil det ha å si for omstillingen av Norge fra olje og gass og over til mer bærekraftige næringer, som Norge har forpliktet seg til gjennom Parisavtalen, dersom resultatet blir at CO₂-prisen i oljesektoren blir lavere i framtiden?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:17:54]: Jeg vil ikke spekulere i det, egentlig. Jeg synes det er et hypote-

tisk spørsmål. Det vi er opptatt av, er at det skal være en forutsigbarhet også for denne næringen. Det at det har en pris med CO₂, har ført til at når den prisen går opp, tar næringen også valg om å gå over til f.eks. elektrifisering, som kutter utslipp fra generatorene på sokkelen. Det er en villet politikk. Det er en av grunnene til at det er såpass viktig at vi skal være stabile og forutsigbare. I det øyeblikket de velger elektrifisering som får utslippene ned, er det å avvikle elektrifisering – som en del partier her går inn for – dårlig politikk og dårlig forutsigbarhet. Det at det skal koste å slippe ut, skal også være noe som virker oppmuntrende til å velge klimariktige løsninger, og det bør være hovedsporet i norsk klimapolitikk.

Lars Haltbrekken (SV) [11:19:04]: 6. november i år sa statsministeren til NRK:

«Kravene vi stiller til å få ned utslipp fra vår olje- og gassvirksomhet kan vi snakke om alle steder. Det er mange som kan lære av dem. Man skal ikke være belærende, men vi har jo en CO₂-avgift som går opp, og skal gå opp i årene som kommer.»

Så ser vi at i forslaget til statsbudsjett går ikke CO₂-avgiften opp for Norges største forurensere, oljeindustrien. Tvert imot står den på stedet hvil. Spørsmålet mitt er: Hvilke konsekvenser mener statsministeren det har for klimaet at man ikke øker miljøavgiftene for den aller mest forurensende næringen i Norge? Vil utslippene fra denne næringen gå opp eller ned som en følge av at man letter på avgiftstrykket?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:20:04]: La oss ta utgangspunkt i hva som er situasjonen: Utslippene fra norsk petroleumsvirksomhet er lave sammenlignet med i alle andre deler av verden. De er på vei ned og har siden 2015 blitt redusert med 27 pst. Sokkeldirektoratet anslår at utslippene vil være om lag 35 pst. lavere i 2030 enn i 2005. Regjeringen tar til etterretning at produksjonsutslippene ikke vil bli redusert med 50 pst. sammenlignet med 2005 innen 2030, men det er altså en betydelig nedgang, og teknologiforbedringen fører også til det.

Det er riktig at vi har en vurdering av CO₂-avgiftens virkning med tanke på petroleumproduksjonen, for vi er også opptatt av å sikre at ikke felt og infrastruktur stenges ned for tidlig. Det er verken bra for Norge eller for europeisk sikkerhet og utnyttning av våre ressurser. Derfor har vi nedsatt et utvalg – en utredning – for å vurdere effekten av den doble virkemiddelbruken framover og betydningen den har for framtidig ressursforvaltning og verdiskaping, leveranser av olje og gass og produksjonsutslippene. Så vil jeg minne om at sektoren betaler både ETS, altså kvoter i EU, og den norske avgiften i dag.

Lars Haltbrekken (SV) [11:21:14]: Vi har i høst fått klar beskjed fra oljeindustrien om at de ikke har tenkt å nå de klimamålene Stortinget vedtok at de skulle nå da den famøse oljeskattepakken ble innført i juni 2020. Da var forpliktelsen de påtok seg, å halvere utslippene. Det har de sagt at de ikke kommer til å gjøre.

Da er et spørsmål: Har regjeringen tenkt å sitte stille og se på at oljeselskapene ikke gjør sin del av den forpliktelsen i oljeskattepakken og halverer utslippene?

Til denne utredningen som skal gjøres om dobbel virkemiddelbruk: Kan statsministeren garantere at det ikke vil føre til at man fjerner CO₂-avgiften for oljeindustrien?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:22:14]: La meg begynne med det siste og si at vi ikke har en plan om det, men igjen: Vi skal være kunnskapsbaserte. Det som skjer på norsk sokkel nå, er i hovedsak at det er aktiviteter rundt felt nær eksisterende infrastruktur. Betydningen av norsk gass til Europa har vi vært gjennom mange ganger her. Jeg mener den er veldig stor, særlig nå når Europa skal frigjøre seg ytterligere fra russisk gass. Det å kunne utnytte våre ressurser på best mulig måte, utnytte de feltene vi allerede er i, på best mulig måte, bør være et klart mål for Norge. Det handler om effektiv ressursutnyttelse.

Det var satt et mål i denne oljeskattepakken om halvering av utslipp. Det vi ser, er at utslippene anses å ville være 35 pst. lavere i 2030 enn i 2005. Det er ikke helt på 50 pst., men slik teknologitviklingen er innen dette, mener jeg vi kan se fram til at tallene for utslippsreduksjonene kan bli høyere enn 35 pst. Om de kommet helt til 50 pst., er det litt for tidlig å si nå. Det er også ærlig å si at det kan hende at man ikke kommer helt dit.

Presidenten [11:23:21]: Vi går videre til det siste hovedspørsmålet.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:23:29]: I går kom det nye tall fra Folkehelseinstituttet, FHI, som viser at mer enn tre av fire av alle svangerskap hvor Downs syndrom påvises, ender med svangerskapsavbrudd. Det er en dramatisk økning fra 2010, da tallet var 36 pst. Tidligere forskning har også vist at rundt 90 pst. av kvinnene som får påvist trisomi 21 i svangerskapet, velger å avslutte det.

I 2020 ble bioteknologiloven endret. Tidlig ultralyd ble en del av den statlige svangerskapsomsorgen for alle, NIPT-test ble innført for alle over 35 år, og så kom utvidelsen av abort til uke 18 i år. Allerede året etter endringene, med innføringen av NIPT-test, gikk antall aborter med kromosomvariasjoner opp, ifølge tallene fra FHI.

Teknologien utvikler seg lynraskt, og snart er det ikke grenser for hvilken informasjon man kan få i et

svangerskap. Det krever også politiske føringer som avgjør hva vi leter etter, og tiltak for å legge til rette for at samfunnet vårt skal ha plass for alle. Kristelig Folkeparti har lenge advart mot at vi kan få et sorteringssamfunn ved utvikling av politiske vedtak som er gjort. Det er storsamfunnets ansvar å forhindre dette – ved å tilrettelegge, sikre støtte, veiledning og informasjon.

Tallene fra FHI viser altså at over tre av fire svangerskap med Downs syndrom ender i abort, en utvikling som har tiltatt etter at tilgangen til tidlig testing ble utvidet. Deler statsministeren bekymringen over at denne utviklingen går i retning av et sorteringssamfunn der det ikke er plass til alle?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:25:17]: La meg begynne med å si at jeg er helt enig med representanten, og jeg synes det er viktig å minne om og gi uttrykk for at det skal være plass til alle i vårt samfunn. Vi er forskjellige, barna våre er forskjellige. Det er også barn som fødes som kommer til å få et annet livsløp enn andre barn, og dem skal det være plass for og trygghet for, og foreldrene skal også være trygge på at de kan følge dem opp på en god måte.

Jeg er ikke enig i at vi har et sorteringssamfunn. Jeg mener at teknologi gir mulighet for å være tryggere i svangerskapsomsorgen. Bioteknologiloven har endret seg slik at flere nå får hjelp til å få barn. Folk som ikke kunne få barn før, får hjelp gjennom assistert befruktning. De kan få eggdonasjon, og fra 1. juli 2020 har loven åpnet for at kvinner kan få lagret ubefruktede egg uten medisinsk begrunnelse. Dette mener jeg er viktige teknologiske framskritt som gir trygghet for familier og for veien videre.

Grunnprinsippet for Arbeiderpartiet er at kvinnen tar valget med hensyn til abort. Den nye abortloven har trådt i kraft. Den skal ivareta både kvinnens selvbestemmelsesrett og vern om det ufødte liv. Den gir også gravide rett til veiledning i valget mellom å fullføre svangerskapet eller å ta abort, og informasjon om velferdsordninger som måtte være der for det som kan være utfallet, og om tjenestetilbudet. Jeg mener det er grunnprinsippet her. Vi må ha et etisk bevisst forhold til teknologien som utvikler seg. Teknologien har bedret både svangerskapsomsorgen og muligheten for flere til å få barn. Når det gjelder spørsmålet om abort og å ta det valget, er det noe kvinnen skal ha trygghet og sikkerhet for, og også få god hjelp knyttet til, om hun trenger rådgivning.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:27:08]: Hvis vi virkelig ønsker et samfunn med plass til alle, må vi også vise det og sikre tiltak som tilrettelegger for at man skal kunne bære fram et barn.

I Danmark viser statistikken her 95 pst. Her har utviklingen gått opp til 75 pst. Vil det være akseptabelt

med en videre økning og å se de danske tallene? Mener statsministeren at den statistikken som nå foreligger, er akseptabel? Hvis vi er enige om at det ikke er ønskelig med en slik utvikling, hvilke tiltak vil da regjeringen sette i verk for å snu denne utviklingen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:27:48]: Jeg tror nesten det spørsmålet burde gå i retur. Er det slik at representanten mener at de tallene som er nå, er urovekkende, så de må ned – altså at andelen må ned? Hvilke innstramminger og tiltak skal treffes for å begrense en kvinnes rett til å ta et valg? Jeg mener igjen at teknologien skal være opplysende. Den skal være innenfor etiske rammer. Det mener jeg den er. Det er kvinnen som tar den avgjørende beslutningen om hvorvidt hun bærer fram et barn. Vi ønsker jo at det skal være lave aborttall, fordi folk skal være trygge på de beslutningene de tar. Det skal være god opplysning, god prevensjon og god tilrettelegging. Jeg har egentlig ikke en tiltaksliste for å få de tallene ned, for jeg mener det er kvinnens valg, men jeg ville være veldig interessert i å høre hvilke reverseringer eller endringer representanten ønsker å foreslå for at de tallene skal gå ned, og om det er et mål i statistikken at de tallene skal gå ned.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:28:48]: Jeg mener det er et veldig viktig mål at kvinner kan bære fram barn om man ønsker det, at man opplever at storsamfunnet stiller opp, at man har de tiltakene som skal være på plass. Det er urovekkende at ikke statsministeren kan nevne ett tiltak han ønsker for å sikre at kvinner får bedre oppfølging, veiledning, informasjon og støtte når de bærer fram et barn med Downs syndrom.

Vi ser også med den nye abortloven at det nå kan aborteres på bakgrunn av kjønn i Norge. En jordmor skrev i Aftenposten at hun har opplevd kvinner som sier: Jeg vil heller ha en gutt enn en jente, så jeg velger abort. Dette strider mot alt vi forbinder med likestilling og menneskeverd, og jeg vil spørre om statsministeren vil ta initiativ til å endre loven slik at kjønn ikke kan oppgis før grensen for selvbestemt abort, slik at vi ikke får den situasjonen at barn velges bort på bakgrunn av kjønn.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:29:45]: Jeg er ikke for at barn skal velges bort på bakgrunn av kjønn. Jeg vil bare si det helt klart.

Det er ikke riktig at det ikke gis veiledning. Jeg er helt enig med representanten i at kvinnen skal få trygg veiledning om hva det vil si å bære fram barnet hun går gravid med. Derfor er abortloven veldig tydelig på det. Det er en oppdatering og modernisering av loven når det gjelder grense for selvbestemt abort, som vi vet. Den gir også gravide rett til veiledning i forbindelse med valget mellom å

fullføre eller å ta abort, og informasjon om de velferdstilbudene og tjenestetilbudene som er i samfunnet.

Presidenten [11:30:23]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:30:27]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:30:29]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 11, fra representanten Stig Atle Abrahamsen til helse- og omsorgsministeren, er overført til kommunal- og distriktsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 15, fra representanten Helge André Njåstad til finansministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av finansministeren, som er bortreist.

Spørsmål 16, fra representanten Tom Staahle til finansministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 17, fra representanten Bård Hoksrud til finansministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av finansministeren, som er bortreist.

Spørsmål 26, fra representanten Geir Jørgensen til forsvarsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 31, fra representanten Liv Gustavsen til barne- og familieministerens, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Frank Edvard Sve (FrP) [11:30:51]: «Den økonomiske situasjonen for Helse Møre og Romsdal er mildt sagt vanskeleg og framstår totalt ute av kontroll. Dette er svært alvorleg for helse- og sjukehusnestene til befolkninga i heile Møre og Romsdal, dersom utbyggingskostnadene og underskotet i drifta skal dekkast inn gjennom å kutte i legar, sjukepleiarar og andre sjukehusstilsette.

Kva har statsråden tenkt å gjere for å sikre forsvarlege helse- og sjukehusnestene i fylket vårt, utan at dette skal gå ut over dei tilsette ved sjukehusa?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:31:23]: Takk for spørsmålet.

Det nye sykehuset på Hjelset og nybygget i Ålesund gir økte kostnader for helseforetaket, det er riktig. Økte kapitalkostnader var imidlertid en del av beslutnings-

grunnlaget da disse prosjektene ble vurdert og senere vedtatt av Helse Møre og Romsdal og Helse Midt-Norge.

Som representanten Sve viser til i sitt spørsmål, er Helse Møre og Romsdal i en krevende økonomisk situasjon. Helse Midt-Norge har allerede vedtatt ekstra likviditetsstøtte til Helse Møre og Romsdal for å avhjelpe situasjonen, og de er også i dialog med helseforetaket for å legge en realistisk økonomisk langtidsplan for de kommende årene som skal gi forutsigbarhet, men også en bærekraftig økonomi på sikt.

Jeg er ikke helt enig med representanten i at det er økte kapitalkostnader som er hovedforklaringen på denne krevende økonomiske situasjonen. Det er f.eks. tall fra Statistisk sentralbyrå som viser at Helse Møre og Romsdal har hatt en bemanningsvekst på om lag 10 pst. i perioden 2019–2024. Det er grunn til å stille spørsmål ved om dette er en bemanningsøkning helseforetaket har finansieringsrom til i en ordinær driftssituasjon, som skal dekke både drift og investeringer.

Regjeringen har sørget for å styrke sykehusøkonomien de siste årene, bl.a. gjennom særskilte ekstrabevilgninger i 2024 og ved å øke de økonomiske rammene til sykehusene i 2025. Regjeringen foreslår også å øke rammene til sykehusene neste år. Det er viktig at Helse Møre og Romsdal kommer tilbake på et driftsnivå som er bærekraftig og tilpasset Stortingets bevilgning, og jeg legger til grunn at dette følges opp særskilt, både i Helse Møre og Romsdal og i Helse Midt-Norge.

Regjeringen har nylig satt ned et helsereformutvalg som bl.a. skal utrede og foreslå ulike modeller for framtidig organisering, styring og finansiering av en sammenhengende og integrert helse- og omsorgstjeneste. Dette utvalget skal levere sin rapport med anbefalinger innen 1. november 2026. Stortinget har også bedt om at det i denne utredningen gjøres en vurdering av om hvordan en eventuelt kan skille drift og investeringer framover. Det følger regjeringen selvfølgelig lojalt opp. Jeg har personlig forsikret meg om at utvalget vil utrede dette. Regjeringens invitasjon til et bredt samarbeid med alle partiene på Stortinget, inkludert Fremskrittspartiet, om en ny helsereform der vi også kan se på finansieringen, står absolutt ved lag.

Det er mye som fungerer godt med dagens modell. Den hovedmodellen vi har hatt de siste 25 årene, har på mange måter vært bra, men vi ser også at det er utfordringer og svakheter vi ønsker å gjøre noe med. Da er det viktig at det er et godt faglig grunnlag for det, at Stortinget kan få seg forelagt ulike modeller og alternativer, og at vi forhåpentligvis kan bli enige om noe som kan stå seg og gi forutsigbarhet og langsiktighet for helsetjenesten vår de neste årene.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:34:26]: I årets budsjett er det ei viktig og riktig prioritering av Helse nord med ekstra midlar for å møte deira utfordringar og sikre for-svarlege helsetenester i regionen. Samtidig står Helse Møre og Romsdal utan tilsvarende støtte, til tross for at føretaket har brukt driftskreditt i 12 av dei siste 14 åra. Dei forventar underskot på over ein halv milliard kroner i 2025, og det er betydelege ekstrakostnader knytte til helseplattforma. Helse Møre og Romsdal har i perio-den 2017–2023 levert helsetenester med svært høgt produktivitetsnivå målt i kostnader per DRG-poeng. Dette tyder på at utfordringane føretaket står overfor, i hovudsak har årsak i underfinansiering, ikkje ineffektiv drift. For å sikre forsvarlege helsetenester til befolknin-ga i Møre og Romsdal er det behov for ei særskild red-ningspakke på 300 mill. kr.

Vil statsråden ta initiativ til ei slik ekstraløyving på linje med tiltaka for Helse nord, for å sikre ei likeverdig helseteneste og berekraftig drift i heile helseregionen?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:35:25]: Helsefore-taket og sykehusene har et sørge-for-ansvar, og befolk-ningen i Møre og Romsdal skal ha like gode helsetje-nester som resten av landet. Vi følger selvfølgelig med på det som skjer. Når det gjelder kapitalkostnadene, ut-gjorde de om lag 2,5 pst. både i 2019 og i 2024 for dette helseforetaket, og så vil det øke i både 2025 og 2026, som følge av de nye store investeringene. Det er også grunnen til at helseforetaket har fått lov av Helse Midt-Norge til å gå med underskudd. Det er et budsjettert un-derskudd på nesten 300 mill. kr i 2025, hvis jeg ikke husker feil. Det handler om å få mer tid til å tilpasse seg situasjonen, omstille virksomheten og bidra til mest mulig forutsigbarhet. Helseforetaket har faktisk en egenprognose med negativ resultatutvikling helt fram til 2029, så jeg tror ikke det er realistisk at en skal komme til sorte tall med en gang. Derfor er det også viktig at dette omstillingsarbeidet fortsetter. Vi får vurdere situ-asjonen etter hvert, men per nå foreligger det ikke plan-er om ekstrasbevilgning, nei.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:36:33]: Når vi står her i Stortinget og eg stiller statsråden eit spørsmål – om statsråden er villig til å gje ei ekstraløyving, altså ei red-ningspakke til Møre og Romsdal – forventar eg at stats-råden svarer på det spørsmålet. Heile Møre og Romsdal er utruleg bekymra med bakgrunn i at vi er redde for at vi får helsetenester frå ein heilt annan planet enn i rest-en av landet. Det er alvor på gang. Vi er redde for helse-tilbodet vårt. Vi er redde for at det skal kuttast til sjuke-pleiarar og legar for å dekkje inn eit nytt sjukehus. Eg vil ha svar på om helseministeren har tenkt å gje ei red-ningspakke på lik linje med det regjeringa har gjort i Helse nord.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:14]: Som jeg sa på slutten av det forrige svaret, er det per nå ikke planer om å gå inn med ekstrasbevilgninger til Helse Møre og Romsdal, men la meg understreke at innbyggerne i Møre og Romsdal skal ha like gode og trygge helsetje-nester som i resten av landet. Det er ikke sånn at inn-byggere i Møre og Romsdal skal ha helsetjenester fra en annen planet, som representanten antydde. De skal ha helsetjenester etter norsk standard. Det betyr at det skal være gode sykehus, det skal være medisinsk-tek-nisk utstyr, vi skal ha gode medisiner, vi skal ha gode behandlingsmetoder, vi skal ha kortere ventetider, og det skal selvfølgelig også være gode arbeidsplasser for alle dem som jobber i helsetjenesten vår.

Det er absolutt en situasjon å følge med på. Denne omstillingen er krevende og kommer til å bli krevende, men det er altså sånn at Stortinget gjennom alle år har forutsatt at helseforetakene må svare opp til de budsjet-tene de har fått. Hvis en i enkelte helseforetak har et merforbruk, bl.a. knyttet til at man har hatt en økning i personelltetthet, må en da se på hvordan en kan komme til et nivå som er i tråd med det Stortinget har forutsatt.

Spørsmål 2

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:38:31]: «En kartlegging fra NTB viser at 18 av 53 akuttpsykehus mangler leger med spesialisert kompetanse innen syk-dommer og helseproblemer hos eldre (geriatri). Flere distriktssykehus har ingen eller kun én geriater, til tross for Stortingets vedtak i 2018 om at alle akuttpsykehus skal ha geriatriisk kompetanse. Samtidig øker antallet eldre kraftig, og fagmiljøene advarer om at dagens mangel går ut over kvaliteten på behandlingen. Tidvis drives mange avdelinger ved sykehusene som et syke-hjem, uten at sykehuset har kompetanse innenfor eld-reomsorg og demens. Regjeringen har varslet planer for helsepersonell, men resultatene lar vente på seg. Man-gelen på planer er ikke problemet, men mangelen på tiltak og handlekraft.

Hvordan vil statsråden sikre geriatriisk kompetanse ved alle akuttpsykehus i Norge, særlig i distriktene, og sør-ge for at eldre pasienter får et likeverdig behandlingstil-bud i hele landet?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:27]: Takk for spørsmålet. Regjeringen har tatt initiativ til en helse-personellplan som skal sikre tilstrekkelig helseperso-nell fram mot 2040. Det er det behov for, for vi vet vi kan komme til å mangle mye fagfolk mange steder innenfor viktige områder. Her har vi et felles ansvar for å sikre at Norge klarer både å rekruttere og å beholde den fagkompetansen vi skal ha.

Som representanten Ellingsen påpeker, er det et behov også for geriatrisk kompetanse. Det er jeg helt enig med representanten i, men jeg vil også legge til at det er behov for god generalistkompetanse, slik at tjenestene ivaretar behovene både i sykehusene og i kommunene. Når en spør fagfolkene ute, er det gjerne det de trekker fram, nemlig at vi trenger gode generalister. Det er spesielt viktig på mindre steder. Når vi nå framover ønsker å videreutvikle lokalsykehusene våre, er det at vi har gode generalister, ekstremt viktig for å kunne ivareta flest mulig behov i befolkningen. En helhetlig, framtidsrettet offentlig helsetjeneste av høy kvalitet er helt grunnleggende, og det er også noe av bakgrunnen for at vi har satt ned Helsereformutvalget, i tillegg til at vi som sagt vil søke bredt forlik om en langvarig helsepersonellplan.

Det er viktig at kompetansen i sykehusene og kommunene understøtter hverandre, og at generalistkompetansen vi snakker om, finnes i både sykehusene og kommunene. Allmennlegene er de beste generalistene vi har. Derfor er det høyt prioritert fra regjeringens side å ha en velfungerende allmennlegetjeneste, som står klar til å ivareta en helhetlig håndtering av eldre pasienter. Det at om lag 200 000 flere nordmenn nå har fått fastlege, det at vi aldri har rekruttert flere fastleger enn nå, er også veldig viktig for en aldrende befolkning. Det viser at politikk virker, og at det er tatt grep, ikke bare i form av planer, men også i form av konkret handlekraft og konkrete resultater.

Det er helseforetakene våre og fagfolkene der som vurderer behovet for geriatrisk kompetanse og legespesialister i geriatri. Jeg tror mange deler representantens og Stortingets ambisjon, men vi må erkjenne realiteten at mange sykehus opplever vanskeligheter med å rekruttere til denne spesialiteten. De regionale helseforetakene skal særlig legge vekt på behovet for bredde og generalistkompetanse, slik at vi kan ha et desentralisert tjenestetilbud, og de skal også gi god behandling til pasienter med sammensatte utfordringer. Vi har gitt dem i oppdrag å vurdere framtidige behov for spesialister. Der er det også selvfølgelig helt sentralt å vurdere behovet for spesialister innenfor geriatri, og på dette grunnlaget også vurdere behovet for å opprette flere LIS-stillinger innenfor ulike spesialiteter.

Helsedirektoratet skal gjennomgå læringsmål i relevante medisinske spesialiteter. De skal videreutvikle spesialitetsstrukturen for å innrette denne mot pasientene og tjenestenes behov. De har også levert en rapport som vurderer tiltak for å sikre tilstrekkelig kompetanse hos leger som yter tjenester i institusjon, mot hjemmeboende brukere, inkludert behovet for en egen spesialitet i alders- og sykehjemsmedisin. Dette behandler vi nå i departementet, og vi vil komme tilbake til det på egnet måte.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:42:29]: Jeg takker statsråden for svaret. Statsråden viser til både planer og prosesser, og i kjent stil skyver han helseforetakene foran seg. Fakta er likevel at mange akutttsykehus fortsatt står uten geriatrisk kompetanse, seks år etter Stortingets vedtak. Hvor mange flere utredninger og planer må til før regjeringen faktisk leverer resultater for de eldre pasientene? Det virker nok en gang som at det er mye prat og lite handling fra statsråden. Når vil statsråden ta ansvar for at Stortingets vedtak fra 2018 blir oppfylt i praksis?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:43:04]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Nå har jeg nettopp redegjort for de tiltakene som er satt i gang. Det er en utfordring at det er mangel på enkelte spesialiteter også innenfor geriatri. Da kan vi vedta hva vi vil, men hvis fagfolkene ikke finnes, eller de ikke er tilgjengelige, hjelper ikke det så fryktelig mye.

Det har kanskje gått sport i at jeg viser til helseforetakene, som representanten sa, men det går også sport i at representanten viser til at jeg viser til helseforetakene. Det er denne modellen Stortinget har besluttet at vi skal styre sykehusene etter. Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre vedtok denne modellen for 25 år siden, og inntil vi har en annen modell, må nesten enhver sittende helse- og omsorgsminister forholde seg til det. Hvis jeg ikke gjorde det, hadde jeg egentlig ikke gjort det Stortinget ba meg om å gjøre. Representanten må dessverre bare smøre seg med litt tålmodighet. Jeg kommer til å vise til – også i fortsettelsen – hva som er helseforetakenes ansvar, og hva som er vårt ansvar. Invitasjonen til Fremskrittspartiet om et samarbeid om en ny modell for helsetjenesten vår står imidlertid absolutt ved lag. Jeg håper at alle partiene på Stortinget vil være konstruktive og sette seg ned sammen for å se på om vi kan finne bedre modeller enn den vi har i dag.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:44:09]: Når det gjelder omsorgen for landets eldre, gamle og syke, har jeg ingen tålmodighet. Der er Fremskrittspartiet veldig utålmodige med tanke på at man skal få konkrete resultater raskt. Jeg vil si at det er et svik mot de eldre når regjeringen lar mangelen på kompetanse ved sykehusene om sykdommer og helseproblemer hos eldre fortsette år etter år etter år, selv om Stortinget slo fast allerede i 2018 at dette skal på plass ved alle akutttsykehus.

Kan statsråden svare for hvorfor regjeringen ikke har klart å sørge for at sykehusene har fått på plass den nødvendige geriatrikompetansen, når Stortinget har slått tydelig fast at det skal være på plass?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:44:51]: Som jeg sa i innledningen til denne replikkvekslingen, er det ut-

fordrende å rekruttere riktig kompetanse mange steder. Det gjelder ikke bare innenfor spesialiteten geriatri, det gjelder innenfor mange fagområder. Jeg må minne representanten om at denne regjeringen overtok en fastlegekrise. Mange fastleger sluttet, og antallet nordmenn uten fastlege var sterkt økende. Dette går ut over hele befolkningen, men det rammer spesielt de eldre, som har sammensatte helseutfordringer, kronikere – dem som trenger mye og ofte helsehjelp – når fastlegeordningen ikke fungerer. Der har vi jo fått til en enorm snuoperasjon og kan si at den ordningen nå er stabilisert. Vi er ikke helt i mål, men vi vil komme i mål i løpet av det neste året eller halvannet året. Det har vært et kjempeløft, så vi tar jo disse utfordringene én etter én, men det grunnleggende spørsmålet her er hvordan vi skal sikre nok kompetanse og nok fagfolk framover. Der er jeg enig med representanten i at det trengs flere tiltak, og det er det vi nå inviterer til samarbeid om.

Spørsmål 3

Margret Hagerup (H) [11:46:11]: «Før valget lovet helse- og omsorgsministeren i VG et krafttak for kvinnehelse, med løfter om økt forskning, kortere ventetider for kvinner med endometriose, utvidet kreftscreening og bedre tilbud ved overgangsplager. Mange kvinner opplevde dette som et viktig og lenge etterlenget løfte om at deres helseutfordringer endelig skulle tas på alvor.

Kan statsråden redegjøre for hvilke konkrete tiltak som nå er satt i gang for å oppfylle disse løftene?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:46:42]: Takk for spørsmålet.

Sjupunktplanen for kvinnehelse inneholder prioriterte områder for regjeringen i denne perioden. Dette er områder som er godt forankret i både kvinnehelsestrategien og kreftstrategien, og jeg vil gjerne få redegjøre for de tiltakene representanten etterspør status på.

Når det gjelder forskning, øremerker Helse- og omsorgsdepartementet i overkant av 20 mill. kr årlig til Forskningsrådet, til forskning på kvinnehelse og kjønnsperspektivet. Forskningsrådet planlegger videre en ny større utlysning høsten 2026 på nærmere 90 mill. kr, som en del av oppfølgingen av kvinnehelsestrategien. I tillegg finansieres forskning og innovasjon innenfor kvinnehelse gjennom andre bevilgninger i Forskningsrådet og i helseforetakene.

Jeg har også bedt om at Forskningsrådet i løpet av inneværende år utreder hvordan HelseOmsorg21-monitoren også skal inneholde kjønnsvariabler der det er relevant og praktisk gjennomførbart. Formålet til denne monitoren er å gi et løpende kunnskapsgrunnlag for pri-

oritering og satsing på forskning og innovasjon innenfor helse og omsorg i Norge.

Når det gjelder tiltak for å få til en markant nedgang i ventetiden for behandling for typiske kvinnesykdommer, skjer det bl.a. innenfor rammen av Ventetidsløftet. Der satte vi oss et ambisiøst mål om at vi skulle få ned ventetidene i sykehusene til nivået før pandemien, i løpet av inneværende år. Det målet så vi at vi nådde i juni, men vi er ikke tilfredse med det. Det er fortsatt pasienter som venter for lenge, også innenfor typiske kvinnesykdommer, så arbeidet med å redusere ventetidene ytterligere pågår for fullt. Jeg har også varslet at vi nå vil se nærmere på hvordan vi kan sørge for å være trygge på at også ventetid til videre utredning og behandling fortsetter nedover, dit det nå er på vei. Det mener jeg er viktig også for kvinnehelse, for det er – som representanten sier – altfor mange som har ventet for lenge.

Videre til mammografiprogrammet: Det tilbyr screening til kvinner mellom 50 og 69 år. Der utarbeidet Helsedirektoratet nå en utredning for å se på hvordan dette kan utvides, hvordan flere aldersgrupper kan få være med i programmet, og der får vi en anbefaling i løpet av første halvdel av 2026. Da vil regjeringen vurdere hvordan dette skal følges opp på egnet måte.

For å komme inn på et annet av disse sju tiltakene: Vi har nylig nå mottatt den rapporten vi har bedt om fra Direktoratet for medisinske produkter, om hvordan vi kan bedre tilgangen til hormonbehandling. Det vet vi er bra for mange kvinner som har overgangsplager. Det kan f.eks. være en blåreseptordning, men dette er noe vi nå vil gå grundig inn i og ta stilling til, for så å komme tilbake til Stortinget på egnet måte om hvordan dette skal følges opp.

Vi følger opp kvinnehelsestrategien, og vi følger opp de tiltakene som er lansert, men vi får ikke gjort alt dette på én måned eller ett år. Dette er en langsiktig plan, og min ambisjon er at vi i løpet av denne fireårsperioden skal ha kommet et godt stykke videre i riktig retning med å løfte hele kvinnehelsefeltet, og at vi da også skal ha klart å gjennomføre de tiltakene vi har sagt at vi skal gjennomføre. Det vil ha stor og høy prioritet for regjeringen.

Margret Hagerup (H) [11:49:47]: Jeg kan være enig i at ting tar tid, men nå har vi hatt et kvinnehelseutvalg og en kvinnehelsestrategi, og regjeringen har lagt fram sitt femte statsbudsjett. Fortsatt prioriteres ikke kvinnehelse. I dette budsjettet kuttes det i abortrådgivning, få måneder etter at Stortinget lovfestet at kvinner skulle ha rett til dette. Det kom ingen nye midler til hormonbehandling eller endometriosebehandling. Kvinnehelseutvalget anbefalte hormonbehandling på blå resept allerede i 2023, men det er fortsatt ikke fulgt

opp, og som statsråden sa: Det kan ha ganske god effekt på mange kvinner som står i arbeidslivet.

Kvinnehelse virker først og fremst å være et kommunikasjonsprosjekt for regjeringen, og ikke et faktisk løft i helsetjenesten. Det er f.eks. vanskelig å forstå at regjeringen utsetter tiltak som kunne ha lindret overgangsplager for mange kvinner og redusert sykefraværet i kvinnedominerte yrker. Spørsmålet er: Er statsråden etter fem budsjetter fornøyd med hva regjeringen har gjort for kvinnehelse så langt?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:50:50]: Jeg er veldig stolt over å ha fått æren av å legge fram den første egne kvinnehelsestrategien i Norge noen gang. Det kom ingen sånn kvinnehelsestrategi på Høyres vakt. Jeg er også veldig glad for at 55 av de 75 tiltakene kvinnehelseutvalget foreslo, er under oppfølging allerede. Nå viste jeg til noen tiltak – hadde vi hatt bedre tid, kunne jeg ha redegjort for langt flere tiltak som er satt i gang.

Samtidig må alt det vi gjør, være basert på faglighet og skikklighet. Det å tilby hormonbehandling på blå resept, er jeg grunnleggende sett positiv til at vi nå skal utrede skikkelig, men det kan implisere ganske store kostnader. Da må vi også vite hvilke pasientgrupper eller hvilke deler av befolkningen som skal ha dette – hvor er nytten størst, hva skal det koste, hvordan skal det prioriteres opp mot andre viktige hensyn vi diskuterer i denne salen hver eneste dag? Vi må ha et beslutningsgrunnlag, og det fikk vi altså fra Direktoratet for medisinske produkter, DMP, for få uker siden. Det er vi nå i gang med å følge opp, og jeg kommer tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan vi kan følge opp dette videre. Ambisjonene ligger fast.

Margret Hagerup (H) [11:51:55]: Ja, regjeringen Solberg satte jo i gang et viktig arbeid med kvinnehelse. Det er fulgt opp med en strategi, men det mangler faktiske midler. Brenna og Vestre snakket i VG rett før valget om sykefraværstatistikken, som helt riktig viser at kvinnedominerte yrker konsekvent har høyere sykefravær enn mannsdominerte yrker. Det er et faktum, og det er alvorlig.

VG utfordret da ministerne på at det ikke kom noe pengeløft rundt dette, og på hva det ville koste. Da svarte Brenna: «Hva koster det å ikke gjøre dette?» Vestre fulgte opp med:

«Vi har ikke eksakt tall på dette, men det er ikke gratis noe av det vi skal gjøre her. Så dette må vi prioritere innenfor helsebudsjettene våre.»

Dette kom rett før valget, og jeg trodde ærlig talt at det kom midler til dette varslede kvinnehelseløftet. Når ansvarlig statsråd i etterkant av regjeringens budsjettkonferanse i en nasjonal avis lover et kvinnehelseløft,

forutsetter jeg at det er hold i dette løftet. Hvorfor er det da ikke satt av penger til f.eks. hormonbehandling i dette budsjettet – man var så vidt inne på det – og hvilke garantier vil helseministeren gi norske kvinner det neste året?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:53:02]: Disse sju punktene er planen for fireårsperioden. For tredje gang, med all respekt: Rapporten fra Direktoratet for medisinske produkter om hvordan en kan bruke blåreseptordningen, fikk vi først for noen dager siden. Det er noe vi har bedt om fordi vi mener alvor med dette, men vi kan altså ikke fra den ene dagen til den andre iverksette dette. Det jobbes med det.

Statsbudsjettet innebærer en økning av bevilgningene til helsetjenestene våre, også sykehusene, på godt over 3 mrd. kr. Det skal dekke demografi, det skal dekke kostnadsvekst, og det er noe til aktivitet oppå der. Det er mange viktige prioriteringer. Vi har et spesialisthelsetjenestebudsjett på 238 mrd. kr, hvis jeg ikke husker helt feil. Nå har vi f.eks. fått ned ventetiden – som Høyre heller ikke trodde at regjeringen skulle få til – på mye lavere nivåer, ikke minst innenfor kvinnehelsefeltet. Jeg kan vise til flere eksempler hvor vi snakker om måneder med redusert ventetid, og det har vi klart innenfor de sykehusrammene regjeringen har lagt for dagen. Sånn kommer vi også fortsatt til å prioritere dette arbeidet.

Spørsmål 4

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:54:16]: «Over 800 000 personer har helseforsikring i Norge, og under Arbeiderparti-regjeringen har antallet økt med hele 200 000 personer, ifølge Finans Norge. Dette kan tolkes som et uttrykk for den tillit folk har til å få helsehjelp fra det offentlige når behovet oppstår.

Hva tror statsråden at budsjettforslaget Arbeiderparti-regjeringen har fremlagt for sykehusene, vil medføre, flere eller færre personer med privat helseforsikring?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:54:46]: Takk også for dette spørsmålet. La meg først si at velferdsstaten skal være den beste helseforsikringen vi har i Norge, og da må folk være trygge på at de får rask og god hjelp av høy kvalitet når de har behov for det. Det aller viktigste tiltaket til regjeringen for nettopp å styrke tilliten til at det offentlige helsevesenet leverer bra, er å redusere ventetidene og sikre at folk får helsehjelp når de trenger det. Da trenger vi gode offentlige sykehus, og vi trenger et godt samarbeid med ideelle og private aktører som sammen kan bidra til at kapasiteten i hele helsetjenesten vår utnyttes best mulig, at vi får utnyttet og

brukt fagfolkene på en god måte, og at folk kommer raskere til behandling.

Om lag 90 pst. av dem som har privat behandlingsforsikring i Norge, har det gjennom arbeidsgiver. Det er fortsatt forholdsvis få som tegner individuell forsikring.

Det har vært en jevn utvikling i antall personer som tegner privat helseforsikring over de siste 20 årene, og det har skjedd helt uavhengig av hvem som har sittet i regjering. Denne økningen stoppet f.eks. heller ikke under Solberg-regjeringen, som også Fremskrittspartiet var en del av, da en åpnet for fri etableringsrett for private aktører gjennom fritt behandlingsvalg-ordningen, så her er det ikke så enkelt å si akkurat hvilke tiltak det er som har effekt.

Det vi kan si har hatt effekt, er Ventetidsløftet, for nå er det en markant nedgang i ventetidene for påbegynt helsehjelp. Vi ser at ventetidene i stort er tilbake til nivået før pandemien. Jeg vet ikke om det er en sammenheng, men jeg registrerer i hvert fall at tall fra Finans Norge viser at etter at dette partnerskapet og Ventetidsløftet ble satt i gang, har økningen i private helseforsikringer blitt svakere. Igjen: Om det er en sammenheng eller ikke, det vet jeg ikke, men jeg registrerer det, og jeg synes det er interessant å se.

For å redusere og holde ventetidene i spesialisthelsetjenesten korte er det viktig at alle har en fastlege som kan bidra til at helsehjelp gis på riktig nivå og til rett tid. Derfor har vi, som nevnt tidligere, styrket fastlegeordningen, og det er veldig flott å se at rekrutteringen av fastleger har vært rekordhøy de siste par årene. Det er flere som har fastlege nå enn da denne regjeringen tiltrådte.

Representanten spør også om forslaget til statsbudsjett. Sammenlignet med saldert budsjett for inneværende år styrker vi sykehusene med 3,4 mrd. kr neste år. Det ligger fortsatt over veksten i demografi, selv om man trekker fra et effektiviseringskrav som bl.a. handler om å flytte mer av ressursene ut i tjenesten og til behandling.

Dette handler ikke kun om penger; det handler også om hvordan vi organiserer helsetjenesten, og hvordan vi jobber smartere. Der er det satt i gang mange viktige tiltak som en del av Ventetidsløftet, både på kort sikt og på lang sikt, f.eks. bedre ansvars- og oppgavedeling, nye arbeidsformer, implementering av ny teknologi, kunstig intelligens, bedre medisinsk-teknisk utstyr og ikke minst også et systematisk arbeid med å redusere tidstyver – den tiden klinikerne selv opplyser at de bruker på ting de mener er unødvendige.

Vi kommer til å fortsette dette arbeidet. Ventetidene skal videre nedover, og det mener jeg er den viktigste innsatsen vi kan gjøre for å sikre oppslutningen om en sterk og god velferdsstat.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:57:53]: Takk til statsråden for svaret. Det er ikke noe galt med at arbeidsgivere inngår helseforsikring for sine ansatte. Den retten vil vi i Fremskrittspartiet forsvare. Utfordringen er bare at dette er noe arbeidsgivere ser seg nødt til å gjøre, all den tid de ikke stoler på at det offentlige tilbyr helsehjelp til sine ansatte når behovet oppstår. Det er dyrt å ha ansatte borte fra jobb. Statsråden nevner Ventetidsløftet. Disse pengene er ikke rene, friske penger. Det er for det første en effektivisering, og det er også en demografisk endring her.

Det er dyrt å ha ansatte borte fra jobb. Når det er opptil 57 ukers ventetid for operasjon av en nakkeprolaps, når ventetiden for å fjerne mandlene er oppimot ett år, eller når en hofteoperasjon har 68 ukers ventetid, er det ikke rart at arbeidsgivere ser at det er god økonomi i å forsikre sine arbeidstakere.

Hva vil statsråden si til arbeidsgivere som betaler prisen for at statsråden og Arbeiderparti-regjeringen ikke vil ta i bruk den ledige kapasiteten som finnes – den er klar til å benyttes – og heller lar pasienter vente?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:58:59]: La meg først si at deler av denne beskrivelsen deler jeg, og jeg tror jeg sa noe som var ganske likt da jeg ble helse- og omsorgsminister. Jeg er enig med representanten i at jeg tror det er grunn til å si at økning i private behandlingsforsikringer er uttrykk for en uro for at velferdsstaten ikke leverer når den skal. Det mener jeg også, og jeg har sagt det flere ganger. Det er derfor det er så viktig at vi får ned ventetidene i vår felles helsetjeneste.

Folk skal få behandling både i offentlige og i private sykehus. Det var en Arbeiderparti-regjering – for snart 25 år siden – som innførte fritt sykehusvalg, som gjør at alle som har rett til helsehjelp, kan velge å få behandling enten i offentlige sykehus eller i private sykehus som har avtale med det offentlige. Denne regjeringen har sagt at vi vil se på hvordan vi kan forsterke fritt sykehusvalg. Jeg har også sagt at vi vil se på hvordan vi nå kan vurdere mer langsiktige avtaler med private, slik at vi får brukt kompetansen og kapasiteten godt.

Vi får se hva de endelige tallene blir, men for å si det sånn: Jeg tror ikke de offentlige sykehusene har kjøpt mindre privat kapasitet under denne regjeringen enn under den foregående.

Dette jobbes det med hele tiden. Ventetidene skal videre nedover, og vi leverer resultater.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:00:07]: Dette budsjettet legger ikke opp til noen stor aktivitetsvekst i sykehusene, etter hva vi kan se. Det er store demografiske endringer i samfunnet vårt, men det er også store menneskelige kostnader ved ikke å få behandling i tide. Livskvaliteten påvirkes dramatisk for mange, og for de-

res pårørende, men også privatøkonomien påvirkes, og den er nå ganske så presset for veldig mange familier. Det er mennesker som må vente så lenge på en operasjon at rettighetene til sykepenger går ut.

Samtidig finnes det løsninger ved å ta i bruk ledig privat kapasitet. De som har arbeidsgivere som tegner en forsikring for dem, eller har råd til å gjøre det privat, kan velge bort den offentlige køen. De som ikke har råd, eller som ikke har en arbeidsgiver som gjør det, må vente.

Er det ikke slik at statsråden og Arbeiderparti-regjeringen i dag sørger for klasseforskjeller i Helse-Norge?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:01:02]: Vi har tall fra Teknisk beregningsutvalg som viser at veksten i sykehusbudsjettene har vært til dels betydelig større med denne regjeringen enn med den foregående, og de budsjettene vi nå snakker om, kompenserer altså fullt ut for demografien. Jeg tror at man i samtlige av de statsbudsjettene Fremskrittspartiet hadde ansvaret for i forrige periode, og i perioden før der igjen, ga kun 80 pst. kompensasjon for demografi. Vi har nå lagt om systemet, slik at det kompenseres 100 pst. for demografi. Vi kompenserer også fullt ut for kostnadsveksten og noe for aktivitet oppå der igjen.

Vi bevilger allerede 238 mrd. kr til sykehusene. Det kan ikke bare handle om hvem som bevilger mest. Vi må også stille oss noen spørsmål: Får vi igjen det skattebetalerne betaler for? Er vi effektive nok? Har vi tilstrekkelig produktivitet? Bruker vi ressursene riktig? Det er folks penger vi forvalter, så jeg kommer ikke ukritisk bare til å foreslå økninger og økninger og økninger uten å være trygg på at dette brukes effektivt, og da må det bl.a. brukes på å få ventetidene ned. De er redusert med 17 dager det siste året, og de skal videre nedover.

Spørsmål 5

Kjersti Toppe (Sp) [12:02:23]: «Statsråden har vore og besøkt sjukehusa i Helse Førde. Til Nationen ber statsråden folket om å pusta med magen, og seier at han ikkje vil vera nokon museumsvaktar over lokalsjukehusa. Statsråden uttalar også at det er betre at avgjerda om lokalsjukehusa si framtid vert tatt i Sogn og Fjordane enn av folk i Oslo.

Meiner statsråden at lokalsjukehusa er som museum, ser ikkje statsråden at det i denne saka er betre at statsråden i Oslo parkerer forslaga no, og meiner statsråden at å miste ortopedi og barsel er utvikling?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:03:06]: Takk for spørsmålet. Det er helt riktig, som representanten viser til, at jeg nylig har besøkt sykehusene i Sogn og Fjorda-

ne. Det var en stor glede å møte fremragende fagfolk, dyktige ledere og fornøyde pasienter og pårørende i både Førde, Nordfjordeid og Lærdal. Det var også et fantastisk folkemøte i Lærdal med over tusen frammøtte som virkelig brenner for lokalsykehuset sitt og engasjerer seg. Det er selve kjernen i demokratiet. Noe av det som gjør det inspirerende å være politiker, er nemlig at folk bryr seg og stiller opp. Jeg tror aldri jeg kommer til å glemme inntrykkene fra den turen.

Jeg vil også si at det var veldig nyttige og givende møter med ledelse, tillitsvalgte, ansatte og verneombud, også fordi jeg der opplevde fagfolk, ledere og tillitsvalgte som hadde egne ideer til hva som kunne være god omstilling, tiltak som kunne gjennomføres, og ting som bør vurderes. Jeg opplevde det som veldig, veldig konstruktivt.

Som alle vet, pågår det et arbeid i Helse Førde hvor det nå foretas en gjennomgang av noen tjenestetilbud og organiseringen av disse. Dette er en oppfølging av det styremøtet som ble avholdt i Helse Førde 25. september. Helseforetaket er i en krevende situasjon, og i vurderingene ses det på ulike faglige forhold, personellmessige sider og økonomi.

Det er viktig å understreke at det aller meste av det tilbudet som i dag er ved sykehusene i Nordfjordeid og Lærdal, ikke er til vurdering. La meg også fastslå tydelig, så tydelig jeg bare kan, at jeg på ingen måte mener at lokalsykehus er som museum. Det har jeg heller ikke uttalt eller ment. Tvert imot ser jeg på lokalsykehusene som viktige og verdifulle i vår felles helsetjeneste, og som noe vi skal bygge videre på også i tiden framover.

Uttalelsen om at jeg ikke ønsker å være noen museumsvokter, handler om at vi ikke skal være fremmede for at det må skje noe utvikling og endring framover, også i sykehusene. For øvrig er museer utmerkede samfunnsinstitusjoner, så det er ikke noe galt med dem.

Jeg merker meg at det i arbeidet som nå pågår, er lagt til grunn grundige vurderinger og at alle berørte interessenter involveres. For å svare helt konkret på spørsmålet: Ja, jeg vurderer at det er langt bedre at dette arbeidet skjer i lokal regi framfor gjennom et sentralt diktat fra Oslo. Jeg har stor respekt for at representanten mener noe annet, men her er vi altså ikke helt enige.

Jeg legger til grunn at det vil gjøres gode og grundige vurderinger i det pågående arbeidet, og jeg vil også minne om at det foreløpig ikke er fattet noen beslutninger om endringer i Helse Førde. Det er helt klart at befolkningen skal sikres gode spesialisthelsetjenester også i tiden framover.

La meg også si, siden jeg har noen sekunder igjen: Som jeg sa i dette ganske lange intervjuet i Nationen som representanten viser til, mener jeg at lokalsykehusene kan spille en veldig viktig rolle framover. Det vet

representanten at jeg mener, for det har jeg også sagt mange ganger før. Jeg er veldig teknologioptimistisk, og jeg ser at en del av den nye teknologien vi nå får i sykehusene, gjør at oppgaver som kanskje var utenkelige å tilby ved et lokalsykehus før, nå kan tilbys ved lokalsykehusene. I den grad en skal diskutere flytting av oppgaver, bør en også diskutere hvilke oppgaver vi kan flytte til moderne, framoverlente lokalsykehus, som vi har masse av i dette landet.

Kjersti Toppe (Sp) [12:06:16]: Takk for svaret. Det er sant at det er mange funksjonar som ikkje er til vurdering, men dei tusen som kom på folkemøtet, var jo opptekne av dei funksjonane vi skal mista. Det trur eg vi skal ha veldig stor respekt for.

I helseføretakslova, som òg statsråden må forhalda seg til, er det ein § 30 som seier at det er nokre enkeltsaker som er av ei så vesentleg betydning at føretaka ikkje sjølve skal kunna avgjera dei endeleg, men at dei må opp på statsråden sitt bord i eit føretaksmøte. Det er saker av vesentleg karakter, med samfunnsmessig verknad. Eg meiner at ein del av desse forslaga, slik som å ta vekk ortopedi, som er ei stor teneste ved Lærdal sjukehus, vil få konsekvensar. Er statsråden einig i den vurderinga?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:07:23]: Akkurat hvor grensen går, er det litt vanskelig å svare helt konkret på. Det som jo er til vurdering her, er barseltilbudet, skadepoliklinikken i Nordfjord og Lærdal og elektiv ortopedi i Lærdal, altså planlagte behandlinger innenfor ortopedi, som for øvrig er et veldig godt fagmiljø. Alt det som er av indremedisinske funksjoner, alle de andre tjenestene som er på disse stedene, er ikke oppe til vurdering. Om dette er store eller små endringer – vel, tjenestestedene skal jo bestå. Som jeg sa i replikkvekslingen, og som jeg har uttalt tidligere, mener jeg at en i dette arbeidet også må se på om det er noe en kan styrke lokalsykehusene med.

Nå skal Helse Førde få gjøre denne jobben grundig, og det var det jeg mente med at vi må puste med magen. Jeg synes det er viktig at fagfolkene lokalt først må få fortelle hva de mener, og så håper og tror jeg at man kommer til å finne noen klare og gode løsninger. Jeg er ganske sikker på at Helse Førde også har merket seg det store folkelige engasjementet som er og var – ikke minst på folkemøtet – og lytter til det.

Kjersti Toppe (Sp) [12:08:32]: Vi er nok uenige om at denne prosessen er veldig bra for Helse Førde – for rekruttering der, for fagmiljø og for innbyggjarane. Dei opplever ei stor uvisse, og eg meiner det skulle vore parkert.

Det statsråden seier, òg i intervjuet med Nationen, om at ein ikkje berre skal sjå på kva oppgåver ein skal ta

frå lokalsjukehus, men òg kva oppgåver ein kan gi til lokalsjukehus, har ikkje eg sett at er vurdert éin plass i Helse Førde sine planar. Dei skal spara 100 mill. kr. Det er snakk om kutt på kutt, ikkje om å desentralisera oppgåver.

Spørsmålet mitt er – om vi tar statsråden på ordet: Vil statsråden gi eit direktiv, eller be Helse Førde om òg å koma med eit konkret forslag om å flytta fleire oppgåver til lokalsjukehusa i Sogn og Fjordane?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:09:32]: For å svare helt konkret på det: Jeg legger til grunn at styret merker seg den debatten som har vært og uttalelsene fra både meg og andre, og også ser på dette som en del av vurderingen.

Når vi nå – forhåpentligvis – skal gjennomføre en helsereform sammen, hvor vi skal se med friskt blikk på både styring, organisering og finansiering, mener jeg det er veldig viktig at vi også der løfter lokalsykehusdimensjonen. Enkelte oppgaver er det veldig gode faglige grunner til at bør ligge til de store akutt sykehusene, regional sykehusene og universitetssykehusene, og det tror jeg også folk forstår og er enig i, men du verden hvor mange eksempler det er på tjenester det er bedre at vi desentraliserer: Vi får en aldrende befolkning, det vil være flere med sammensatte helseutfordringer, flere kronikere, flere som oppsøker tjenestene oftere, og de kan få vel så god hjelp der.

Jeg vil ha et like sterkt engasjement framover for lokalsykehusene som for de store sykehusene. Vi trenger begge deler, og dette mener jeg vi sammen bør prøve å finne gode løsninger på framover, også i Stortinget.

Spørsmål 6

Bjørn Larsen (FrP) [12:10:46]: «I foretaksmøte 4. juli 2025 følte statsråden et behov for å være tydelig overfor Helse Nord med hensyn til funksjonsfordelingen ved Helgelandssykehuset. Statsråden presiserte opprettelse av en intermediær sengepost i Mosjøen, og at denne burde være på plass i løpet av året. Dette bekreftet også statsråden i Mosjøen 19. juni. Jeg forstår nå at dette er utsatt til 1. kvartal 2026. De ansatte er ivrige og ønsker å snarest komme i gang for å oppfylle statsrådens løfter.

Hvordan følges dette opp, slik at dette er på plass senest 31. mars?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:11:27]: Takk for spørsmålet. Det er riktig som representanten sier, at jeg i foretaksmøtet 4. juli i år ba Helse nord sørge for at Helgelandssykehuset sammen med Vefsn kommune utarbeider en forpliktende plan for etablering av en inter-

mediær sengepost. Dette er forutsatt som et samarbeid mellom helseforetaket og kommunen. Jeg forutsatte videre at Helse nord skulle delfinansiere dette tilbudet gjennom rekrutterings- og samhandlingstilskuddet. Det er riktig som representanten referer til i sitt spørsmål, at jeg la til grunn at tilbudet kom på plass i løpet av inneværende år, og som jeg også sa, var det forutsatt tilslutning fra Vefsn kommune.

Nå har jeg bedt Helse nord om en oppdatering om hvor saken står. Helse nord har informert om at det ble etablert en felles arbeidsgruppe mellom Vefsn kommune og Helgelandssykehuset etter sommerferien. Denne arbeidsgruppen har levert sin innstilling, og det er oversendt søknad om rekrutterings- og samhandlingsmidler til tildelingsutvalget. Jeg kan ikke forskuttere den prosessen, men jeg antar at det utvalget vil se på dette med positive øyne, rett og slett fordi vi har vært så tydelige i foretaksmøtet som vi har vært.

Videre ble denne saken behandlet i kommunestyret i Vefsn den 5. november, altså for kort tid siden. Her sluttet Vefsn kommune seg til planen om etablering av den intermediære posten, forutsatt fullfinansiering gjennom rekrutterings- og samhandlingsmidler fra Helse nord. Styret i Helgelandssykehuset skal nå behandle prosjektet i sitt styremøte 24. november, og styret i Helse nord skal behandle prosjektet i sitt møte 18. desember.

Jeg vil gjerne ha dette på plass så fort som mulig, men det forutsetter som sagt både at Vefsn kommune bidrar, og at Helgelandssykehuset og Helse nord bidrar. Iverksetting fordrer at det tas riktige beslutninger av de nevnte aktørene, og at alle bidrar med den finansieringen som er nødvendig for å få dette til. Så må vi ha respekt for at de formelle organene får nødvendig tid til å forankre arbeidet og fatte sine vedtak. Hvis det skulle være uenigheter om finansieringsløsninger – og det håper jeg at det ikke blir – er jeg bekymret for at det kan forsinke denne prosessen. Da må det i hvert fall avklares for at dette skal bli en langsiktig løsning. Vi har i hvert fall strukket oss langt for å få til denne løsningen. Jeg har vært der flere ganger selv, og jeg mener at dette er en god og riktig løsning for Helgelandssykehuset, at Vefsn kommune kommer til å ha en viktig rolle også framover, og at det å få på plass den intermediære sengeposten vil være et veldig viktig og konkret bidrag i så måte. Dette kommer jeg til å følge med på at faktisk skjer.

Bjørn Larsen (FrP) [12:14:00]: Takk for svaret. Helseministeren har tidligere forsikret de ansatte ved Helgelandssykehuset om at de intermediære sengene skal videreføres, og at tilbudet skal være trygt og faglig forsvarlig. Kan statsråden bekrefte at de intermediære sengene kan brukes til å gi nødvendig behandling og observasjon

for pasienter som trenger det, innenfor ordinær drift, og at det kun er akutte tilfeller utenom kontortid som er unntatt fra dette, sånn at all annen behandling og oppfølging kan gjennomføres ved sengeposten?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:14:31]: Dette er jo medisinskfaglige spørsmål – hvilken behandling som skal gis, og hvor. Intermediære senger har noen egenskaper som gjør dem egnet for visse typer pasienter og visse typer behandlinger og oppfølginger, og det må det være fagfolkene i tjenestene som vurderer. Vi går ikke som politikere inn og definerer hvilke pasienter som skal ligge hvor og på hvilken avdeling, eller hvilken type forsvarlig helsehjelp de skal få. Det må vi ha tillit til at klinikerne vurderer.

La meg bare igjen understreke viktigheten av å få dette på plass, for det er en del av en helhetlig og samlet løsning for Helgelandssykehuset. Strukturen på Helgeland har vært diskutert i sikkert 30 år, kanskje også mer. Nå har en fått på plass en permanent løsning, med to akuttisykehus, Sandnessjøen og Mo i Rana, og at vi har et Distriktsmedisinsk senter i Brønnøy. Det at vi skal ha gode helsetjenester også i Vefsn, i Mosjøen, bl.a. med mye elektiv behandling, men også med denne intermediære sengeposten, mener jeg er en så viktig del av helheten at dette må vi få på plass. Det fordrer at de partene som har ansvar for dette, finner løsninger, inklusive Vefsn kommune.

Bjørn Larsen (FrP) [12:15:38]: Jeg legger merke til at helseministeren ikke ønsker å gi samme bekreftelsen på denne talerstolen som han ga til de ansatte da han var i Mosjøen 19. juni, men jeg legger til grunn at statsråden ønsker at den intermediære sengeposten ved Helgelandssykehuset i Mosjøen skal være et permanent tilbud, som det har blitt gitt løfter om til de ansatte.

For at et sånt tilbud skal være permanent, må det også ha stabile inntekter, og for å ha inntekter må det være kirurgisk aktivitet knyttet til posten. Kan statsråden bekrefte at det forutsettes kirurgisk aktivitet dersom dette skal være et reelt og varig tilbud, og at det ikke bare skal være et symbolsk vedtak uten faglig og økonomisk bærekraft?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:16:21]: Som sagt er det medisinskfaglige vurderinger som ligger til grunn for akkurat hvilken type behandling som skal gis, men i protokollen fra det nevnte foretaksmøtet 4. juli 2025, under foretaksform, listes det opp en lang rekke funksjoner som skal være i Mosjøen. Det inkluderer dagkirurgi innenfor ortopedi, urologisk dagkirurgi og poliklinikk, dagkirurgi innen plastikk-kirurgi og generell kirurgi, indremedisinsk poliklinikk med øyeblikkelig hjelp-funksjoner, døgnbasert slagalarm, nevrologisk og

nevrofysiologisk poliklinikk, dialyse, kreft- og infusjonspoliklinikk, fødepoliklinikk, øyepoliklinikk, hudpoliklinikk og lysbehandling, og radiologi og laboratorietjenester. Det er en lang rekke funksjoner som skal være der, men igjen: Hvilke pasienter som skal ligge på hvilken sengepost, må nesten fagfolkene i tjenesten vurdere.

Det som er sagt, er absolutt noe vi skal gjennomføre. Det er slått veldig tydelig fast i dette foretaksmøtet, og protokollen ligger tilgjengelig på Helsedepartementets nettsider. Nå ble dette behandlet i Vefsn kommunestyre for få dager siden, og jeg håper at alle nå får opp farten, sånn at dette kan etableres så fort som mulig. Jeg ville gjerne hatt det på plass før nyttår. Det ser vanskelig ut, men da må det i hvert fall komme på plass snarest neste år.

Spørsmål 7

Erlend Svardal Bøe (H) [12:17:49]: «Høyre innførte pakkeforløpene for kreft for å sikre at pasientene skulle få rask og helhetlig hjelp. Det er et mål om at 70 pst. av pakkeforløpene for kreft skal gjennomføres innen standard forløpstid. Oppnåelsen for pakkeforløpene er for første gang nede i 60 pst. Det betyr at stadig flere kreftsyke ikke får nødvendig helsehjelp, når de skal ha det. Pakkeforløpene for kreft skal gi forutsigbarhet og trygghet, ikke usikkerhet.

Hva mener statsråden er grunnen til at tallene er historisk lave under Arbeiderparti-regjeringen?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:18:34]: Takk også for dette spørsmålet. Det er et mål at 70 pst. av pakkeforløpene skal gjennomføres innen standard forløpstid, men dessverre ser vi at ingen av de regionale helseforetakene har nådd dette målet første tertial i år. Jeg er enig med representanten i at pakkeforløpene har vært et godt grep for å sikre forutsigbarhet for pasienter og pårørende, og jeg kan også understreke at jeg på ingen måte er fornøyd med dette resultatet. Vi kan og skal bedre enn dette.

Det er viktig å ha med seg at hensikten med pakkeforløpene ikke er at alt skal gå raskest mulig. Det viktigste er at man får best mulig behandling, og at flest mulig overlever. Vi ser også at overlevelsen øker, og det er veldig positivt.

Vi må huske på at dette er et felt i rask utvikling, og jeg tror vi må erkjenne at noe av problemet er at fristene for forløpstid i pakkeforløpene ikke i tilstrekkelig grad fanger opp den utviklingen vi har, med mer omfattende diagnostikk og mer persontilpasset behandling. Kreftbehandling og kreftutredning har endret seg. Vi vet at det nå brukes lengre tid på utredning og diagnose enn

tidligere fordi det er nødvendig for å kunne gi en riktig diagnose og riktig behandling. Hvis det er det beste for pasientene, må vi passe på at forløpsfristene i pakkeforløpene er tilpasset dette og ikke motsatt. Det viktigste er at folk får god behandling og god oppfølging.

Dette mener jeg er et uttrykk for at det er et behov for en revisjon av tidsfristene i pakkeforløpene. Det har nå gått ti år, og vi må sikre at utviklingen med mer omfattende diagnostikk og persontilpasset behandling følges opp. Dette arbeidet er Helsedirektoratet allerede i gang med. De skal etter planen publisere reviderte pakkeforløp allerede tidlig neste år.

Vi vet at det er flaskehalsproblematikk, noe som skyldes mangel på personell og utfordringer knyttet til diagnostikk og patologi, utstyr og operasjonskapasitet. De regionale helseforetakene melder nå at de jobber for å bedre rekruttering og øke kapasiteten innen diagnostikk og kirurgi.

Jeg mener vi med fordel kan gjøre enda mer for å strømlinjeforme prosesser, samarbeide mer på tvers av helseforetakene, gjerne kjøpe privat kapasitet og ikke minst – det er kanskje det viktigste tiltaket – styrke kapasiteten i egen regi.

Jeg stiller tydelige resultatkrav knyttet til pakkeforløp for kreft i de årlige oppdragsdokumentene. Med de tiltakene jeg her har omtalt, forventer jeg og forutsetter at dette vil bedre måloppnåelsen og gi pasientene god forutsigbarhet når det gjelder utredning og behandling for sin kreftsykdom. Vi kommer selvfølgelig til å følge med på at disse tallene bedres.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:21:08]: Takk for svaret. Jeg er helt enig i at det viktigste i kreftbehandlingen er behandlingen pasienten får, men det er også bekymringsverdig når en ser at pakkeforløpene trekker ut i tid, for det handler jo om hvor lenge pasienten er en del av systemet, og at en ikke når de fristene og den standardtiden en har satt. En ser f.eks. at «pakkeforløp hjem for pasienter med kreft», som også var noe Høyre lanserte, ikke er rigget godt nok for at det er flere pasienter som får delta i den oppfølgingen etter kreftbehandlingen.

Kreftforeningen er også veldig tydelig. De sier at dette er de dårligste tallene de har sett siden vi innførte ordningen med pakkeforløp for kreft, og de sier også at de håper regjeringen prioriterer å gjøre noe med denne situasjonen raskt. Det er jeg også opptatt av.

Statsråden nevner noen tiltak i sitt svar på mitt spørsmål, men spørsmålet er hvordan regjeringen har tenkt å følge det opp helt konkret. Jeg opplever av og til at en sier her i Stortinget at en skal gjøre det ene og det andre, og så tar ting tid. Dette er mennesker som ikke har den tiden. Spørsmålet er: Hvordan skal statsråden

innenfor den tidsfristen sette i gang disse tiltakene, sånn at en får raske forbedringer i pakkeforløpene?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:22:17]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Det er selvfølgelig mitt ansvar at de regionale helseforetakene leverer på de oppdragene vi har gitt dem. Jeg tror ikke det er nok bare å fortsette å gi et oppdrag en ikke klarer å oppnå. Da er det som sagt tilbake til de tiltakene jeg sa, at vi må både følge godt opp de regionale helseforetakene, oftere stille spørsmål og følge med på dette gjennom året. Det er ikke tid i denne replikkvekslingen, men hadde vi hatt tid – det kan kanskje egne seg for et skriftlig spørsmål – kunne jeg gjerne informert Stortinget mer detaljert om hva de ulike sykehusene og helseforetakene nå setter inn av tiltak, for det settes inn mange tiltak over hele landet.

Jeg vil også løfte dette inn i det partnerskapet vi har med Kreftforeningen, for å se på om vi kan bruke det til å finne og ta bort flaskehalser. Det kommer som sagt en ny faglig revisjon også av disse pakkeforløpene til neste år, der vi da vil vurdere forløpstidene.

Som jeg sa innledningsvis: Dette er for dårlig, vi kan bedre enn dette, og vi skal få til bedre enn dette.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:23:20]: En ting er tidsanbefalinger for standardforløpet på pakkeforløpene, men det vi også ser, er at det til tross for at sykehusene behandler stadig flere pasienter, er en økende andel pasienter som får nei fra spesialisthelsetjenesten når fastlegen er tydelig på at pasienten trenger hjelp og henvises til sykehus. Vi ser også at andelen avviste pasienter har økt med 60 pst. nasjonalt under Arbeiderparti-regjeringen, og en sånn økning bør bekymre alle.

Høyres hovedhypotese er at kapasiteten i sykehusene er for lav. Det ser vi også på pakkeforløpene for kreft. Dette handler altså om mennesker som etter å ha blitt henvist til sykehus fra fastlegen, i stedet mottar et brev som sier at de ikke har rett på helsehjelp. Høyres bekymring er at stadig sykere pasienter avvises fordi sykehusene har fått strammere rammer og dermed også må prioritere hardere.

Når vi ser at andelen avviste pasienter øker så mye på fire år, mener Høyre det er betimelig å spørre statsråden om han mener at kapasiteten i sykehusene er god, med tanke på at flere blir avvist, og sett opp mot at pakkeforløpene ikke leveres til standard tid.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:24:27]: Jeg svarer gjerne på dette også. Avvisningsproblematikken er et helt annet spørsmål. Jeg vil bare være veldig tydelig på at jeg håper ikke representanten nå insinuerer at spesialistene i sykehusene våre ikke rettighetsvurderer pasientene på riktig måte, for det er litt det som ligger under

dette spørsmålet. Jeg la også merke til at partiet Høyre insinuerte dette i valgkampen, og de fikk ganske kraftig svar på tiltale fra fagfolkene i helsetjenesten om at dette ikke er politikk, dette er faglige vurderinger som gjøres.

Det er ikke fastlegene som skal vurdere om pasientene har rett til helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, det er det spesialistene i spesialisthelsetjenesten som skal gjøre. De gjør det helt uavhengig av hvilke bevilgninger vi gir dem, hvilke føringer vi gir dem, og hvilken kapasitet de har. De har kun én oppgave, og det er å vurdere: Skal denne pasienten behandles ved dette sykehuset, eller ikke. Hvis de kommer til at pasienten er henvist feil og skal ha behandling et annet sted, er det medisinskfaglige vurderinger og beslutninger, det er ikke politiske beslutninger. Det må vi også være litt forsiktige med å insinuere eller forsøke å insinuere.

Spørsmål 8

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [12:25:49]: «Siden regjeringen Støre tiltrådte, har man brukt 1,4 mrd. kr mer av offentlige midler på tannhelse, samtidig har etterslepet på behandling innen tannhelse økt med over 42 000 personer, og mange eldre og pleietrengende får ikke behandling innen rimelig tid.

Mener statsråden at man har prioritert rett innenfor tannhelse?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:26:22]: Takk for nok et godt spørsmål. Dette er også et veldig viktig tema, for det handler om hvordan vi bruker ressursene på en best mulig måte, så jeg vil gjerne svare på spørsmålet.

Fylkeskommunen skal gjennom den offentlige tannhelsetjenesten organisere forebyggende tiltak for hele befolkningen og gi et regelmessig og oppsøkende tilbud om tannhelsetjenester til grupper i lovens § 1-3 første ledd. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at etterslepet i den offentlige tannhelsetjenesten har økt fra 155 401 personer i 2021 til 198 203 personer i 2024. Etterslep defineres da som personer som ikke er innkalt til planlagt tid.

Selv om statistikken viser et etterslep, er det viktig å nyansere bildet noe. Det følger av forarbeidene til tannhelseloven at fylkeskommunenes plikt til oppsøkende virksomhet overfor pasientgruppen 21–28 år ikke består i faktisk å kalle inn personer i disse aldersgruppene. Det er de selv som skal oppsøke tjenesten ved behov. Det er slått fast i diverse proposisjoner for Stortinget. Unge voksne bør kanskje derfor ikke regnes som en del av dette etterslepet, definert som personer som ikke er innkalt planlagt tid. Gruppen 21–24 år utgjorde 18 853 personer av det samlede etterslepet i 2024, og siden ret-

tigheten for personer i gruppen 25–28 år er ny, har vi ikke tall for disse årskullene for 2024. Det er i hvert fall en liten nyanse der.

For flere av de prioriterte gruppene representanten Abrahamsen trekker fram, som eldre i institusjonspleie og psykisk utviklingshemmede over 18 år, har etterslepet faktisk gått noe ned fra 2023 til 2024, og det er positivt.

Med budsjettpartner SV styrket regjeringen tannhelsefeltet med over 1,4 mrd. kr i forrige stortingsperiode. Dette har gått til bl.a. å utvide tilbudet til nye grupper. Det har også gått til å styrke fylkeskommunenes rammetilskudd for å legge til rette for at flere som har rett til offentlig tannhelsetjeneste, får kunnskap om rettighetene sine, og det har gått til å ansette flere tannpleiere og til å bygge ut kapasiteten i tjenesten. Fylkeskommunene har mulighet til å inngå avtaler med private tannleger om å yte tjenester til prioriterte grupper. Det er opp til dem om de gjør det, men personlig mener jeg det er en god idé. Igjen: å bruke den kapasiteten som finnes.

Det er viktig at fylkeskommunene jobber ut fra et faglig grunnlag der de prioriterer dem som trenger det mest, ut fra de ressursene de har. I juni 2025 ble Stortingets flertall enige om at det skal lages en egen stortingsmelding om tannhelsetjenesten på bakgrunn av NOU-en fra tannhelseutvalget, NOU 2024: 18 En universell tannhelsetjeneste. Det blir et veldig viktig arbeid for å sørge for god forankring i denne salen om veien videre for tannhelsefeltet, slik at vi, som jeg sa innledningsvis, sørger for å bruke ressursene på en best mulig måte også i årene framover.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [12:29:11]: Jeg takker for svaret, men jeg må si at når statsråden har vært så opptatt av at vi bruker helsekronene våre på rett måte, blir jeg litt forundret når vi ser at man prioriterer å gi gratis og dekke tannlegetjenester til friske unge, å bruke fellesskapets midler på at det skal være prioritert, mens vi ser at det er 7 500 eldre langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmetjenestene som er på etterslepslisten og ikke får et helt nødvendig tilbud. Vi vet også at når våre eldre på sykehjem og i hjemmetjenestene ikke får nødvendig tannhelsehjelp, går det ut over matlyst og fører til underernæring. Det får store konsekvenser for dem det gjelder. Dette er noe Fremskrittspartiet valgte å prioritere på tannhelse da vi satt og styrte.

Er det ikke på tide at man vrir om på prioriteringene, sånn at vi gir den hjelpen til dem som trenger den mest?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:30:16]: Som jeg sa, er fylkeskommunene styrket for å øke kapasiteten,

ansette flere og kunne ta ned etterslepet. Igjen, som jeg nevnte: For enkelte av pasientgruppene som representanten viser til, har etterslepet faktisk gått noe ned fra 2023 til 2024.

Det er også et politisk spørsmål hvem man skal prioritere. Jeg ser at det er ulike argumenter for om man bør prioritere de unge, de eldre eller alle, og dette er også noe vi ba tannhelseutvalget om å utrede. Jeg mener at når vi nå går i retning av å utvikle og videreutvikle tannhelsetjenestene våre, bør det være basert på faglige argumenter.

Jeg må også si at jeg har møtt flere tannleger som er veldig positive til nettopp at vi har satset på de unge. De vektlegger f.eks. argumenter som at de unge bør få gode vaner for hele livet. Tannlegen er jo gratis for de yngste, og det at man får sterkt rabatterte tannhelsetjenester inn i voksenlivet, bidrar til gode rutiner tidlig, noe som kan forebygges. Vi ser også at økende syreskader er et stort problem blant de unge. Det kan da forebygges og behandles bedre tidlig. Her har vi gjort det vi mener har vært riktig.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [12:31:23]: Statsråden viser til at det har vært en liten reduksjon i etterslepet for de eldre – det var fra 8 100 til 7 500. Tidligere, før pandemien, lå dette etterslepet et sted mellom 4 000 og 5 000 mennesker, så det har vært en vesentlig økning mens man har pløyd pengene inn i friske unges tannbehandling.

Jeg må også ta opp en ting som er veldig graverende. Det er at man samtidig som man prioriterer unge og friske, nå kutter i den ordningen som gir gratis tannlegehjelp til dem som har alvorlige utfordringer med egenomsorg, f.eks. amputerte og psykisk syke, og som har et stort behov for å ta igjen et etterslep på å ta vare på tenene sine. Det er de som ender opp med å måtte betale regningen for å skulle gi gratis tannlege til en velgergruppe. Er det rettferdig?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:32:27]: Vi baserer ikke prioriteringene i tannhelsepolitikken på hvem som er velgergrupper. Vi prioriterer det etter faglige og politiske vurderinger av hva som er mulig å få til. Jeg tror ikke representanten skal si at alle opptil 28 år som nå får sterkt rabatterte tannhelsetjenester, har friske tenner. Jeg nevnte f.eks. et tiltakende problem med syreskader blant en del unge, og det er også andre som har alvorlige problemer, og som har dårlig økonomi til å finansiere dette selv. Det er ikke sånn at disse pengene forsvinner, de går jo til at brede, store lag av befolkningen får rimeligere tannhelsetjenester. Vi har valgt å bruke penger på det framfor mange andre formål.

Vi er klar over at det er en kapasitetsutfordring. Det er viktig at fylkeskommunene har god kapasitet. Som

jeg sa: Hvis de kan muliggjøre mer kjøp av privat kapasitet for å øke kapasiteten, kan det være positivt.

Vi har også flere ordninger som skal støtte opp under tannhelsefeltet. Den ordningen representanten viser til, er en ganske skjønnsmessig vurdering, og det er en vurdering det i forslaget til statsbudsjett er redegjort for hvorfor er gjort.

Spørsmål 9

Kristian August Eilertsen (FrP) [12:33:48]: «Hele 19 ansatte har sagt opp stillingene sine hittil i år ved medisinsk avdeling, sengepost A og B, UNN Harstad. Nå er de gjenværende ansatte på bristepunktet. På grunn av svært stor arbeidsmengde over tid klarer de ikke lenger å ivareta pasientenes grunnleggende behov og behandling på en faglig forsvarlig måte. Det er også en reell frykt blant de ansatte for at intensivkapasiteten svekkes.

Hva tenker statsråden om situasjonen ved UNN Harstad, og vil statsråden å ta grep for å sikre arbeidsmiljøet og trygge intensivkapasiteten?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:34:24]: Takk for spørsmålet.

En hovedprioritet på helseområdet er å sikre tilstrekkelig helsepersonell, slik at vi kan gi gode og trygge helsetjenester til hele befolkningen – i hele landet. Det gjelder selvsagt også ved UNN Harstad.

Den aktuelle situasjonen ved dette sykehuset er nylig tatt opp av representanten Eilertsen i flere skriftlige spørsmål. Som jeg har omtalt i svarbrev, har det vært en utfordrende situasjon ved det aktuelle sykehuset over noe tid. Det har bl.a. sammenheng med et høyt antall utskrivningsklare pasienter. Sykehuset har selv opplyst at utviklingen utfordrer sengekapasitet og drift, og de har bekreftet at dette kan ha bidratt til økt arbeidspress og merarbeid for ansatte. Det mener jeg vi selvsagt skal ta på alvor.

Jeg har fått opplyst at noen av dem som har sagt opp sine stillinger, skal ha startet ved andre seksjoner ved samme sykehus, og at det også har blitt ansatt nye medarbeidere. For ordens skyld: Jeg tror det har sluttet 19 ansatte ved de nevnte sengepostene siden mai i år, og i samme periode har det blitt ansatt 15 nye. Det hører også med til bildet.

Å sikre et godt arbeidsmiljø er helt avgjørende for å sikre tilstrekkelig faglig kapasitet, og dette er et ansvar som ligger til ledelsen i helseforetaket. Jeg legger til grunn at de selvfølgelig følger opp dette på en god måte lokalt, at behovet for særskilte tiltak for å sikre forsvarlig drift vurderes, og at det settes inn tiltak hvis det viser seg nødvendig. Her vil jeg understreke viktigheten av et

godt samarbeid med tillitsvalgte og verneombud. Det er veldig viktig å lytte til bekymringer fra de ansatte. Når de rapporterer om høy arbeidsbelastning og utfordringer med arbeidsmiljøet, er det leders viktige oppgave å lytte til det og forsøke å finne gode løsninger sammen med fagfolkene sine.

Derfor vil jeg også i denne sammenhengen vise til at vi fra regjeringens side er veldig opptatt av å beholde kvalifisert personell i helsetjenesten vår, og at medarbeiderne i sykehusene skal ha gode arbeidsvilkår. Det understrekes til stadighet i oppdragsbrevene til sykehusene. Jeg vil gjøre det også neste år. Dette er også bakteppet for at regjeringen har igangsatt arbeid med en helsepersonellplan som skal strekke seg fram mot 2040. Jeg håper og tror at Fremskrittspartiet vil bidra her, for jeg tror også Fremskrittspartiet kan ha gode forslag til hva vi sammen kan gjøre framover. Jeg håper også at vi kan få et bredt politisk flertall i Stortinget for gode personelltiltak som står seg over mange år.

Kristian August Eilertsen (FrP) [12:36:56]: Jeg takker statsråden for svaret.

Apropos tillitsvalgte: Statsråden har sikkert registrert at hovedtillitsvalgte ved UNN Harstad beskriver situasjonen som noe som har bygd seg opp over lang tid. Resultatet av dette er lav tillit til ledelsen, utmattede ansatte og en avdeling der nesten ingen sykepleiere har mer enn fem års erfaring.

Når 19 ansatte har sluttet på ett år og erfarne rollemodeller forsvinner, er ikke det et tydelig tegn på systemsvikt – ikke bare lokale utfordringer? Mener statsråden det er akseptabelt at arbeidsforholdene på et sykehus han har det øverste ansvaret for, har fått utvikle seg slik, og hva vil statsråden konkret gjøre for å stoppe flukten og gjenopprette tilliten blant de ansatte?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:37:43]: Her er det viktig å se på alle tallene, inklusiv turnoverfallene, på både dem som slutter, og dem som begynner. Hvis det er sånn at erfarne leger og sykepleiere slutter og det begynner mindre erfarne leger og sykepleiere, kan det være en utfordring. Det betyr ikke nødvendigvis at det gis dårligere helsehjelp, men det er i hvert fall noe en bør følge veldig nøye med på.

Jeg mener at vi alltid skal lytte til de tilbakemeldingene som kommer fra fagfolkene. Hvis arbeidsbelastningen er for stor, hvis det er noe i arbeidsmiljøet som gjør at en ikke ønsker å jobbe der, er det et lederansvar å ta tak i det. Det lederansvaret ligger først og fremst til det lokale sykehuset og det lokale helseforetaket, men det er også et lederansvar alle har, på alle nivåer – også jeg. Det er litt vanskelig her og nå å gå inn og si hva som skal til i enkeltavdelinger på enkeltsykehus. Der må jeg nesten ha tillit til at de lokale lederne finner så gode tiltak de

kan. Vi merker oss den situasjonen som er, og følger den, og hvis det skulle være behov for mer innsats også fra oss, vil vi selvfølgelig vurdere det.

Kristian August Eilertsen (FrP) [12:38:51]: Da forventer jeg egentlig at statsråden tar turen til UNN Harstad og tar inn situasjonen ved selvsyn. Man kan også spørre seg hvor mange varsler, bekymringsmeldinger og oppsigelser som må til før statsråden vil si at helseforetaket har mistet kontrollen over bemanningssituasjonen ved medisinsk avdeling ved UNN Harstad. I kjent stil vil statsråden sikkert skyve helseforetakets styre og administrerende direktør foran seg, så jeg vil heller spørre statsråden om han vil kontakte Arbeiderparti-ordføreren i Harstad og sørge for at kommunen tar imot de utskrivningsklare pasientene, slik at manglende lokal satsing på eldreomsorgen ikke bidrar til å forverre situasjonen ytterligere.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:39:33]: Vi må rett og slett bare forholde oss til helseforetakslovgivningen Stortinget har besluttet, som altså innebærer at det er helseforetaket som har ansvaret for sine ansatte. Det er ikke Stortinget eller regjeringen som har arbeidsgiveransvaret for den enkelte ansatte.

Det vi i hvert fall må unngå, er en ansvarspulverisering hvor alle har ansvaret for alt, for da har plutselig ingen ansvaret for noe. Så lenge vi har denne modellen, vil jeg stå veldig fast ved at den må få virke, og at det er de lokale lederne som her må ta ansvar for å finne gode løsninger sammen med sine ansatte. Jeg har ingen grunn til å tro at det ikke er vilje til det. Snarere tvert imot opplever jeg at den lokale ledelsen tar dette på alvor og er oppatt av å finne gode løsninger sammen med sine ansatte. Jeg tror alle arbeidsgivere ønsker at de ansatte skal trives, blomstre, ha det godt og være i tjenesten. Det er et felles ambisjonsnivå.

Så til spørsmålet om utskrivningsklare pasienter: Det er en utfordring flere steder. Kommunene har et klart og tydelig ansvar, og det forutsetter jeg at de tar.

Spørsmål 10

Anne Grethe Hauan (FrP) [12:40:50]: «Flere steder i landet er det vedtatt å legge ned døgnplasser innenfor psykisk helsevern. I et svar på budsjettspørsmål 132 fra Fremskrittspartiet opplyser regjeringen om at belegget for døgnplassene innenfor psykisk helsevern for barn og unge er på bare 66,3 pst., mens det for voksne er på hele 84,9 pst.

Kan statsråden redegjøre for hvorfor døgnkapasiteten innen psykisk helsevern for barn og unge ikke utnyt-

tes mer, og hva vil statsråden foreta seg for å sikre at kapasiteten utnyttes på samme nivå som for voksne?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:41:32]: Takk for et godt og viktig spørsmål.

Psykisk helsevern for barn og unge skiller seg noe fra andre tjenesteområder i spesialisthelsetjenesten ved at behandlingen i all hovedsak gis ved poliklinisk eller ambulant oppfølging – det er faktisk så mye som rundt 97 pst. dette gjelder for. Det er også bred faglig enighet om at barn og unge ikke skal legges inn på sykehus dersom det kan unngås. Døgnbehandling gis først og fremst når andre alternativer ikke lykkes, eller når andre alternativer ikke er mulig, f.eks. hvis det er helt akutte tilstander. Det kan være hendelser som selvmordsfare, det kan være spiseforstyrrelser ved livstruende lav vekt, eller det kan være psykoselidelser eller psykoselignende lidelser. For barn og unge har det vært en utvikling hvor hjemmesykehus, dagbehandling eller ambulant oppfølging bidrar til at barn og unge med moderat til alvorlig psykisk lidelse nettopp kan motta behandling mens de bor hjemme. Det har altså vært en villet faglig utvikling og sannsynligvis i stort også en helt riktig faglig utvikling.

Akuttberedskapen innen psykisk helsevern for barn og unge skal som for andre tjenesteområder i spesialisthelsetjenesten være tilgjengelig med tilstrekkelig faglig bredde og kapasitet 24-7. Med en relativt lav andel av barn og unge som vurderes å ha behov for nettopp et døgntilbud, vil det kunne være noe lavere belegg i kortere eller lengre perioder, men det trenger ikke være et argument for at kapasiteten skal bygges ned. Det er som sagt en kombinasjon med faglig konsensus om å søke å unngå innleggelse av barn og unge så langt som mulig. I sum bidrar dette til at belegget er noe lavere for dette tjenesteområdet enn for psykisk helsevern for voksne. Det jeg forsøker å si, er at det ikke nødvendigvis betyr at det vi nå diskuterer, er et problem.

Statistisk sentralbyrå utarbeider to indikatorer for beleggsprosent, hvor den ene antar at alle plasser er tilgjengelig alle dager i året – det er OECDs definisjon – mens den andre tar hensyn til lavere kapasitet i ulike deler av året på grunn av ferier o.l. – det er SSBs definisjon. Helsemyndighetene legger sistnevnte definisjon til grunn da den vurderes som mer realistisk da den tar hensyn til f.eks. lavere bemanning i ferier o.l. For landet samlet var beleggsprosenten i 2024 for psykisk helsevern for barn og unge 79 pst. med SSBs definisjon, mens den var 69 pst. med OECDs definisjon.

Tallet på døgnplasser i psykisk helsevern for barn og unge har over tid holdt seg relativt stabilt. I tråd med de faglige framskrivningene pågår det nå en styrking av døgnjenestene i psykisk helsevern i flere regioner. Barn og unges psykiske helse er et hovedområde i regjering-

ens opptrappingsplan for psykisk helse. Vi vil gjennom årlig rapportering følge med på utviklingen når det gjelder både å styrke lavterskeltilbud i alle landets kommuner, bedre poliklinisk oppfølging samt spesialisert behandling av barn og unge med de mest alvorlige psykiske lidelsene, herunder utviklingen i antallet døgnplasser.

Anne Grethe Hauan (FrP) [12:44:29]: Takk for svar som hadde veldig mange ord, men eg har fleire spørsmål, og dei gjeld at psykiske plagar dessverre har blitt veldig vanleg blant ungdomar. For jenter i alderen 13–24 år har andelen som rapporterer uro og stress, auka veldig mykje dei siste ti åra. Norske studiar viser at rundt 7 pst. av barn og unge mellom 4 år og 14 år har ei psykisk lidning, samtidig som opptil ein av fem får avslag frå spesialisthelsetenesta. Statssekretær Karl Kristian Bekeng sa til TV 2 i februar at fleire tilvisingar og fleire avslag kan kome av ein trend i sosiale medium der unge blir oppfordra til å stilla eigne diagnoser.

Me i Framstegspartiet meiner utfordringane heller handlar om manglande kapasitet og lite tilgjengelege tenester for barn og unge. Kva vil statsråden konkret gjera for å sikra at fleire barn og unge får rask hjelp i spesialisthelsetenesta, og at færre får avslag?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:45:29]: Takk for oppfølgingsspørsmålet, som også er viktig.

Det er mange ting vi må gjøre samtidig. Det å bygge ut lavterskeltilbud i alle landets kommuner vet vi er viktig, for en del psykiske utfordringer kan behandles tidlig – de kan forebygges, slik at vi unngår at det blir psykiske lidelser med diagnoser det kan ta årevis å komme seg ut av. Det er noe vi styrker gjennom opptrappingsplanen for psykisk helse. Nå er det vel – tror jeg – om lag 70 pst. pluss av kommunene som har lavterskeltilbud, ikke alle. Her må vi se på hvordan vi kan sørge for at disse ressursene kommer fram, slik at dette etableres. Dernest er det for unge spesielt helt avgjørende med kortere ventetider. Det at vi har fått ned ventetidene såpass markant i psykisk helsevern for barn og unge – og for øvrig også for voksne – det siste året, mener jeg er veldig godt nytt for de unge.

Så mener jeg vi skal jobbe mer med å ta i bruk såkalte én-vei-inn-løsninger, der spesialisthelsetjeneste og kommunehelsetjeneste vurderer henvisninger sammen. Det gjør at flere får riktig hjelp på riktig sted, færre avvises, og vi kan starte hjelpen tidligere. Dette ruller vi nå ut.

Anne Grethe Hauan (FrP) [12:46:37]: Eg høyrer at statsråden snakkar veldig mykje om satsing på psykisk helsevern, og det er veldig bra, men fleire DPS-ar blir no lagde ned, f.eks. i Seljord, på Storslett, på Storsteinnes

og på Tynset. I eit svar til Stortinget har statsråd Vestre skrive at dei regionale helseføretaka har fått i oppdrag å laga ein konkret og tidfesta plan for korleis den samla døgnkapasiteten i psykisk helsevern skal bli auka fram mot 2030. Fristen for å levera planane var 1. november, og departementet går gjennom dei no, håpar eg.

Når kan Stortinget venta å få ei forklaring på statsråden sin plan for korleis den samla døgnkapasiteten i psykisk helsevern skal bli auka fram mot 2030, i staden for at døgnplassar i psykisk helsevern skal bli bygde ned?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:47:27]: Regjeringen har klart å stanse en mangeårig utvikling der det har blitt lagt ned mange døgnplasser. Jeg tror det ble lagt ned om lag 500 døgnplasser innenfor psykisk helsevern av den forrige regjeringen. Den nedbyggingen har vi stoppet, men jeg nøyer meg ikke med det – ambisjonsnivået er høyere, vi skal øke antallet døgnplasser igjen. Derfor har regjeringen bestilt denne utredningen fra de regionale helseforetakene. Den har vi nylig mottatt. Jeg har ikke selv gått gjennom dette ennå, men det skal jeg selvfølgelig gjøre snarest mulig. Jeg kan si i dag at vi allerede i oppdragsbrevene til sykehusene fra neste år kommer til å legge til grunn at de må øke kapasiteten i tråd med de prognosene og framskrivningene de har. Det tyder på at det er et ganske stort behov i årene framover. Det gjelder fram mot 2030, men også fram mot 2040. Det må rett og slett prioriteres. Da kan man enten gjøre det i egen regi, eller man kan kjøpe privat kapasitet for å sørge for at den kommer opp i antall døgnplasser. Det forutsetter jeg at skjer senest fra og med 2026.

Presidenten [12:48:32]: Dette spørsmålet, fra representanten Stig Atle Abrahamsen til helse- og omsorgsministeren, er overført til kommunal- og distriktsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 11

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [12:48:51]: «Regjeringen har satt et mål om at det skal bygges 130 000 nye boliger innen 2030. Hvor mange av disse skal være boliger for eldre, og hvilke tiltak har statsråden satt inn for å nå målet?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:49:07]: Vi har ikke brutt dette boligmålet ned på ulike aldersgrupper, men nye boliger som bygges, må vi sørge for at har god kvalitet. Byggteknisk forskrift, TEK17, stiller krav til funksjonalitet i utforming av rom og planløsning, tilgjengelighetskrav til boliger og krav om at boligbygg med mer

enn to etasjer skal ha heis. Nye boliger er av den grunn godt egnet for at eldre kan bo lengst mulig hjemme, og er dermed også aldersvennlige.

Husbanken stiller også krav utover TEK17 i sitt lån til boligkvalitet, som bl.a. kan brukes til oppføring av livsløpsboliger. Vi fortsetter å satse på Husbanken. Lånerammen til Husbanken har under denne regjeringen økt betydelig, og Husbanken har ikke hatt så store rammer på mange tiår. Lånerammen for 2026 foreslås til 32 mrd. kr. I tillegg vil innsatsen med forenkling av plan- og byggesaksprosesser bidra til å gjøre det raskere å realisere gode boligprosjekter, herunder flere aldersvennlige boliger.

Siden representanten tar opp boliger til eldre, vil jeg avslutningsvis ta meg friheten til å nevne helse- og omsorgsministerens forslag om å bruke 3,5 mrd. kr til et eldreloft i neste års budsjett, bl.a. et helt nytt tilskudd i Husbanken til privatpersoner for å oppgradere egen bolig og gjøre den mer aldersvennlig. Dette tiltaket gir ikke nødvendigvis flere nye boliger, men kan gi flere gode boliger for eldre.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [12:50:45]: Når det gjelder bevilgningene til å bygge flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger, ser vi at dette ikke er i nærheten av å være tilstrekkelig til å dekke behovet, så også der underleverer regjeringen. Samtidig lurer jeg litt på om dette målet er samme type mål som klimamålene. Innen 2030 skal man ha bygget 139 000 nye boliger, og innen 2030 skal vel også utslippene være tatt ned, og alle er enige om at det er fullstendig urealistisk at man når målet. Er det sann å forstå at dette er av samme karakter?

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:51:29]: Jeg tror kanskje det vil være en fordel om vi diskuterer på en mest mulig saklig måte.

Vi har satt et mål vi vet er ambisiøst. Om representanten velger å gå inn i diskusjoner rundt det målet med en høy grad av pessimisme, får det være et personlig valg. I alle diskusjoner jeg har hatt, har jeg vært åpen på at dette er et ambisiøst mål, og at det finnes skjær i sjøen for å komme dit, men vi ruller ut en rekke tiltak for å legge til rette for at vi skal komme oss dit.

I 2026 foreslår vi 89 mill. kr til et nytt tilskudd til privatpersoner til oppgradering av egen bolig. Det nevnte jeg ikke i stad, jeg vil nevne det her nå. Vi styrker digitaliseringen i Direktoratet for byggkvalitet, noe som kan få ned tidsbruken på både behandling av plansaker og byggesaksbehandling. Vi gjør også en rekke andre tiltak som skal bidra til at vi når det målet. Om vi når det, får tiden vise. Jeg velger å gå inn i det med optimisme og pågangsmot, og så er det opp til representanten hvordan han vil vurdere det.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [12:52:38]: Det er på ingen måte mitt personlige valg som gjør at vi er litt pessimistiske. Det har å gjøre med de resultatene vi ser ute i byggenæringen. Det er en næring som ligger nede for telling, som er overregulert og stadig får nye krav, og som alltid møter en offentlig sektor som stiller flere krav og ønsker mer saksbehandling.

Vi ser også at statsforvalteren er og har vært en kjempeutfordring for veldig mange gode byggeprosjekter som kunne vært alderstilpassede boliger. Vi ser også at fylkeskommunene tar på seg en enormt stor og ny rolle i det å skulle stille krav, og det blir flere og flere og flere byråkrater som sitter og skriver papirer, fram og tilbake, og sender regningen til dem som faktisk skal bygge boligene. Det er årsaken til at vi er litt pessimistiske på om man når dette målet.

Vil statsråden sette inn kraftfulle grep for at man tar ned dette byråkratiet og sørger for at det blir vei i vellinga på boligbygging?

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:53:44]: Ja, og vi er godt i gang. Jeg har et mål om at vi skal klare å gjøre forenklinger på et nivå som svarer på de utfordringene vi står i.

Jeg deler deler av den virkelighetsbeskrivelsen representanten legger fram her. Det er åpenbart at det er behov for forenklinger. Jeg er også helt sikker på at digitalisering vil bety noe, for da kan man få automatisert prosesser. Jeg besøkte Direktoratet for byggkvalitet og fikk eksempler på at prosesser som hadde tatt opptil åtte-ti uker, kunne løses på to minutter. Det gjør meg oppglødd. Det viser at hvis vi ikke bare bedriver retorikk, men faktisk bedriver politisk håndverk, kan vi oppnå resultater. Det vil jeg fortsette å gjøre, og jeg håper det kan bidra til at vi når det ambisiøse målet vi har satt oss.

Spørsmål 12

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:54:51]: «Flere medieoppslag har avdekket grov systemsvikt i Helsetilsynet. Helsetilsynet har manglende system for å oppdage helsepersonell som har mistet sin autorisasjon i utlandet. Dette kan ha utgjort en risiko for pasienter. Helsevesenet er avhengig av at pasienter har tillit til at de får forsvarlig helsehjelp.

Kan jeg be statsråden redegjøre for manglende kontroll hos Helsetilsynet og dele informasjon om hvordan ledelsen blir fulgt opp og hvordan det sikres at berørt helsepersonell ikke kan utgjøre en fare for norske pasienter?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:55:28]: Takk for spørsmålet. Jeg er helt enig med representanten i at det-

te er en alvorlig sak. VG har, sammen med sine internasjonale samarbeidsorganisasjoner, avdekket at helsepersonell som har mistet autorisasjonen i andre land, fortsatt har autorisasjon i Norge. Da jeg ble varslet og gjort kjent med denne saken, tok jeg umiddelbart tre grep.

For det første ba jeg Helsetilsynet om en fullstendig redegjørelse om hva som har gått galt, hvordan dette har utfordret pasientsikkerheten, om det kunne ha vært unngått, og hva tilsynet vil gjøre for å sikre at samme feil ikke gjentas.

Denne saken viser også at det er behov for bedre samarbeid på tvers av landegrensene. Derfor har jeg tatt initiativ overfor både EU-kommissærene og våre nordiske og europeiske kollegaer til en dialog og en prosess om felles tiltak for bedre å ivareta pasientsikkerheten på tvers av landegrensene. Her mener jeg at vi i Europa må diskutere et felles legeautorisasjonsregister – det har vi nå som sagt nevnt for våre kollegaer – og økt åpenhet om autorisasjoner og tilbakefall.

For det tredje kommer jeg til å følge opp Helsetilsynet veldig tett. Det gjør vi nå, og vi vil også se på og justere instruks og tildelingsbrev for neste år. Som jeg også sa tidligere: Hvis det skulle vise seg at det på noen som helst måte er behov for å endre regelverk, endre rutiner eller endre praksis, vil jeg, som ansvarlig i Helse- og omsorgsdepartementet, sikre at dette har høy prioritet.

Vi mottok en redegjørelse fra Statens helsetilsyn den 31. oktober, og den viser alvoret i saken. Helsetilsynet har gjennomgått alle varsler i IMI-systemet tilbake til 2019 med søkerobot. Av totalt 17 232 varsler var det 548 personer med treff i helsepersonellregisteret, hvorav 204 personer det ikke er ført tilsyn med. Det var også uåpnede saker. Dette er selvfølgelig ikke akseptabelt. Fire innbefattet helsepersonell med norsk autorisasjon som tilsynet ikke hadde behandlet før.

Helsetilsynet gjennomgår nå alle disse sakene for å se om det er grunnlag for videre tilsynsmessig oppfølging.

Redegjørelsen reiser spørsmål om manglende eller ufullstendig tilsyn med helsepersonell som har tap av eller begrensninger i autorisasjonen fra andre land. Saken reiser videre spørsmål om tilsynene er hensiktsmessig organisert for komplekse oppdrag og risikohåndtering. Helsetilsynet ønsker derfor å supplere egen gjennomgang med en ekstern gjennomgang for å få råd om mer egnet arbeidsform og organisering. Jeg vil selvsagt følge nøye med på oppfølgingen tilsynet gjør, gjennom den fortløpende styringsdialogen vi har, og ser fram til å svare på alle de spørsmål Stortinget måtte ha om denne saken, både i spørretime, i interpellasjonsdebatt, som er på trappene, og gjennom skriftlige spørsmål og svar.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:58:34]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at statsråden deler synspunktet om at dette er en alvorlig sak, men det er vel kanskje heller en skandale at dette har skjedd. Helsetilsynet har sviktet i sitt aller viktigste oppdrag – å trygge helsetjenestene våre. Vi kan ikke opprette et tilsyn for tilsyn av Helsetilsynet. Dette er leger som har blitt avskiltet som lege i hjemlandet sitt, og som har mistet autorisasjonen sin fordi de har utgjort en fare for pasientsikkerheten. Likevel har de fått jobbe i Norge – ikke fordi Helsedirektoratet har kvalitetssjekket og gjort en sikkerhetsvurdering av dem, men rett og slett fordi kontrollen av disse legene har sviktet fullstendig. Disse legene har potensielt utsatt pasienter for en risiko gjennom sin behandling.

Vil statsråden nå gripe inn og sikre at leger som jobber på norske sykehus, ikke kan utgjøre en fare for pasienter?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:59:33]: Jeg vil bare igjen understreke at saken er alvorlig, og med en gang vi ble gjort kjent med saken, tok vi umiddelbart grep. Helsetilsynet har også tatt grep. De har jobbet veldig grundig med dette og har sendt over sin foreløpige redegjørelse. De jobber nå som sagt med å gå igjennom samtlige av disse sakene.

Jeg er helt enig med representanten i at hvis pasienters sikkerhet har blitt utfordret på noen som helst måte, må det selvfølgelig komme fram. Man må nå gå opp alle rutiner, alle systemer og all praksis, både for å forstå hvordan dette kunne skje, for å lære av de feilene som har skjedd, og for å sørge for at det ikke skjer igjen. Det er kanskje det viktigste.

Dette har høy prioritet hos oss, og vi kommer til å følge det opp så lenge det er behov for det, og selvfølgelig svare på alle spørsmål i sakens anledning.

Vi har foreløpig ikke alle fakta på bordet, rett og slett fordi Helsetilsynet nå gjennomgår samtlige av disse sakene. De jobber hurtig, men de skal også jobbe grundig. Derfor mener jeg det er viktig at de nå får mulighet til å gjøre dette på en ordentlig måte, og så får vi komme tilbake til andre spørsmål etter det.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [13:00:40]: Jeg er glad for å høre at dette har høy prioritet. Statsråden sa også i sitt forrige svar at man skal se på om Helsetilsynet er riktig organisert, for framover vil vi kanskje få vite litt mer om hvilken risiko disse legene faktisk har utgjort for pasienter ved norske sykehus. Fremskrittspartiet mener at man som pasient som blir behandlet ved et norsk sykehus, må kunne forvente at man er trygg i denne behandlingen. Her er det avdekket at det på norske sykehus jobber leger som har knivstukket naboer, som har utnyttet pasienter seksuelt under be-

handling, og som har skrevet ut store mengder narkotiske stoffer til pasienter. De har mistet autorisasjonen i hjemlandet, men får lov til å jobbe som lege i Norge – på tross av at ansatte i Helsetilsynet har varslet og sagt ifra til ledelsen om at det mangler rutiner og systemer for å følge opp disse legene. Her virker det som om ledelsen bare har lukket øynene fullstendig for noe som har foregått rett foran dem.

Statsråden forteller oss ofte at vi skal ha verdens beste helsevesen, men hvordan kan en så grov feil som dette skje i verdens beste helsevesen?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:01:47]: Jeg er i stor grad enig i virkelighetsbeskrivelsen, og spesielt det som handler om at alle pasienter ved norske sykehus, i kommunehelsetjenesten, i eldreomsorgen – uansett hvor det jobber helsepersonell – skal være helt trygge på at helsepersonellet har autorisasjon, er kvalifisert til å gjøre den jobben de skal, og ikke har saker på seg. Det handler også om sikkerheten til de andre ansatte og til samfunnet for øvrig.

De spørsmålene representanten reiser, er jo de samme spørsmålene vi stiller til Helsetilsynet. Hva er omfanget av dette? Hvordan kunne dette skje? Hvor har det gått galt? Har dette reelt sett også utfordret pasientsikkerheten? Kan det ha vært gjort feilbehandlinger, eller kan det ha skjedd ting som ikke skulle ha skjedd, knyttet til de personene dette gjelder?

Her mener jeg at alle fakta må på bordet. Det skylder vi folk, og det er et ansvar vi selvfølgelig kommer til å ta. Jeg opplever også at Helsetilsynet tar dette på det største alvor. Det er jeg veldig glad for. Jeg tror også de opplever at vi er veldig på. Så får vi svare på alle de spørsmålene som kommer, når vi har den fulle oversikten.

Spørsmål 13

Kjersti Toppe (Sp) [13:03:03]: «Regjeringa har i forslag til statsbudsjett gått inn for å skrote dagens nasjonale ordning for LIS1 (lege i spesialisering) og overføre ansvaret til dei regionale helseforetakene. Det er ei stor rekrutteringsutfordring i sjukehus med mangel på spesialistar, samtidig som det ikkje er mange nok LIS1-stillingar til å ta unna ferdigutdanna studentar som ventar på eit spesialiseringssløp.

Kvifor vil statsråden ta bort det nasjonale ansvaret for dimensjonering av LIS1-stillingar i norske sjukehus?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:03:42]: La meg først si at jeg er stolt over at Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering tok ansvar for å øke antallet LIS1-stillinger. Jeg vet at representanten har et sterkt engasje-

ment for dette, ikke minst med sin fagbakgrunn. I 2020 lå antallet LIS1-stillinger stabilt på 950 stillinger, og i dag har vi 1 219 stillinger. Dette viser at det har vært en forholdsvis betydelig økning på forholdsvis kort tid. Det er viktig, for det handler om å rekruttere framtidens kompetanse og arbeidskraft og å være attraktive arbeidsgivere.

Det er viktig å fastslå at ansvaret for nasjonal dimensjonering av LIS1-stillinger ligger fast i den sentrale helseforvaltningen. Endringen regjeringen nå foreslår, innebærer kun en teknisk flytting av midler til de regionale helseforetakene, fra særskilte tilskudd til basisbevilgning.

Særskilte tilskudd brukes til å finansiere tiltak der midler skal fordeles mellom regionene med en annen fordelingsnøkkel enn den som gjelder for de regionale helseforetakenes basisbevilgning, eller hvor tiltaket er av en midlertidig karakter. Over tid mener vi at det er nødvendig teknisk å flytte varige tilskudd inn i de ordinære basisbevilgningene, bl.a. for å forhindre at inntektsmodellen undergraves ved at posten med særskilte tilskudd blir uforholdsmessig stor. Det kan også oppstå en feilaktig oppfatning utad om at regjeringen må øremerke midler for å styre aktivitet og prioriteringer i sektoren – det må vi altså ikke. Regjeringen foreslår derfor å flytte de varige tilskuddene til LIS1-stillinger til basisbevilgningene. Dette har også sammenheng med at regjeringen fra 1. januar 2025 åpnet for at sykehus og kommuner i samarbeid kan opprette egne stillinger. Slike stillinger kommer i tillegg til dem som er nasjonalt fastsatt, og må opprettes innenfor egne budsjetter. Dette er utelukkende en teknisk flytting av midler.

Regjeringens forslag fordrer at de regionale helseforetakene fordeler de nødvendige midlene til de nasjonalt fastsatte LIS1-stillingene innenfor egen ramme. Som nevnt innledningsvis: Forslaget innebærer ikke en overføring av ansvaret for dimensjonering av stillinger.

Mangel på legespesialister er en utfordring regjeringen tar alvorlig i sitt arbeid med å sikre en god felles helse- og omsorgstjeneste i Norge. LIS1-ordningen, den første delen av legenes spesialistutdanning, gir legene en felles breddekompetanse i starten av spesialistutdanningen. Det er et veldig viktig bidrag i tjenestene – særlig i distriktene, vil jeg legge til. Derfor er jeg som sagt glad for at vi har klart å øke antallet LIS1-stillinger de seneste årene, og at vi også har åpnet for at både sykehus og kommuner i samarbeid nå kan opprette egne stillinger innenfor egne budsjetter, der de ser at det er behov for det.

Kjersti Toppe (Sp) [13:06:22]: Eg er einig i at det er bra at talet på LIS1-stillingar er auka dei siste åra, men i forslaget til statsbudsjett vert den endringa oppfatta på

ein annan måte. Blant anna omtalte Yngre legers forening dette som den største overraskinga i statsbudsjettet. Dei viste til at det er ein stor mangel på spesialistar, og om vi skal utdanna fleire spesialistar i Noreg, må vi begynna med LIS1-stillingane. Ansvarer ser ut til å verta overlate til kvart enkelt sjukehus, som har sine stramme budsjett, og da vert ein jo veldig bekymra.

Med det statsråden seier no, er det slik at det med denne endringa framleis vil vera nasjonale mål for kor mange LIS1-stillingar det skal vera, eller vil det da verta ført over til dei regionale helseføretaka å bestemma dette med den nye ordninga?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:07:22]: Ja, som sagt ligger ansvaret for nasjonal dimensjonering av LIS1-stillinger fast i den sentrale helseforvaltningen. Jeg kan også legge til at vi har bedt de regionale helseforetakene, RHF-ene, om å utarbeide tallgrunnlag for utvikling av personell, kompetanseutvikling, utdanning og også en nasjonal oversikt over behov for legespesialister. Dette har RHF-ene kommet langt i å utvikle. Den framskrivingen RHF-ene selv gjør av behovet for nye ressurser framover, vil selvfølgelig bli viktig framover, for å sikre at vi har en god nok dimensjonering av tilbudet.

Jeg kan også bare legge til at det har vært gjort andre endringer i denne ordningen de siste tiårene og de siste årene. Regjeringen er også åpen for å diskutere videreutvikling av LIS-ordningen og om det er forhold ved den som kan forsterkes og forbedres også i årene framover, for å sikre at unge leger kommer i spesialisering, og andre også.

Kjersti Toppe (Sp) [13:08:27]: No svarte statsråden på det spørsmålet eg skal stilla no. Det er om statsråden ser behovet for å gjera ei evaluering av korleis LIS1-tenesta, og særleg inngangen til ho, fungerer i dag. Det vart jo gjort ei omlegging frå loddrekning om plass til ei søkbar ordning. Vi får no klare tilbakemeldingar om at legestudentar prioriterer å jobba under studiet fordi det er erfaring som vert lagt vekt på når ein skal søkja om LIS1, og ein prioriterer det i staden for å prioritera studiane. Vi ser òg at det er mange legestudentar med lisens som jobbar i stillingar på sjukehus i påvente av å få ein LIS1-plass. Dette er eigentleg ein ganske utfordrande situasjon. Eg meiner at vi treng ei ny nasjonal framskriving, og at vi treng ein gjennomgang av heile denne ordninga. Da kan jo statsråden få svara igjen på om han vil bidra til det.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:09:35]: Svaret på det er ja. Jeg synes det høres fornuftig ut.

Spørsmål 14

Margret Hagerup (H) [13:09:59]: «Hvordan kan statsråden forsvare at kvinner må vente over ett år for å få hjelp etter fødselsskader, fremfall og urinlekkasjer?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:10:11]: Takk for spørsmålet. La meg være veldig tydelig på at jeg ikke har noe behov for å forsvare det, fordi jeg mener det er for lenge å vente. Det spørsmålet representanten tar opp, er veldig viktig, nemlig hvordan vi kan følge opp kvinner og kvinnehelse bedre – og i dette tilfellet da særlig kvinners helse etter fødsel. Dette er et tema vi tar på stort alvor.

I mai 2024 lanserte vi Ventetidsløftet sammen med partene i arbeidslivet – arbeidsgiverne både i offentlig og i privat sektor og de største arbeidstakerorganisasjonene – og helseforetakene. Målet var å snu trenden med økende ventetider og sørge for en markant nedgang i ventetider. Dette arbeidet har gitt effekter. Fra juni i år har de regionale helseforetakene samlet oppnådd målet om ventetider som er like eller under nivået i 2019, altså før pandemien. I denne stortingsperioden kommer vi til å øke kravene. Jeg har allerede varslet at vi vil stille styringsmål om å redusere ventetidene for påbegynt helsehjelp hvert eneste år, og vi skal også ha ventetidene for videre utredning og behandling markant ned. Det skylder vi pasientene våre.

Tall fra de regionale helseforetakene viser at ventetider for påbegynt helsehjelp innen kvinnesykdommer og elektiv fødselshjelp var mellom 56 og 77 dager i første tertial. Det er riktig at det for enkelte lidelser er betydelig lengre ventetid til videre utredning og behandling, og derfor fortsetter dette arbeidet med uforminsket styrke.

Et annet arbeid som fortsetter med uforminsket styrke, er å gjennomføre kvinnehelsestrategien. I tillegg til det arbeider vi med å redusere ventetidene for alle, men vi skal også, som vi har diskutert tidligere i salen i dag, tilby bedre hjelp til kvinner med plager i overgangsalderen, og vi skal nå sikre at kvinnehelseperspektivet gjennomsyrrer hele helsetjenesten, med bedre kunnskap om kvinners helse.

Jeg vil også legge til, siden jeg ikke rakk det tidligere i dag, at vi arbeider for tidlig og riktig diagnose og ikke minst bedre behandling av andre veldig viktige kvinnesykdommer som mange opplever, som endometriose, adenomyose og ikke minst lipødem. Her er det mange tiltak på gang.

Det er viktig for oss at kvinner skal ha god og trygg oppfølging i tiden etter fødsel. I tillegg til de konkrete tiltakene for å følge opp kvinnehelsestrategien jeg nå viste til, vil jeg også vise til at jeg har lagt fram en liste med ti grep for bedre fødselsomsorg. Denne listen er en oppfølging av møte med mange brukerorganisasjoner, der det

kom innspill om hva som kan gjøres for å forbedre fødselsomsorgen. Et helt konkret innspill vi fikk i dette møtet, var at anbefalingene om behandling av underlivsskader etter fødsel ikke var gode nok, særlig rifter grad 1 og grad 2. Derfor har jeg allerede gitt Helsedirektoratet i oppdrag å gjøre en faglig oppdatering av disse rådene i forbindelse med revideringen av retningslinjer om fødselsomsorg og barselomsorg.

Regjeringen prioriterer absolutt kvinnehelse for å sikre likeverdige helsetjenester, og vi arbeider målrettet og systematisk for å styrke kvinners helse.

Margret Hagerup (H) [13:13:07]: For mange er Ventetidsløftet bare at en kommer i en ny kø for neste behandling, og jeg tror at for mange av de kvinnene som venter på denne typen behandling, hjelper det ikke å høre at en jobber med Ventetidsløftet.

Tall fra Helsenorge viser f.eks. at den lengste ventetiden for operasjon for urinveislekkasje er 122 uker, de fleste i Norge må vente i ett år, operasjon på grunn av fødselsskade kan ha en ventetid på 80 uker – og jeg kunne fortsatt. Disse behandlingene kan bety forskjellen på god og dårlig livskvalitet. Jeg kan bare tenke meg hvordan det er å gå uten å kunne holde på urinen, hva det gjør med sosiale interaksjoner og arbeidsliv, og de smertene det medfører.

Dette handler ikke bare om tall og statistikk, det handler om kvinner som venter, og kvinner som venter lengst. Det kvinner lider av, blir ikke prioritert.

I 2024 sa helseministeren at regjeringen ikke opererer med ideologiske skylapper, og at en ville øke kjøp av tjenester fra private og ideelle aktører for å redusere ventetiden. Hvorfor har ikke regjeringen kjøpt flere tjenester fra private og ideelle aktører?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:14:16]: Som jeg har svart mange ganger i denne salen, vil de regionale helseforetakene i år kjøpe tjenester fra private for godt over 18 mrd. kr. Jeg er ganske sikker på at vi nå nærmer oss rekordhøye nivåer, og for min del må de gjerne kjøpe mer hvis de mener at det er hensiktsmessig. Det viktigste for meg er at pasientene får raskere helsehjelp, og da må vi ha en sterk offentlig helsetjeneste i bunnen. Jeg synes imidlertid det er veldig positivt at vi også samarbeider med både ideelle og private, så lenge det er offentlig styrt, finansiert og organisert.

Representanten viste til noen tilfeller med veldig lange ventetider. Vi har fritt sykehusvalg i Norge. Det er en rettighet Arbeiderparti-regjeringen innførte for 25 år siden. Jeg mener at vi bør styrke den rettigheten, og den innebærer at en kan velge behandling fritt mellom offentlige sykehus og private sykehus som har avtale med det offentlige. Jeg kan også vise til eksempler fra Kvinneklinikken her i Oslo, hvor jeg mener å ha hørt at venteti-

den for operasjoner for urinlekkasje er halvert i løpet av det siste året. Det er veldig positivt, men ventetidene må videre nedover.

Margret Hagerup (H) [13:15:22]: Det er gledelig at helseministeren sier at en gjerne må kjøpe mer. Da er spørsmålet: Vil statsråden instruere helseforetakene om å øke kjøpet av privat kapasitet i 2026?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:15:32]: Jeg forstår ikke hva det skal være godt for, for det viktigste må jo være at pasientene får raskere helsehjelp, og nå har altså ventetidene gått ned med 17 dager det siste året. Det er bedre tall nå enn da denne regjeringen tiltrådte. Det er nesten 50 000 færre i helsekø, og vi ser at tiden det tar å få behandling, er på vei nedover. Partnerskapet virker, arbeidstakerne slutter seg til dette, og arbeidsgiverne slutter seg til dette. Vi følger det opp måned for måned og legger hver eneste måned ut tall på Helsedepartementets nettsider basert på offisielle tall fra FHI.

Dette er et av de aller viktigste prosjektene for denne regjeringen og for meg, og så lenge vi ser at ventetidene jevnt og trutt går nedover, mener jeg det ville vært litt feil om jeg skulle gå inn og overstyre hvilke tiltak en velger der ute. Dette vil være tiltak fra alt fra utvidete åpningstider ved poliklinikkene, bedre ansvars- og oppgavedeling, mer bruk av KI-teknologi og fjerning av tids-tyver til mer bruk av privat kapasitet. Jeg har tillit til at våre lokale sykehus velger de tiltakene som er best, og hvis det er hensiktsmessig å kjøpe mer privat kapasitet, må de gjerne gjøre det.

Spørsmål 15

Presidenten [13:16:36]: Dette spørsmålet, fra representanten Helge André Njåstad til finansministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av finansministeren, som er bortreist.

Helge André Njåstad (FrP) [13:16:50]: Framstegspartiet er meir oppteke av å byggja bustader i Noreg enn av berre å setja eit mål, så difor har me ei rekkje spørsmål til regjeringa i dag. Mitt er som følger:

«Salgstallene for nye boliger viser kun marginal vekst i 2025. Det er de solgte boligene de siste to årene som nå skal bygges i 2026.

Hvordan kan statsråden da legge til grunn en økning på 12 pst. i boliginvesteringene til neste år, som er Finansdepartementet sitt anslag?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:17:16]: Takk for spørsmålet.

Først vil jeg si at anslagene regjeringen legger til grunn, reflekterer fagfolkene i Finansdepartementets

beste skjønn og vurderinger. Der tegnes det et bilde av at veksten i økonomien både i år og neste år blir klart høyere enn den har vært de siste årene, at prisveksten kan komme videre ned, at den registrerte ledigheten holder seg lav, og at folk får bedre kjøpekraft. Det må vi vel i sum si er en veldig positiv utvikling.

Også for boliginvesteringene er det anslått en bedring, og disse anslagene innebærer at boliginvesteringene neste år vil begynne å vokse igjen, etter å ha avtatt betydelig siden 2022. Ser en på anslagene fra ulike prognosemiljøer, spås det fra de fleste et omslag i boligbyggingen i løpet av de neste par årene.

Grunnlaget for et omslag er todelt. For det første er det rimelig at høy reallønnsvekst for husholdningene, kombinert med rentekuttene som så langt er kommet fra Norges Bank og en forhåpentligvis gradvis videre rentenedgang, vil kunne stimulere til økt etterspørsel etter nye boliger. Dernest, for det andre, viser løpende tall at nedgangen i nyboligsalg og igangsetting er over, og at en viss bedring har startet. Både salget og igangsettingen av nye boliger har vært høyere enn i samme periode i fjor, og de foreløpige nasjonalregnskapstallene viser at boliginvesteringene har økt i første halvår. Videre rapporterer bygge- og anleggsbedriftene i Norges Banks regionale nettverk om høyere aktivitet i tredje kvartal, og de ser også for seg ytterligere oppgang i fjerde kvartal.

Til sist må jeg minne om at tosifret vekst kanskje er mindre enn det høres ut som, ettersom denne oppgangen kommer fra et ganske lavt nivå. Antall igangsettings-tillatelser har økt hittil i år, og det vil altså gjøre at selv om de ikke øker ytterligere fra nivået hittil i år, vil vi kunne få noe oppgang i boliginvesteringene neste år.

For å oppsummere: Det skal altså ikke så veldig sterk vekst til for å oppnå det som er Finansdepartementets anslag.

Helge André Njåstad (FrP) [13:19:31]: Det er vel typisk at ein seier at det er fagfolka som har gjort ei berekning når ein er usikker på om ein kan stå inne for ho. Går ein tilbake og ser på anslaga for dei andre åra, har ein bomma ganske kraftig. I fjor trudde ein òg at det skulle vera ein vekst på 12 pst., og så var det ein nedgang på 10 pst. som vart fasiten. Statistisk sentralbyrå, SSB, som er eit anna miljø, sette òg sine eigne anslag, og dei har anslått ein nedgang på 2,7 pst. i staden for den oppgangen som Finansdepartementet har sett.

Sett i lys av historikken der ein har bomma dei seinare åra og ikkje vore i kontakt med byggenæringa og kva dei sjølve seier – for dei veit kva som er selt og kva som blir bygd, og dei veit kor byråkratisk det er – er det liten grunn til å tru at dette anslaget vil bli oppfylt; det er vel meir ein ønskedraum frå regjeringa for å nå målet om 130 000 bustader innan 2030, enn det er reelt at ein

faktisk vil oppnå det. Kva trur statsråden er grunnen til at SSB har eit heilt anna anslag som faktisk trur på ein reduksjon, mens Finansdepartementet er optimistiske og trur på ein enorm auke ingen andre trur på?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:20:36]: Represntanten vet godt at Finansdepartementets anslag for norsk økonomi utarbeides av embetsverket alene, og det skjer ingen form for påvirkning fra politisk ledelse på det. Målet med disse anslagene er å gi en best mulig faglig og forventningsriktig beskrivelse av utsiktene for norsk økonomi, til beste for planleggingsformål. Så er det riktig at anslagene ikke alltid treffer, og det har vi også vært helt tydelige på, senest beskrevet i revidert nasjonalbudsjett i 2025. La meg likevel understreke at også Norges Bank og Statistisk sentralbyrå har vært nødt til å justere anslagene sine i takt med at foreløpige tall har indikert lavere investeringer enn tidligere ventet. En årsak til de anslagene som har vært, har også vært at boliginvesteringene har falt mer enn hva modellerte empiriske sammenhenger tilsier. Vi ser også at boliginvesteringene har utviklet seg svakere enn hva ledende indikatorer kunne tilsie.

Sånn vil det alltid være: Noen ganger treffer anslagene, noen ganger er de for optimistiske, noen ganger er de for pessimistiske – men det er altså det de beste fagfolkene kan legge til grunn, og så får politikere fatte beslutninger deretter.

Helge André Njåstad (FrP) [13:21:40]: Eg trur me får vera einige om å vera ueinige om desse anslaga er gode eller ikkje.

Utfordringa er iallfall at ein neppe når verken målet til regjeringa om å byggja nok bustader innan 2030 eller Framstegspartiets mål om å gjera det endå enklare å byggja bustader. Det hjelper ikkje berre å setja anslag og ei målsetting dersom ein ikkje følgjer opp med politikk. Me har etterlyst, og kjem i dag til å etterlysa, kva politikk ein har tenkt å føra. Skal det bli lettare å regulera og planleggja? Skal det bli billigare å byggja? Skal ein gjera andre grep? Har regjeringa nokon som helst overordna plan om å gjera det lettare å byggja bustader, få ned saksbehandlingstida, få ned reguleringstida og leggja til rette med anna enn eit anslag for å nå sitt eige mål og sørgja for at folk får billige, trygge og gode bustader å bu i?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:22:29]: Det er ikke anslagene som legger grunnlaget for om det investeres i boligbygging eller ikke. Det er helt andre faktorer. Anslagene er den beste vurderingen av hva en tror blir utfallet, og som sagt: Noen ganger vil de anslagene være for optimistiske og andre ganger for pessimistiske, og det gjelder egentlig uansett hvilket fagmiljø en spør. Det er ingen som kan spå med sikkerhet om framtiden,

men det er likevel bred politisk enighet om at vi skal la fagfolkene gjøre anslagene, og så får politikere deretter fatte beslutninger om rammebetingelser, om budsjett-prioriteringer og om finanspolitikken.

Jeg skulle gjerne svare på hva regjeringen gjør for å legge til rette for mer boligbygging, men det spørsmålet bør først og fremst stilles til kommunalministeren. Målet om igangsettelse av 130 000 flere boliger er ambisiøst, det ligger fast, og der vil det være en bred portefølje av tiltak som er viktige. Det å avbyråkratisere saksbe-handlingsprosesser og digitalisere prosesser, og at kommunene kan regulere mer raskere, er selvfølgelig viktig. Det aller viktigste er likevel å holde orden i norsk økonomi – holde ledigheten lav og få prisveksten ned – slik at rentene etter hvert kan settes ned av Norges Bank. Det får opp investeringene.

Spørsmål 16

Fra representanten Tom Staahle til finansministeren:

«Finansdepartementet har gjentatte ganger overestimert boliginvesteringene. Det finnes gode tall på antall solgte og igangsatte boliger, som kan gi gode indikasjoner på markedsutviklingen.

Hvorfor legges ikke disse tallene til grunn i anslagene til regjeringen?»

Presidenten [13:23:38]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 17

Presidenten [13:23:46]: Dette spørsmålet, fra representanten Bård Hoksrud til finansministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av finansministeren, som er bortreist.

Bård Hoksrud (FrP) [13:23:59]: «Elbiler med rekkeviddeforlenger har god rekkevidde, bilene drives kun elektrisk, men har gjerne en bensinmotor som lader batteriene. Til tross for at bilene kun drives elektrisk, må det i dag betales engangsavgift for disse bilene på lik linje med kjøretøy som helt eller delvis drives med forbrenningsmotor.

Vil regjeringen vurdere å endre dette slik at elbiler med rekkeviddeforlenger behandles som andre elbiler i engangsavgiften, og med dette slipper å betale dobbel vektavgift?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:24:29]: I 1999 ble det innført et særlig fradrag i vektkomponenten i engangsavgiften for hybridbiler. Fradraget ble etter hvert be-

grenset til å gjelde ladbare hybridbiler og gradert etter elektrisk kjørelengde. Fradraget ble avvirket i 2024. Det tidligere fradraget omfattet både kjøretøy hvor forbrenningsmotoren virker direkte på drivlinjen sammen med elektromotoren, og kjøretøy der forbrenningsmotoren utelukkende brukes til å lade batteriene. Elbiler med rekkeviddeforlenger ville blitt definert som ladbare hybridbiler etter det tidligere regelverket.

I 2017 etablerte Solberg-regjeringen flere måltall for nullutslippskjøretøy, bl.a. at alle nye personbiler skulle være nullutslippskjøretøy i 2025. Stortinget har sluttet seg til dette måltallet. Det målet er nå i praksis nådd. 95 pst. av nye personbiler er nå elbiler.

For å nå målet vi har blitt enige om, har det vært nødvendig å gjøre det lønnsomt å kjøpe nullutslippsbiler. Det har vi gjort ved å ha lave avgifter på nullutslippsbiler, mens biler med forbrenningsmotor har hatt høyere avgifter. Det gjelder også for hybrider som har både elektrisk motor og forbrenningsmotor.

Nå som alle nye biler er elbiler, må elbilfordeler fases ut. Vi kan ikke ha et system hvor vi subsidierer kjøp av personbiler framfor annet forbruk. Det er verken bra for statsfinansene eller for miljøet. Når vi nå faser ut elbilfordeler, bør vi ikke samtidig innføre nye fordeler for andre teknologier. Å likestille elbiler med rekkeviddeforlenger med elbiler ville i praksis innebære en gjeninnføring og en forsterking av de tidligere fordelene for ladbare hybridbiler. Dersom ordningen begrenses til kjøretøy der forbrenningsmotoren utelukkende brukes til å lade batteriene, ville dette innebære en kraftig fordel for enkelte fabrikanter med slike kjøretøy i sortimentet.

Elbilene er blitt svært gode, noe som gjenspeiles i den høye elbilandelen. Det er et rikt utvalg av elbiler med lang rekkevidde i alle prisklasser, og den teknologiske utviklingen går fort. De aller fleste vil kunne finne en elbil som dekker deres behov, også når det gjelder rekkevidde.

Bård Hoksrud (FrP) [13:26:56]: Det er bra at man hadde et mål om å nå dette i 2025, og at de fleste biler som nå blir solgt, er elbiler – for dem som ønsker det – men det har skjedd mye annet i verden etter det. Vi er altså i krig, og beredskap og sikkerhet løftes nå opp. Elektrifisering av bilparken svekker jo samfunnets beredskap, og i en krisesituasjon er det gjerne sånn at strømmen er noe av det man tar ut aller først.

Et teknologimonopol basert på bare elektriske kjøretøy gjør samfunnet svært sårbart. Det fratar oss valgfriheten, og bortfallet av mangfold svekker også innovasjonen. Ser statsråden at elbiler med rekkeviddeforlenger som en del av et teknologimangfold vil bidra til bedre kjøretøyberedskap, større valgfrihet og faktisk løse noe av det som er en normal elbils svakheter?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:27:44]: Uavhengig av energibærer – om det er diesel, bensin, strøm eller eventuelt hydrogen – vil det jo alltid være slik at et samfunn har behov for å tenke redundans: om det finnes sårbarheter, og om man må gjøre tiltak for å sørge for at en energikilde er til stede hvis man kommer i en krevende situasjon. Det gjelder ikke spesifikt for elektriske biler. Det er ikke vanskeligere å håndtere elektrisitet enn andre energibærere. Norge er som kjent et land som er ganske rikt på elektrisitet. Vi er også ganske avhengig av elektrisitet og kanskje enda mer avhengig av elektrisitet i andre og mer sårbare deler av samfunnet vårt enn akkurat i bilparken. Jeg er enig i at representanten har et poeng i det, men det er ikke dermed sagt at man bør gjøre endringer som rett og slett gjør det billigere å kjøpe akkurat den typen biler representanten er opptatt av.

Bård Hoksrud (FrP) [13:28:38]: Statsråden sa vel noe sånt som at det ikke er bra for verken økonomien eller klimaet at man bruker bensin- og dieslbiler osv., og derfor er det bra med elbiler. Likevel er det ikke noen tvil om at han som egentlig skulle stått her, finansministeren, har vært glad i å sørge for at bilistene tar store deler av regningen og betaler en skyhøy avgift. Mange vil oppleve det nesten som en melkeku for staten, og det ser man jo tydelig nå.

I mange markeder er det faktisk for elbiler med rekkeviddeforlenger man nå opplever aller størst vekst. Hvorfor vil regjeringen da bruke avgiftssystemet for å hindre at norske bilkjøpere får tilgang på bilmodeller hvor man unngår den tradisjonelle elbilens begrensninger og ustabile rekkevidde? Bør det ikke være sånn at norske bilkjøpere har den samme valgfriheten som i veldig mange andre markeder rundt omkring i verden?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:29:29]: Det er jo ikke slik at de som kjøper bil i Norge, er fratatt en valgmulighet, men et spørsmål om hvordan man har innrettet avgiftene eller momsen for rett og slett å nå et samfunns mål, som jeg er ganske sikker på at Fremskrittspartiet har sluttet seg til, nemlig at vi skal nå fullverdige nullutslippsløsninger for personbiler i Norge innen 2025. Det målet er nå nådd. Det jeg sa, var at det ikke er bra for verken økonomien eller klimaet å bruke moms-systemet for å premiere forbruk. Det var det jeg sa i mitt innlegg, ikke det representanten forsøkte å tillegge meg.

Spørsmål 18

Remi Sølberg (R) [13:30:13]: «Staten legger ikke til rette for bruk av tog til sitt eget sykehus. Kun to tog i ti-

men stopper på Brakerøya stasjon i retning Oslo, ved det nye Drammen sykehus. Dette har sine grunner, blant annet å unngå forsinkelser og andre problemer. Samtidig går det en rekke tog fra Drammen forbi Brakerøya til Oslo og Romerike, som verken tar med pendlere eller pasienter – nemlig Flytoget, som tar opp plass. Regjeringen har nektet å åpne det for pendlere.

Kan statsråden love å få på plass et bedre togtilbud til Brakerøya og Drammen sykehus innen kort tid?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:30:50]: Jernbanen er et komplekst system med mange avhengigheter. I Norge er store deler av jernbanen enkeltsporet, og det finnes få omkjøringsmuligheter. Med stadig økende trafikk på en presset infrastruktur er det små marginer i rutetabellene. Dette gjør at små forsinkelser forplanter seg raskt og skaper større ringvirkninger. Det er særlig gjeldende for trafikken inn i og ut av Oslo. Feil mellom Drammen og Lillestrøm påvirker driftsstabiliteten på om lag 80 pst. av togtrafikken.

Strekningen mellom Oslo S og Kongsberg er en del av Sørlandsbanen og er svært høyt belastet med både fjerntog, godstog og regiontog. På Sørlandsbanen har punktligheten vært synkende, og det siste året har den ligget ned mot 60 pst. Innføringen av flere stopp i dagens rutemodell vil ifølge Bane NOR forverre situasjonen og gjøre det mer krevende å oppnå punktlighet på strekningen. I henhold til regelverket har Bane NOR som infrastrukturforvalter ansvar for å tildele infrastrukturkapasitet på det norske jernbanenettet. Det betyr at Bane NOR har ansvaret for å lage realistiske ruteplaner, slik at togene klarer å holde ruten og de reisende kan stole på toget. Det siste års ruteplaner har blitt stadig mindre realistiske fordi det kjøres langt flere tog på en svært presset infrastruktur, og flere reisende gir lengre stopp på mange stasjoner.

For at de reisende og næringslivet skal velge tog, er det viktig at de kan stole på at toget kommer og går til avtalt tid. I Norge har vi et mål om at ni av ti tog skal være i rute. Det klarer vi dessverre ikke i dag, og derfor er det viktig at det jobbes målrettet i hele jernbanesektoren for å øke punktligheten. På lengre sikt vil flere stopp på Brakerøya stasjon bli vurdert i arbeidet med ny rutemodell for Østlandet. En viktig forutsetning for det arbeidet er bl.a. en integrering av tilbringertjenesten til Oslo lufthavn, altså det såkalte Flytoget.

Remi Sølberg (R) [13:32:50]: Punktlighet og effektivitet er viktige mål, men det mister mening dersom togene ikke stopper der folk faktisk skal på. Brakerøya er ikke en tilfeldig valgt stasjon; det er inngangsporten til et nytt sykehus som staten selv har valgt å plassere der. Da må staten også sørge for at infrastrukturen rundt faktisk støtter opp om det. Mye av argumentasjo-

nen i forkant gikk også nettopp ut på at beliggenheten var veldig god. Det er et lokalsykehus som betjener 170 000 mennesker, med 4 000 ansatte og hundrevis av daglige konsultasjoner.

Jeg vil gjerne spørre statsråden: Hvordan veier man hensyn til punktlighet og raskest mulig reise fra A til B kontra det at toget er tilgjengelig for av- og påstigning mange steder langs etablerte stasjoner og toglinjer?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:33:39]: Først vil jeg si at jeg er opptatt av at man har god lokaliseringspolitik i staten, og jeg er opptatt av at byvekst- og bymiljøavtalene vi har, sørger for at vi lokaliserer arbeidsplasser og store, publikumsintensive virksomheter sånn at både de ansatte og besøkende til institusjonen eller sykehuset kan bruke kollektivtransport. Det har man fått til i Drammen, og det synes jeg Drammen skal være stolt av. Så er det selvfølgelig vår oppgave – der vi har ansvaret for det – å legge til rette for at det er best mulig tilbud dit, men ikke på en måte som gjør at det skaper dårligere tilbud for mange andre reisende. Jeg har i hvert fall tillit til at Bane NOR og de som sitter med den kunnskapen, er best til å avveie det, og det tror jeg representanten også sikkert vil ha. De vil jo aldri gjøre avveininger som i sum gir dårligere tilbud til befolkningen, men det vil kunne være sånn at det blir dårligere tilbud på enkelte løsninger for at det skal bli bedre for mange andre.

Remi Sølberg (R) [13:34:42]: Flytoget er nå et daterselskap av Vy-gruppen. Det ble vedtatt på generalforsamlingen 31. mars. Nå vil reisene deres fortsette som før fram til 2028. Jernbanereformen er jeg og statsråden enige om at har vært ødeleggende. Ser samferdselsministeren for seg at vi nå er i ferd med å samle Tog-Norge under en ny paraply, og at vi kan bygge ned barrierene i de forskjellige trafikkpakkene, slik at det blir større flyt, mer fleksibilitet og større muligheter for personell og materiell til å forflytte seg mellom disse trafikkpakkene? Vil det da, etter 2028, være større muligheter for f.eks. Brakerøya stasjon, fordi vi har en større fleksibilitet når trafikkpakkebarrierene har blitt brutt ned mer?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:35:33]: Når det gjelder jernbanen og jernbanens organisering og struktur, har denne regjeringen tatt en rekke grep på det området allerede. Representanten var selv inne på noe av det, som handlet om å integrere Flytoget i Vys trafikkpakke på Østlandet. Vi har også gjort tiltak hvor vi har flyttet virksomhet tilbake i Bane NOR-selskapet Spor-drift. Vi har også gjort andre organisatoriske tiltak, men først og fremst har vi sett på hva slags ansvarsforhold og fordeling av roller man har i de ulike virksomhetene innenfor jernbanen.

Når det er sagt, er nok det aller viktigste vi kan gjøre for norsk jernbane framover, å sørge for at vi bruker nok penger på drift, vedlikehold og fornying, slik at den eksisterende infrastrukturen virker best mulig. Det vil gi best mulig tilbud til de reisende. Som representanten er inne på: Når Flytogets ruteleier blir inkludert, gir det større kapasitet på Østlandet, og det vil da kunne være mulig å ta grep som gir bedre tilbud, f.eks. på Brakerøya.

Spørsmål 19

Hanne Beate Stenvaag (R) [13:36:51]: «Daglige medieoppslag i Tromsø viser hvordan folk som trenger bolig, fortrenses fra leiemarkedet på grunn av en massiv vekst i korttidsutleie. Sårt tiltrengt arbeidskraft må flytte, og det har vært en stor økning i personer som trenger midlertidig bolig, inkludert barnefamilier. Det kalles Airbnb-eksplosjonen. Tromsø kommune har laget en utredning som viser at kommunen i dag ikke har noen reell måte å påvirke situasjonen på.

Hvor lenge skal Tromsø og andre kommuner med turisttrykk vente på å få redskaper for å regulere korttidsleie?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:37:29]: Det er stor oppmerksomhet og stort engasjement rundt korttidsutleie, og den store veksten i korttidsutleie slår ulikt ut. Noen kommuner, som Tromsø, opplever større utfordringer enn andre. Jeg forstår at kommuner som opplever et stort innslag av korttidsutleie, ikke opplever å ha gode nok verktøy for å håndtere situasjonen. Boliger i områder regulert til boligformål skal brukes som boliger. Når boliger brukes til korttidsutleie, blir spørsmålet: Når går dette over til næringsvirksomhet? Det å leie ut boligen mens en selv er på ferie, er jo i utgangspunktet ikke bare uproblematisk, det kan rett og slett være bra. En bolig som derimot året rundt kan bookes til korttidsopphold gjennom ulike delingsplattformer, brukes i strid med boligformålet. Grensen mellom disse to utterpunktene er altså vanskelig å trekke, og her er kommunene nødt til å gjøre konkrete vurderinger. Jeg har forståelse for at dette er krevende, både juridisk og bevismessig.

Jeg vet også at flere kommuner, organisasjoner og partier på Stortinget ønsker å få på plass en tydeligere regulering av korttidsutleie, og jeg er åpen for å gi kommunene flere og bedre verktøy for å styre.

For å lage gode og målrettede regler som kan håndheves effektivt, trenger vi faktisk mer kunnskap om effektene av korttidsleie for boligmarkedet. Vi har allerede satt Husbanken i gang med dette, og de har dialog med flere kommuner. Vi sitter likevel ikke stille og venter på Husbankens leveranse. Mitt departement utreder

ulike muligheter til å regulere korttidsutleie, og i den forbindelse ser vi også hen til hvordan Sverige, Danmark og Finland organiserer seg og regulerer dette, og hvilke erfaringer de har. Nærings- og fiskeridepartementet holder i arbeidet med å gjennomføre EUs forordning om innsamling og deling av data knyttet til korttidsutleietjenester.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg forstår utålmodigheten flere kommuner kjenner på. Det er likevel viktig at eventuelle nye regler er godt utredet, og at vi finner løsninger som er balansert. Det er dette vi jobber med.

Hanne Beate Stenvaag (R) [13:39:46]: Takk. Det er positivt å høre at det er ting på gang.

Erfaringer fra andre steder i Europa, f.eks. Tyskland, viser at det er helt grunnleggende for å kunne regulere korttidsutleie at man har et pliktig system for registrering, slik at det er mulig for lokale myndigheter, sameier og borettslag å vite hvor mye hver enkelt bolig brukes til korttidsutleie. Det påpekes også i denne utredningen fra Tromsø kommune at det vil kreve uforholdsmessig store ressurser å skulle bruke f.eks. plan- og bygningsloven som redskap for å regulere korttidsleie. Det sier noe om at en kanskje ikke hadde tatt høyde for korttidsutleie da den loven ble laget. Da lurte jeg på om man også ser til de reguleringsene som er gjort andre steder i Europa enn i de nordiske landene, og som har hatt stort trykk på korttidsutleie, når man utreder dette.

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:40:42]: Jeg ser ingen grunn til at vi skulle lukke øynene for det som foregår utenfor Norges grenser, og jeg var senest i forrige uke på et nordisk kommunalministtermøte der også dette var tema. I Danmark – hvis jeg kan gi en overordnet kortversjon – er jo erfaringen med det de har gjort i København, at det ikke helt fungerer etter hensikten. For meg er det et klart signal om at vi skal utrede ordentlig før vi eventuelt iverksetter noe, sånn at vi er trygge på at vi oppnår ønsket hensikt og ikke får utilsiktede virkninger.

Representanten var inne på det med registrering, som er helt grunnleggende for at vi kan få til noe som helst. Her pågår det et arbeid i EU, og det er Nærings- og fiskeridepartementet som holder i Norges tilknytning til det. Når vi vet at det kommer en ordning for innsamling av data gjennom EU-systemet, ville det være dumt om vi skulle bruke masse penger på å lage en annen ordning.

Hanne Beate Stenvaag (R) [13:41:51]: Takk for det. Når man har klart å lage et system for registrering andre steder i Europa, er følgende et stort spørsmål: Hvor lang tid vil sporet som går gjennom EU-regulering, ta? I Tromsø har vi ikke tid til å vente – nå må vi vel vente denne sesongen, men vi har ikke tid til å vente også ut

neste sesong. Vi snakker om 60 000 turister i måneden i vintersesongen som kommer til Tromsø, bare med direktefly, i en by som har under 80 000 innbyggere. At dette er en akutt krise, vil jeg gjerne understreke.

Har man klart det andre steder, vil jeg innstendig oppfordre til å kunne si noe om hvor lang tid det vil ta før vi kan få på plass reguleringer. Jeg er helt enig i at vi må tenke oss om før vi vedtar nye regler, men jeg vil også si at man tjener mer på korttidsutleie i Tromsø enn i store byer som Oslo, London og mest sannsynlig også København, og Tromsø er en bitte liten by.

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:42:55]: EUs forordning om innsamling og deling av data knyttet til korttidsutleietjenestene ble vedtatt i fjor. Den skal gjelde i EU fra 20. mai 2026. Det som pågår nå, er at Norge, etter de prosedyrene vi har, jobber sammen med EØS-/EFTA-landene for å innlemme denne forordningen i EØS-avtalen. Når det er gjort, kan arbeidet i Norge starte med å gjennomføre den i norsk lov. Jeg kan ikke stå her og forutsi hvor lang tid det tar, men det er et viktig arbeid. Det vil være helt grunnleggende for at vi skal kunne iverksette nye rammeverk, hvis det er det vi lander på at vi vil gjøre. Som jeg sa i mitt første svar: Vi går i gang med det arbeidet, så vi også kan ha gjort nok til at det kan gå videre når lovverket er på plass.

Spørsmål 20

Erlend Wiborg (FrP) [13:43:58]: «Regjeringen har et mål om at det skal bygges 130 000 boliger innen 2030. For at man skal nå regjeringens mål, burde det vært igangsatt 45 pst. flere boliger enn det som faktisk bygges.

Er regjeringen bekymret for at deres eget mål ikke realiseres?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:44:22]: Min bekymring handler om alle dem som ønsker å komme seg inn på boligmarkedet for å kunne leve det livet man ønsker å leve. En trygg og god bolig er grunnleggende for folk. Det er bakgrunnen for at vi har satt et så ambisiøst mål som vi har satt.

Regjeringens ambisjon om å legge til rette for bygging av 130 000 boliger innen 2030 står ved lag. Det vil innebære en høyere byggeaktivitet enn det vi har sett de siste årene, det vil jeg gi representanten helt rett i.

Vi ser forsiktige tegn til at utviklingen går i rett retning. De første ni månedene i år steg salget av nye boliger med 7 pst. sammenlignet med samme periode i fjor. Videre er styringsrenten i Norges Bank nå en halv prosent lavere enn for bare et halvt år siden. En trygg og ansvarlig økonomisk styring gir resultater over tid.

Forhåpentligvis vil rentenedgangen bidra til å forsterke det optimistiske bildet – det får tiden vise – men folk har fått økt kjøpekraft, og jeg tror også at folk har større tro på den økonomiske utviklingen nå enn for et par år siden. Samtidig er det betydelige usikkerhetsmomenter, og det har regjeringen hele tiden vært åpen om.

Vi jobber hver eneste dag for en trygg styring som kan holde prisveksten nede, og dermed også legge grunnlag for at renten kan holdes nede. Det er en viktig forutsetning for å kunne nå målet vi har satt.

For å få opp farten som trengs på boligbyggingen, trenger vi også en felles innsats. Både lokale myndigheter, regionale myndigheter og statlig nivå må ha et godt samarbeid med byggenæringen, og så skal vi i regjeringen gjøre vårt. Av de grepene vi gjør, vil jeg trekke fram effektivisering og digitalisering av plan- og byggesaksprosesser med mål om å få tiden ned. Forenkling er viktig for alle parter og vil også spare samfunnet for store kostnader.

I budsjettet for i år styrker vi Direktoratet for byggkvalitet med 30 mill. kr for å sette mer fart og kraft i dette arbeidet, og i statsbudsjettet for 2026 foreslår vi en ytterligere økning på 30 mill. kr til direktoratet for å forenkle plan- og byggesaksreglene.

I inneværende år ligger vi også an til å kunne gi tilskudd til et rekordhøyt antall studentboliger, kanskje over 3 000. Alle nye boligprosjekter er med og bidrar til at vi kan nå det ambisiøse målet vi har satt.

Erlend Wiborg (FrP) [13:46:57]: Jeg bet meg merke i statsrådens innledning da han snakket om at han deler Fremskrittspartiet bekymring om at det er dyrere å komme seg inn på boligmarkedet. Det er det hyggelig at statsråden sier, men regjeringen, og spesielt Arbeiderpartiets politikk, viser jo det motsatte. Denne regjeringen har gjort det dyrere for folk å komme inn på boligmarkedet, og man har gjort det dyrere å eie bolig, bl.a. takket være Arbeiderpartiets iver etter å øke eiendomsskatten og motsette seg forslag Fremskrittspartiet fremmer, om å redusere eiendomsskatten – og aller helst avvikle hele eiendomsskatten.

Jeg bet meg merke i at statsråden brukte tid på å ta æren for en rentenedgang. Tar statsråden også ansvaret for de 13 renteøkningene?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:47:54]: La det ikke være noen som helst tvil: Regjeringen tar ansvar. Derfor legger vi fram et budsjett som er basert på at vi må ha trygg og ansvarlig økonomisk styring. Vi har faktisk klart – på i overkant av tre år – å komme ut av en rente- og inflasjonsspiral som følge av at krigen brakte dyrtiden til Europa. Jeg tør minne representanten om at sist vi hadde en tilsvarende situasjon, med prisvekst og renteoppgang etter jappetiden på 1980-tallet, tok det over ti år før man

fikk kontroll over norsk økonomi igjen, slik at man kunne begynne å få ting til å gå i riktig retning.

Jobben er likevel ikke ferdig, vi ser det. Derfor er det budsjettet regjeringen lagt fram, et budsjett som er tilpasset denne situasjonen, der trygg og ansvarlig økonomisk styring er viktig. Vi vet at hvis vi gjør vår del av jobben politisk, både i regjering og i storting, vil Norges Bank ha et mye bedre grunnlag for å kunne sette ned renten.

Erlend Wiborg (FrP) [13:49:00]: Jeg registrerer at statsråden er glad i slagord og talepunkter, men det er noe både statsråden og jeg deler interesse for, som har slagordet «You'll never walk alone». Når det gjelder boligbygging, derimot, virker det som om regjeringen går alene, uten å få med seg kommunene og utbyggerne, noe kommunalkomiteen nylig fikk et tydelig budskap om da vi hadde budsjettføring. Der kom det fram mildt sagt veldig negative skussmål til regjeringens arbeid på dette feltet.

Mitt spørsmål er da: Hva vil statsråden gjøre for at aktørene faktisk drar i samme retning, eller går i samme retning, for å nå målet om 130 000 nye boliger?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:49:49]: Min opplevelse er at mange kommuner bidrar veldig tungt inn i dette. Vi har også et godt samarbeid med byggenæringen. Da vi startet med dette forenklingsarbeidet i vår og satte ned en arbeidsgruppe der kommunene, byggenæringen og staten var representert, tok det bare et par måneder å få fram en ganske stor mengde med konkrete forslag til hvordan vi kan forenkle, slik at det systemet vi arvet etter forrige regjering, kan forenkles og gjøres til et bedre system, og slik at vi i løpet av perioden kan klare å legge til rette for at tidsbruken og kostnadene knyttet til plan- og byggesaksbehandling går ned. Vi er også i gang med å gå gjennom TEK-en og se på hvordan vi kan gjøre forenklinger der som kan bidra.

Hvis representanten heller velger å se på hva vi konkret legger på bordet i stedet for å gi seg hen til slagord og retorikk, kan vi kanskje finne løsninger vi kan være enige om, og som bringer dette rett vei.

Spørsmål 21

Finn Krokeide (FrP) [13:51:07]: «Statsforvalterne fremmer fremdeles mange innsigelser mot boligprosjekt.

Skal ikke statsforvalterne bidra til å nå målet om 130 000 nye boliger?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:51:22]: Tilstrekkelig boligbygging er et viktig mål, som bl.a. er nevnt i plan-

og bygningslovens formålsparagraf. Da Arbeiderpartiet overtok ministerposten med ansvar for boligbygging, løftet vi fram at det er et viktig mål å få satt i gang bygging av 130 000 nye boliger innen 2030. Vi har også tydeliggjort at bolig er et viktig hensyn i planprosessene.

Statsforvalterne har, på linje med andre myndigheter, et ansvar for å bidra til å nå dette målet. Bolighensyn er ett av flere hensyn de skal vektlegge når de vurderer om det skal fremmes innsigelse mot et planforslag.

Vi skal bidra til at det blir bygd mange flere nye boliger, men vi må også sikre at verdifull natur blir bevart, og at Stortingets mål om å begrense nedbyggingen av matjord blir nådd. Bolig er altså ikke det eneste hensynet, men det er ett av flere. Derfor betyr ikke den økte vektleggingen av tilstrekkelig boligbygging at det aldri bør komme innsigelser fra statsforvalterne eller andre mot boligplaner. Dersom f.eks. en kommune som allerede har satt av mye areal til nye boliger, foreslår å sette av et nytt boligområde på god matjord, vil det nok være i tråd med nasjonal arealpolitikk å fremme en innsigelse.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at det også finnes eksempler på saker der statsforvalter har fremmet innsigelse mot en kommunal plan fordi den leverer for få boliger. Statlige planretningslinjer stiller krav om høy utnyttelse ved kollektivknutepunkt. Dersom en kommune regulerer for spredt og for lav bebyggelse ved et kollektivknutepunkt, kan statsforvalter fremme innsigelse mot dette.

Finn Krokeide (FrP) [13:53:12]: De fire foregående årene har gjennomgangsmelodien fra regjeringen vært at man utreder, ser på og følger nøye med. Det hjelper lite på boligmangelen, snarere tvert imot bidrar den sendrektigheten til å forsterke dette problemet.

Kan statsråden nå garantere at det vil bli gjennomført tiltak som får en praktisk effekt på det problemet vi søker å løse, som i dette tilfellet er en effektivisering av plan- og byggesprosesser?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:53:41]: Det er nettopp det som er det viktigste jeg er i gang med på boligfeltet – å sørge for at vi får mer effektive plan- og byggesaksprosesser, at vi får ned saksbehandlingstiden, at vi får større forutsigbarhet rundt tidsfrister, osv. Når det gjelder innsigelser, som dette spørretimespørsmålet startet med, har jeg lyst til å slå fast at mitt mål er at det skal fremmes så få innsigelser som mulig, men så mange som er nødvendig for å ivareta nasjonale interesser i planleggingen.

Vi må se hva som skjer i praksis når det gjelder innsigelser. De aller, aller fleste sakene er det ikke innsigelser i. Når det gjelder de sakene det er innsigelser i, handler ikke alle om bolig. Det kan være helt andre formål som gjør at det kommer innsigelse til en plan. De aller

fleste innsigelsessaker løses også gjennom dialog mellom kommunen, som er planmyndighet, og statsforvalter. Da jeg var ordfører og la fram tre bebyggelsesplaner, opplevde jeg selv å få innsigelse til alle tre, men vi fant ut av det. Det er noen ytterst få som havner på mitt bord.

Finn Krokeide (FrP) [13:54:54]: Skal jeg da oppfatte statsråden dit hen at når det gjelder statsforvalters rolle og betydning i å nå målet om 130 000 nye boliger, ser man ikke for seg å gjennomføre noen konkrete, håndgripelige tiltak for å redusere antallet innsigelser, men vil nøye seg med å uttale en målsetting om at det er det man ønsker?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:55:18]: Vi er allerede i gang med et eget innsigelsesprosjekt, der vi skal gå igjennom hvordan vi kan få prosessen knyttet til innsigelse til å være mer effektiv, for vi ønsker jo ikke at det skal være med på å dra ut tidsbruken. Når jeg sier at vi skal ha ned tidsbruken og kostnadene knyttet til plan- og byggesaksbehandling, gjelder det også den tiden som går med i de tilfellene der det leveres innsigelse. Vi er altså i gang med et slikt prosjekt, som jeg har forventninger til at skal kunne skape større forutsigbarhet, og bidra til at det som ligger til grunn for innsigelser, skal være kjent for plan- og bygningsmyndighetene så tidlig som mulig, slik at man kan tilpasse planer til det man vet vil komme av hindringer.

Spørsmål 22

Rune Midtun (FrP) [13:56:17]: «I Sverige bygges det billigere boliger enn i Norge. Her er det færre tekniske fordyrende krav.

Ønsker statsråden å se til våre naboland for å få ned byggekostnadene også i Norge?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:56:33]: Ja, og vi gjør det. Vi har boligministermøter i vårt nordiske samarbeid, der vi møtes og kan lære av hverandre.

Byggenæringen står i en krevende situasjon, med lav boligbygging og høye kostnader. Byggekostnadene påvirkes av en rekke forhold og vil variere mellom land. Det ser vi. Forskjellene kan skyldes tekniske krav, men også f.eks. tomtepriser, tidsbruk i plan- og byggesaksprosesser og ulike standarder. Det er ikke alltid klart hva som tas med i beregningene av byggekostnader, og det er heller ikke gitt at man sammenligner likt med likt når man sammenligner mellom land.

Uavhengig av kostnadsnivået i Norge eller Sverige er regjeringen opptatt av å tilrettelegge for økt boligbygging her hjemme. Vi har satt et ambisiøst mål om 130 000 igangsettingstillatelser innen 2030. Før somme-

ren leverte en arbeidsgruppe med representanter fra byggenæringen og kommunene 72 forslag til tiltak for raskere boligbygging. Denne gruppen – en partssammensatt gruppe med kommunene, byggenæringen og staten – presiserte at byggteknisk forskrift, TEK, i hovedsak er på et fornuftig nivå, men at noen krav kan være unødvendig fordyrende. Det fokuserer jeg på.

I forslaget til statsbudsjett foreslår regjeringen å styrke rammene til Direktoratet for byggkvalitet, for å sette mer fart og kraft i arbeidet med å forenkle og digitalisere plan- og byggesaksprosessene. Departementet skal gjennomgå kravene i byggteknisk forskrift, og forskriften skal tilrettelegges for både digital bruk og automatisk regelsjekk.

I Norden er de boligpolitiske utfordringene både like og ulike, og dialog og erfaringsutveksling på tvers av landegrensene er noe regjeringen prioriterer.

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Rune Midtun (FrP) [13:58:30]: Jeg vil takke statsråden for svaret. I Sverige har man enklere tekniske krav til universell utforming, lyd, dagslys, ventilasjon m.m., noe som gjør det billigere og raskere å bygge i Sverige enn i Norge. For eksempel er det norske kravet på 1,5 meter snusirkel i alle rom. I Sverige er kravet lavere, men kvaliteten er ikke noe dårligere enn i Norge. Vil statsråden endre de tekniske kravene til f.eks. universell utforming, lyd, dagslys og ventilasjon for å sikre at vi kommer i gang med å nå målene som regjeringen har satt?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:59:05]: Jeg er kjent med at det er gjort sammenligninger av byggekostnader og tekniske krav mellom Norge og Sverige, men det er også sårn at det er et omdiskutert tema. Kravene i Norge og Sverige er ulike på flere områder, og det er ikke nødvendigvis rett fram å sammenligne dem. Det er fordi det er flere regelsett i samspill på tvers av sektorer som gir et samlet kravnivå. Vi kan være strengere i ett regelverk for så å være lempeligere på et annet område, mens andre land kan ha valgt motsatt. Jeg tenker derfor at man skal være forsiktig med å konkludere med at de tekniske kravene i TEK alene er årsaken til differanse i byggekostnader.

Vi går igjennom TEK, vi ser til andre land, og vi tar med oss de erfaringene som er å hente. Jeg tenker at min inngang er at vi må finne ut hva vi må regulere, og det vi kanskje kan eller bør regulere, kan vi like godt la være.

Rune Midtun (FrP) [14:00:07]: Regjeringen har i fire år hatt mulighet til å løse boligutfordringene vi ser i dag, men lite har skjedd, bortsett fra at regjeringen har satt ned et utvalg. Samtidig ser vi at det de siste årene

har vært en kraftig økning i konkurser i byggebransjen, og utbyggingen går veldig tregt. Fremskrittspartiet er opptatt av å handle istedenfor å sette ned utvalg. Fremskrittspartiet fremmet i forrige periode flere forslag som ville bidratt til å få fart på boligutbyggingen.

Regjeringen påstår at det framover vil være en god økning i oppstart av nye prosjekter og bygging av nye boliger, men bransjen sier det motsatte. Hvorfor har regjeringen gjort så lite når byggenæringen har varslet om utfordringer i flere år, og hva konkret vil regjeringen gjøre?

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:00:55]: Jeg har en lang liste over tiltak vi allerede er i gang med, pluss at jeg har stått her nå og signalisert hva vi vil jobbe med videre framover.

Min opplevelse er at vi har et veldig godt samarbeid med kommunene. I forrige uke var jeg på en stor konferanse med byggesaksbehandlere der vi gikk gjennom forventningene vi har til kommunene, både til hvordan de kan forenkle, og til hvordan de kan bruke de forenklingene vi legger til rette for.

Vi har også god kontakt inn mot byggenæringen, senest i morges på frokostmøte med Norske Boligbyggelags Landsforbund. Der utfordrer man hverandre, og kommunene konkurrerer om hvem som er flinkest til å klare å legge til rette. Det ble faktisk også delt ut en pris i morges, og det synes jeg var skikkelig trivelig. Det viser at vi ved å inspirere hverandre, stimulere hverandre, legge til rette for konkurranse og sette dette i fokus, kan oppnå resultater hvis vi samarbeider godt.

Regjeringen må gjøre sin del av det, men det gjelder også de andre aktørene hvis vi skal klare å nå målet. Jeg har troen på det.

Spørsmål 23

Bjørn Larsen (FrP) [14:02:08]: «I statsbudsjettet for 2026 reduseres lånerammen til Husbanken sammenlignet med revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen legger opp til en 30 mill. kroners satsing på forenkling og effektivisering av plan- og byggesak.

Er det den eneste satsingen regjeringen legger opp til i statsbudsjettet for 2026 for å nå målet om 130 000 nye boliger?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:02:31]: I statsbudsjettet for 2026 foreslår regjeringen en rekke tiltak for å få fart på boligbyggingen. Vi har styrket Direktoratet for byggkvalitet betydelig de siste årene. I 2026 foreslår vi å øke bevilgningene med ytterligere 30 mill. kr. Denne økningen kommer på toppen av økningen på 30 mill. kr som kom i inneværende år. Disse midlene

skal gå til en rekke forenklings- og digitaliseringstiltak, og jeg har selv besøkt direktoratet og ser at disse penge kommer til nytte.

For det første setter vi nå i gang med en omfattende gjennomgang av byggekravene. Vi skal gå gjennom de byggetekniske kravene og se på hva som bør være nasjonale minstekrav, og hvor strenge de trenger å være. Regelverktrykket byggenæringen står i, skal ned.

For det andre skal vi få ned tidsbruken i plan- og byggesaksprosessen. Vi setter mer fart og kraft i arbeidet med å digitalisere og automatisere prosessene. Det vil gi store besparelser for både næringen og kommunene. Vi vil også se på frister for å øke framdriften i reguleringsplansaker og foreslår endringer i plan- og bygningsloven for å få raskere og enklere behandling av byggesøknader.

Vi foreslår også 2 mill. kr til å sette i gang et arbeid for å fremme produktivitetsutviklingen i byggenæringen. Vi har også foreslått å styrke FutureBuilt med 5 mill. kr til arbeid med klimavennlige og kostnadseffektive forbildeprosjekter i byggesektoren.

Vi fortsetter å satse på Husbanken. Lånerammen til Husbanken har under denne regjeringen økt betydelig. Rammen er i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026 på 32 mrd. kr. Husbanken har ikke hatt så store rammer på mange tiår, og ved regjeringsskiftet var rammen på 19 mrd. kr. Det eneste året som slår det som ligger i forslaget til statsbudsjett når det gjelder ramme, er rammen for inneværende år, etter at det ble lagt på 2 mrd. kr i revidert. Den økningen var ettårig, og vi viderefører lånerammen på et høyt nivå.

I 2026-budsjettet foreslår vi i tillegg 9 mill. kr til at Husbanken kan bidra enda mer til lokal boligutvikling i nord, gjennom tettere oppfølging og økt nærvær overfor kommunene.

Det var det lange svaret. Det korte svaret på det representanten nevnte i sitt spørsmål om dette var den eneste satsingen regjeringen la opp til i statsbudsjettet for 2026, er: Nei.

Bjørn Larsen (FrP) [14:05:01]: Takk for svaret. Et tiltak regjeringen har vært opptatt av, er å tillate at kommunene skal få innføre krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser. OBOS melder om at et sånt krav vil øke kostnadene på en bolig i Oslo med mellom 150 000 kr og 300 000 kr, og det er et konservativt estimat. Dette vil føre til dyrere boliger for kunder, eller at boligene ikke blir bygd. Næringen trenger færre krav, som sikrer billigere boliger, og ikke flere krav, som gjør boligene dyrere.

Hva ønsker statsråden å si til boligkjøperne som må betale 150 000 kr til 300 000 kr mer som følge av regjeringens politikk?

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:05:44]: Det å ta steg inn mot det samfunnet vi alle sammen etter hvert

skjønner at vi skal inn i, lavutslippssamfunnet, har alltid sine sider. I Norge har vi kommet langt på noen områder. Vi ligger i front når det gjelder å elektrifisere bilparken, vi har også masse spennende på gang når det gjelder maritim industri og skipsfarten, og vi stiller etter hvert krav som gradvis øker når det gjelder hvordan vi skal ta ned utslippene fra byggeplasser. Det at vi klarer å gjøre dette steg for steg, der vi leverer på Parisavtalen og samtidig innretter oss på en sånn måte at de ulike næringene klarer å omstille seg, tror jeg er helt grunnleggende.

Den linjen jeg egentlig opplever at mange i Fremskrittspartiet følger når det gjelder klimapolitikken, at man bare skal sitte og vente, tror jeg er en linje jeg vil advare mot. Jeg tenker i så måte på at vi i Norge ikke skal ende opp som han i tegneserien om familien Flintstone endte opp, som den eneste som satt igjen i en annen alder.

Bjørn Larsen (FrP) [14:06:53]: Jeg la merke til at statsråden valgte ikke å sende en hyggelig melding tilbake til innbyggerne i dette landet.

Forrige måned oppfordret statsråden kommunene til ikke å bygge ned myr, i påvente av et varslet framtidig forbud. Dette vil bidra til å stoppe utbyggingen av boliger samt stoppe kommunenes frihet til å utvikle sitt lokalsamfunn. Som statsråden kanskje kjenner til, er halvparten av Andøya kommune dekket av myr. Et slikt forbud vil ramme Andøya hardt, og Andøya er avhengig av mer utbygging for å utvikle sitt lokalsamfunn. Slike eksempler finnes det også andre steder i landet. Hvorfor er det så viktig for regjeringen å innføre forbud, som vil sette en stopper for utviklingen av lokalsamfunn og bidra til mindre boligbygging når behovet er så stort?

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:07:41]: Jeg tror at det er rett å ta inn over seg at det forbudet mot nedbygging av myr som nå er nedlagt, etter all sannsynlighet er begyggelsen på hvordan framtiden vil se ut. Det betyr at de kommunene som har store myrarealer, er nødt til å være enda flinkere til å se på hvordan de kan utvikle andre arealer. Denne prosessen er jo ikke helt fullført, så jeg tror ikke jeg skal stå her og være spåmann når det gjelder hvordan det til slutt vil ende, og hva slags handlingsrom som vil finnes, men at det også på dette området vil være noen stramme rammer vi som samfunn må forholde oss til, er jeg ganske så sikker på.

Spørsmål 24

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:08:39]: «I trontaledebatten fikk forslaget om å innføre og finansiere en permanent søknadsordning for dekning av reelle pen-

sjonskostnader i private barnehager, flertall i Stortinget. Det er avgjørende for å unngå nedleggelser og bemanningskutt i sektoren. Manglende oppfølging fra regjeringen vil være et klart brudd på barnehageforliket og Stortingets vedtak.

Når vil statsråden fremme forslag om å etablere og finansiere denne ordningen?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [14:09:06]: Jeg er glad for at Stortinget klarte å samle seg i et forlik om den nye barnehageloven. Det betyr mye for unger, for foreldre og for ansatte i tusenvis av barnehager over hele landet. Den nye loven legger grunnlaget for at vi kan fortsette innsatsen for å styrke kvaliteten i norske barnehager.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for at ansatte i private barnehager og i kommunale barnehager skal kunne ha likeverdige pensjonsvilkår, og at vi får et regelverk om dette som gir sektoren ro og forutsigbarhet.

Gjennom barnehageforliket før sommeren ga Stortinget oss flere føringer for arbeidet med den nye forskriften om tilskudd til private barnehager. Det framgår f.eks. at søknadsordningen for pensjonstilskudd skal dekke «dokumenterte pensjonsutgifter», og at ordningen skal ha et «rimelig tak».

Vi har utarbeidet et høringsforslag vi mener balanserer disse to hensynene, og som følger opp føringene så langt det lar seg gjøre innenfor gjeldende budsjетtrammer.

Vi mener at sektoren samlet sett blir godt kompensert for pensjonsutgiftene med forslaget som har vært på høring. De foreslåtte reglene om tilskudd til pensjon vil gi et mer treffsikkert tilskudd enn i dag. Sektorens samlede pensjonstilskudd vil også øke noe sammenlignet med i dag.

Pensjonstilskuddet utgjør rundt 8 pst. av barnehagenes samlede tilskudd. Derfor er det viktig å minne om at tilskuddsregelverket også består av flere komponenter. Vi har foreslått endringer i regelverket for driftstilskudd og eiendomstilskudd som kan gi mange barnehager mer i tilskudd enn de har i dag.

Det er helheten i systemet som vil avgjøre hvordan økonomien i den enkelte barnehage blir. Det vet jeg at mange er opptatt av. Vi har også styrket statsbudsjettet med over 1,2 mrd. kr ment for å møte bemanningsutfordringene i barnehagene. Vi har foreslått å opprettholde disse satsingene i budsjettforslaget for 2026.

Jeg er opptatt av gode rammevilkår for både offentlige og private barnehager. Samtidig er det viktig å være tydelig på at vedtaket Stortinget nylig har fattet, kommer med en prislapp. Skal dette håndteres ansvarlig, må også partiene som står bak vedtaket, være villig til å bla opp det dette faktisk koster.

Regjeringen jobber med å følge opp forslagene som har vært på høring og vurderer eventuelle behov for justeringer i lys av høringssvarene som har kommet inn. Vi er også spent på hvordan vi kan følge opp det nye vedtaket Stortinget har fattet om søknadsordningen for pensjonstilskudd, på en best mulig måte.

I likhet med representanten har jeg et stort engasjement for norske barnehager og ønsker at det skal legges til rette for gode og likeverdige vilkår mellom offentlige og private barnehager. Det handler om å gi ungene våre en trygg og god oppvekst.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:11:59]: Jeg er også veldig glad for at vi landet et barnehageforlik, men hele forutsetningen for et barnehageforlik er jo at det man blir enige om – det man har gitt, og det man har tatt – faktisk følges opp, også når det koster penger. Utfordringen her er at Arbeiderpartiet har sittet i et forhandlingsrom i ett og et halvt år og landet på et helhetlig finansieringssystem for private barnehager og på at man skal få dekket de dokumenterte pensjonsutgiftene – og at de skal være likeverdige, som statsråden også nevner – men så gått bort fra det fordi det koster penger man ikke er villig til å prioritere.

Det er da jeg mener at barnehageforliket er brutt, og det er da jeg mener at Arbeiderpartiet faktisk kanskje må stå ansikt til ansikt med dem i private barnehager – dem de har lovet at skulle få utgiftene dekket, men som nå ikke får det.

Mitt spørsmål til Nessa Nordtun er da egentlig: Opplever hun at dette er en god invitasjon til at Stortinget skal fortsette med forlik, altså at man inngår et forlik, men så legger fram et budsjett der man ikke tar regningen for det, fordi man forhandler budsjett med noen andre enn dem man inngikk forliket med?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [14:12:57]: Gjennom barnehageforliket har Stortinget gitt oss flere føringer for arbeidet med den nye finansieringsforskriften, bl.a. at søknadsordningen for pensjonsutgifter skal dekke dokumenterte pensjonsutgifter, som representanten nå selv var inne på, men også at ordningen skal ha et rimelig tak. Vi har utarbeidet et forslag som balanserer disse to hensynene, og som følger opp føringene så langt det lar seg gjøre innenfor gjeldende budsjетtrammer. I forslaget til nytt system for tildeling av tilskudd til pensjon har vi fokusert på å gjøre tilskuddet mer treffsikkert og gi en mer rettferdig fordeling innenfor rammen vi har.

Vi mener at sektoren samlet sett blir godt kompensert for pensjonsutgiftene med forslaget som har vært på høring, men i høringen ble det også synliggjort noen alternativer som var dyrere, og som forutsetter budsjettbehandling i Stortinget. Hvis vi skal legge oss på et høy-

ere nivå enn dagens ramme, må Stortinget bevilge midler til dette.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:13:51]: Det er helt riktig at vi ble enige om ulike føringer, men føringen var nettopp at man skulle få dekket pensjon opp til kommunens tak, og det at man så langt det lar seg gjøre, har det innenfor dagens budsjettamme – som statsråden nå har vist til to ganger – var ikke en del av vedtaket i Stortinget.

Da er jeg litt tilbake til mitt hovedpoeng, som er at slik jeg forstår statsråden nå, mener hun at hvis vi inngår forlik med Arbeiderpartiet på Stortinget, har det ikke noe å si hvis det koster penger: Arbeiderpartiet kommer ikke til å følge det opp fordi de forhandler budsjett med noen andre. Det er en veldig dårlig invitasjon for å søke bredt forlik på Stortinget når man er en mindretallsregjering, og for at man skal føle at de løftene Arbeiderpartiet har gitt, blir fulgt opp.

Nå er det åtte av ti barnehager som ikke får dekket sine pensjonskostnader med det regjeringen har lagt fram. Så vidt jeg forstår statsråden nå, har hun heller ingen intensjon om å legge de pengene fram for Stortinget, eller om å legge forslaget om en riktig søknadsordning fram for Stortinget. Det mener jeg er oppsiktsvekkende, og da er mitt spørsmål: Kommer regjeringen til å foreslå bevilgninger eller ikke?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [14:14:50]: Private Barnehagers Landsforbunds beregninger forutsetter at pensjonskostnadene øker betydelig i 2026, altså for åtte av ti medlemsbarnehager, som representanten viste til i sitt spørsmål. Det er uklart for oss hva den forutsatte økningen bygger på, og hvor stor del av veksten som eventuelt er engangskostnader som følge av tilslutning til AFP-ordningen. I våre beregninger som bygger på faktiske regnskapstall for hele sektoren, er det kun om lag to av ti barnehager som har utgifter over det foreslåtte taket for dekning av pensjonsutgifter. Modellen vi har hatt på høring, vil gi et mer treffsikkert tilskudd enn i dag. Det mener vi er viktig, og beregningene våre viser at finansieringen av pensjonstilskuddet er høyere enn sektorens samlede pensjonsutgifter.

Spørsmål 25

Erling Sande (Sp) [14:15:45]: «Verdal kommune vedtok en forskrift om skolekretsgrenser hvor kapasitetshensyn også vektlegges. I forarbeidene til ny opplæringslov slår regjeringen fast at kommunene har mulighet til å vektlegge kapasitetshensyn i tillegg til avstand til nærmeste skole. Samtidig har Statsforvalteren be-

sluttet å oppheve vedtaket om lokal forskrift i Verdal. Det har satt kommunen i en krevende situasjon.

Mener statsråden at loven gir anledning til å også vektlegge kapasitetshensyn når skolegrenser skal fastsettes i lokal forskrift?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [14:16:24]: Det er kommunen selv som bestemmer skolestrukturen, altså hvilke skoler kommunen skal ha, og hvor de skal ligge. Dette ligger i kjernen av det kommunale selvstyret og er ikke regulert i opplæringsloven. Opplæringsloven har regler om hvilken grunnskole elevene skal gå på, og om fastsettelse av skolekretser. Skolekretsen bestemmer hvilke barn som skal gå på hvilke skoler, og fastsettelsen av skolekretser må ta utgangspunkt i den skolestrukturen som er fastsatt.

Opplæringsloven § 2-6 sier at elever i grunnskolen har rett til å gå på en skole «i nærmiljøet». Dette gir ikke nødvendigvis en rett til å gå på den skolen som ligger nærmest. Det følger av bestemmelsen at kommunen kan fastsette skolekretser, og at kommunen skal legge særlig vekt på hvilken skole som ligger nærmest, men opplæringsloven sier eksplisitt at kommunen også kan ta hensyn til topografi, trafikkforhold, kapasiteten på skolene og at barn i samme nabolag skal få gå på samme skole. Avstanden til skolen er noe som «skal» vektlegges, mens de øvrige momentene er noe kommunen «kan» ta med i vurderingen. Det betyr at avstanden til skolen er noe kommunen må ta utgangspunkt i når de skal fastsette skolegrensene. De øvrige momentene er forhold kommunen kan vektlegge i tillegg og ta med i en konkret og helhetlig vurdering.

Det er riktig at det ved behandlingen av ny opplæringslov ble gjort klart at kommunen ved fastsettelse av skolekretser skal kunne ta hensyn til kapasiteten til skolene, også når skolene ikke er fulle. Tidligere var det lagt til grunn at det bare kunne legges vekt på kapasitet dersom skolen var full. Formålet med denne endringen var å legge bedre til rette for at kommunen kan utnytte de samlede personalressursene og kapasiteten i skolebyggene på en effektiv måte, noe som kan føre til bedre skoleøkonomi og dermed bedre skoler. Jeg mener at dette harmonerer godt med den kommunale handlefriheten som må ligge til grunn for beslutninger om skolestruktur, som er beslutninger som må bygge på økonomiske, politiske og samfunnsmessige prioriteringer.

Opplæringsloven med forarbeider nevner både momenter som må og kan tas med i vurderingen, og hensyn som ikke kan vektlegges når kommunen skal fastsette en skolekretsforskrift eller fatte vedtak om tildeling av skoleplass.

Jeg kan ikke gå inn i enkeltsaker, men i slike saker er det viktig at kommunen tydelig begrunner valgene sine

og vekter de relevante hensynene i en konkret vurdering. Det må komme tydelig fram hvordan avstand er vurdert, og hvordan eventuelle andre hensyn har blitt vektet opp mot dette. Det må også være tydelig at det ikke er lagt vekt på forhold som regelverket sier at kommunen ikke kan vektlegge.

Erling Sande (Sp) [14:19:21]: Lat meg fyrst seie at eg er glad for svaret. Eg synest det på ein veldig tydeleg måte klargjer handlingsrommet til kommunane i denne saka. Vi kan tenkje oss, som eit eksempel, eit stort bustadområde som ligg mellom to skular. Der kan det vere hensiktsmessig for kommunane å velje ei anna grense, eller la grensa gå på ein måte som ikkje utelukkande handlar om fysisk avstand til ein eller begge skulane, men òg f.eks. om det å sikre ein naturleg lærarressursbruk, kapasitet, klasseoppfylling.

Forstår eg statsråden rett når ho seier det skal vere eit betydeleg handlingsrom for kommunane i denne typen grenseinndelingar?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [14:20:10]: Det er riktig forstått. Jeg vil bare gjenta at det i slike saker er veldig viktig at kommunen tydelig begrunner valgene sine og vekter de relevante hensynene i en konkret vurdering. Det må også komme tydelig fram hvordan nettopp avstand er vurdert, som representanten var inne på i sitt eksempel, og hvordan eventuelt andre hensyn har blitt vektet opp mot dette. En må være tydelig på at det ikke er lagt vekt på forhold regelverket sier at kommunen ikke kan vektlegge.

Erling Sande (Sp) [14:20:40]: Då trur eg berre eg takkar for svaret og oppsummerer med at det handlingsrommet statsråden her gjer greie for at eksisterer rundt i kommunane, er mogleg for kommunane å leggje til grunn når dei gjer desse viktige vurderingane, for å få ein heilskapleg og god situasjon og utnytting av kapasiteten i sine kommunar.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [14:21:05]: Ja, opplæringsloven er eksplisitt på at kapasiteten på skolene kan være et legitimt hensyn i disse sakene, og statsforvalterens vedtak kan ikke endre på det.

Spørsmål 26

Fra representanten Geir Jørgensen til forsvarsministeren:

«Under militærøvelsen Ægir valgte Sjøforsvaret å senke den utrangerte fregatten KNM Bergen på 125 meters dyp ved fiskefeltet Svensgrunnen utenfor Senja. Fregattvraket og vrakdelar ligger nå som en permanent driftshindring for fiskeflåten. Avgjørelsen ble tatt uten at

fiskernes organisasjoner ble konsultert. Fiskeridirektoratet understreker i sin vurdering fra mai i år at dette er et viktig fiskefelt med stor aktivitet.

Hvorfor valgte Sjøforsvaret å ignorere fiskerifaglige råd og senke fregatten på et aktivt fiskefelt?»

Presidenten [14:21:18]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 27

Bent-Joachim Bentzen (Sp) [14:21:25]: «24. mars i år sendte statsråden et brev til Politidirektoratet som handlet om effektiviserings- og strukturtiltak i politiet. Her ber statsråden om en utredning av endret struktur for passkontor og økt bruk av passbuss. Denne beslutningen tok altså regjeringen én måned før regjeringen visste hvor mange som benyttet de nyopprettede passkontorene.

Har Arbeiderpartiet ved statsråden en ideologisk motvilje mot tjenester nær folk, siden de bestiller utredninger av nedlegging av passkontor før de vet hvor mange som faktisk besøker dem?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:22:00]: Regjeringen er opptatt av at folk får et best mulig tilbud, samtidig som politiets ressurser brukes på en effektiv måte. Som det framkom av områdegjennomgangen om økonomistyringen og budsjett situasjonen i politiet fra mars 2024, bør styringen av politiet vris fra bemanningstall og antall tjenestesteder til mål- og resultatstyring, slik at politiet selv får mer råderett over hvordan utvikling og behov løses.

Jeg er opptatt av at vi tar disse funnene fra områdegjennomgangen på alvor. Bevilgningene til politiet skal gi oss den polititjenesten innbyggerne og samfunnet har behov for. Politiet trenger både tilstrekkelig handlingsrom og forutsigbarhet. De må kunne disponere ressursene sine på den mest formålstjenlige måten for å sørge for at vi får den beste polititjenesten vi kan få, i tråd med politiske ambisjoner og målsettinger.

Brevet representanten viser til, inneholdt flere bestillinger til Politidirektoratet om å utrede ulike tiltak med mål om at politiet skal kunne løse samfunnsoppgavet på en mer ressurseffektiv måte. Departementet mottok i juni innspill fra Politidirektoratet på det som angikk utstedelse av pass og ID-kort. Regjeringen tok med seg dette innspillet da vi hadde vår siste budsjettkonferanse i august. Regjeringens forslag kommer altså på bakgrunn av faglige vurderinger fra politiet selv, vurderinger som bl.a. er basert på oppdaterte besøkstall for de nye kontorene fra 2024 og 2025.

Regjeringen er opptatt av å gi innbyggerne et best mulig tilbud om pass og ID-kort og mener at et godt tilbud kan gis både ved å ha passkontorer og ved å ha passbusser. På bakgrunn av de politifaglige tilrådingene foreslår vi derfor for Stortinget å legge ned 14 av de 15 nye passkontorene og erstatte dem med et tilbud om passbusser. I forslaget til statsbudsjett er vi helt tydelige: Kontorene skal ikke stenges før tilsvarende eller bedre tilbud gjennom passbusser er på plass.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [14:24:33]: Som nevnt i spørsmålet mitt forelå det ikke tall på antall besøk og utstedte pass ved de nye passkontorene før april i år. Likevel initierte regjeringen nedleggingsprosessen allerede i mars, antakelig som et ledd i å finne innsparinger til statsbudsjettet. Når vi nå kjenner tallene, ser vi at regjeringen har forregnet seg, og at passkontorene er godt besøkt og et populært tilbud. Ikke bare foreslår Arbeiderpartiet å fjerne et populært tilbud, men også å øke gebyret på pass og ID-dokumenter. Folk skal altså betale mer for et dårligere tilbud – en dårlig deal.

Hva er den faglige begrunnelsen bak regjeringens beslutning om at tilbudet til innbyggerne blir dårligere samtidig som gebyret blir høyere?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:25:14]: Representanten legger inn et premiss her om at det blir et dårligere tilbud. Som jeg sa i mitt første svar, er vi fra regjeringens side i forslaget til statsbudsjett helt tydelig på at de kontorene vi foreslår lagt ned, ikke skal legges ned før en har fått på plass enten et like godt eller et bedre tilbud gjennom passbusser.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [14:25:40]: Jeg takker for svaret. I brevet med politifaglige råd fra Politidirektoratet til Justisdepartementet datert 2. juni står det:

«Gitt alt annet likt, vil det være mulig å spare om lag 23 millioner kroner i konsept 1, noe som gir en reduksjon i gebyrnivået på 20 kroner per dokument sammenlignet med dagens modell.»

Politiet skriver altså rett ut at et dårligere tilbud gir grunnlag for å senke gebyret, men Arbeiderpartiet tar med begge hendene – dårligere tilbud og høyere pris. Dette stemmer dårlig med at det i proposisjonen står at regjeringens beslutning er fattet på bakgrunn av politifaglige råd.

Hvordan vil statsråden forklare at politiet foreslår å sette gebyret ned ettersom tilbudet blir dårligere, men at Arbeiderparti-regjeringen gjør det motsatte og foreslår å sette prisen opp?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:26:29]: Igjen: Vi baserer vår politikk og våre forslag til Stortinget på politifaglige råd, men det er ikke alltid vi mener at de politi-

faglige rådene er helt i tråd med politiske ambisjoner og målsettinger. Det er ikke slik at politiet bare kan bestille hva de vil ha fra oss politikere. De kommer med sine råd, og så kommer vi med våre politiske framlegg for Stortinget.

Igjen legger representanten inn et premiss om at det skal bli et dårligere tilbud. Igjen vil jeg minne om at vi sier at det skal det ikke. Det kan også tenkes at en passbuss vil gi et bedre tilbud, ikke bare til f.eks. Røros, som er ett av de passkontorene vi har foreslått nedlagt, men også til omkringliggende kommuner, ved at denne passbussen da kjører fra ett sted til et annet.

Når det gjelder pris, er dette selvfinansiert, og det kommer jeg tilbake til i svar på det neste spørsmålet, fra en annen representant.

Spørsmål 28

Maren Grøthe (Sp) [14:27:51]: «24. mars sendte statsråden et brev til Politidirektoratet som handlet om strukturtiltak i politiet, innen pass og ID. Denne beslutningen tok regjeringen én måned før regjeringen visste hvor mange som benyttet de nye passkontorene. Nye tall har vist at passkontoret på Røros er svært godt besøkt og til sammen har utstedt 1 978 pass i løpet av 2025. I forslaget til statsbudsjett skriver Justis- og beredskapsdepartementet: 'Dei nye kontora er lite besøkt og mottar få søknader.'

Mener statsråden at dette utsagnet gjelder for passkontoret på Røros?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:28:36]: Brevet fra mars som representanten viser til, inneholdt flere be- stillinger til Politidirektoratet om å utrede ulike tiltak med mål om at politiet skal kunne løse samfunnsoppdraget på en mer ressurseffektiv måte. Departementet mottok innspill fra Politidirektoratet på det som angikk utstedelse av pass og ID-kort, i juni. Regjeringen tok med seg dette inn i vår budsjettkonferanse, som var i august. Regjeringens forslag kommer altså på bakgrunn av faglige vurderinger fra politiet selv. Disse vurderingene var bl.a. basert på oppdaterte besøkstall for de nye kontorene fra 2024 og 2025.

Utstedelse av pass og ID-kort er en relativt stor del av oppgaveporteføljen til politiet, med om lag 1 million ID-dokumenter utstedt årlig. Det er viktig at vi forsøker å gi et tilbud på en så ressurseffektiv og hensiktsmessig måte som mulig, samtidig som vi ivaretar et best mulig tilbud til folk der ute. Bevilgningene til politiet skal gi oss den polititjenesten som innbyggerne har behov for, og som samfunnet har behov for.

Utstedelse av pass og ID-kort er gebyrfinansiert. Det betyr at kostnaden av å utstede pass og ID-kort dekkes

gjennom gebyr som betales av dem som bestiller pass og ID-kort. En effektiv innretning på denne delen av politiets virksomhet vil kunne bidra til å holde gebyrer for pass og nasjonale ID-kort lavere enn de ellers ville vært. Det kommer alle som søker om pass og nasjonale ID-kort, til gode.

Som sagt utsteder politiet om lag 1 million ID-dokumenter i året. Det kan være gode grunner til å ha et kontor et sted, og det kan anses ikke bærekraftig hvis vi skal ha kontor på alle steder der det kan forventes å være en etterspørsel. Da er det regjeringens vurdering at det er en bedre løsning om visse deler av etterspørselen kan håndteres ved bruk av passbusser. I sitt framlegg til statsbudsjett er Justisdepartementet tydelig overfor Stortinget på at kontorer ikke skal stenges før tilsvarende eller bedre tilbud gjennom passbusser er på plass.

Maren Grøthe (Sp) [14:31:14]: Statsråden viser i svaret til at pass er gebyrfinansiert, og at dette kan bidra til å holde gebyrene nede. Da er det veldig interessant at Arbeiderpartiet velger å gjøre det motsatte i forslaget til statsbudsjett: å sette opp gebyrene. Det virker som om statsråden ikke lyttet til det min kollega trakk fram i sitt spørsmål tidligere, så jeg vil gjerne gjenta det. Jeg leser da direkte fra brevet med politifaglige råd som statsråden viser til:

«Gitt alt annet likt, vil det være mulig å spare om lag 23 millioner kroner i konsept 1, noe som gir en reduksjon i gebyrnivået på 20 kroner per dokument sammenlignet med dagens modell.»

Politiet sier altså rett ut at det å legge ned passkontoret på Røros og alle andre plasser rundt om i landet vil gi et direkte dårligere tilbud til innbyggerne, men det kan tas inn ved at man kan få et lavere passgebyr. Da lurer jeg på: Hvordan vil statsråden forsvare at man gir et dårligere tilbud til innbyggerne, som også politiet selv sier at det blir, men at man likevel velger å svare på det ved å øke gebyrene for folk?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:32:20]: Dette er gebyrfinansiert. Pass- og ID-kortutstedelse er gebyrfinansiert, og det betyr at det skal dekke f.eks. anskaffelse av passbusser. Så er spørsmålet hva kostnadene ved det vil være, sammenlignet med hva kostnaden ved passkontorene vil være. Også denne representanten har med seg et premiss om at det vil bli et dårligere tilbud, og der vil jeg igjen vise til hva vi i skriver i budsjettframlegget, dvs. at vi ikke skal legge ned noen passkontorer før tilsvarende eller bedre tilbud gjennom passbusser er på plass.

Maren Grøthe (Sp) [14:33:08]: Nylig besøkte jeg politiet på Røros, og de forteller selv at de opplever at passkontoret har vært veldig vellykket. Det er godt be-

søkt fra hele regionen, gir dem en mulighet til å møte innbyggerne i lokalsamfunnet oftere, og de trakk også fram at det tar ned trykket fra passkontoret i Trondheim. Jeg sjekket nylig og fant ut at hvis man skal ha seg et pass i Trondheims-regionen nå, må man vente til april. Det er lange ventetider. Man skulle jo tro at behovet for passkontor og flere passkontor var veldig til stede ute i lokalsamfunnene.

Jeg registrerer at statsråden bl.a. trekker fram at økningen i gebyr kan skyldes at man skal se på hvordan tilbudet med passbusser kan bli organisert. Da lurer jeg på: Vet ikke statsråden hva kostnaden ved å innføre passbuss istedenfor passkontor vil være? Risikerer man nå å måtte betale mer fordi man får en passbuss istedenfor et passkontor?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:34:04]: Når det gjelder trykket i Trondheim, viser vi i budsjettframlegget til at vi skal ha et like godt eller bedre tilbud gjennom bruk av passbusser. Det betyr at en vil kunne få utstedt pass eller ID-kort i Røros gjennom den bussen. Da er det kanskje også slik at folk fra mange omliggende kommuner eller kommuner mellom Røros og Trondheim ikke trenger å reise inn til Trondheim for å få utstedt pass, fordi en passbuss da vil kunne tilby disse tjenestene.

Når det gjelder gebyr, er det anslått i budsjettet at nedleggelsen av disse kontorene vil medføre en besparelse på om lag 23 mill. kr i helårseffekt, og det vil gi en reduksjon i gebyrnivå på 20 kr per ID-dokument. Det er det som er beregningene som er lagt inn i statsbudsjettet, og som representanten sikkert kjenner til.

Spørsmål 29

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:35:22]: «Bare så langt i år har det blitt skrevet ut om lag 2 000 pass og ID-kort ved passkontorene i Åsnes og på Røros. Likevel varsler regjeringen i statsbudsjettet at den ønsker å legge ned passkontorene både i Åsnes og på Røros.

Hvor mange besøkende mener statsråden det burde ha vært i Åsnes og på Røros for at passkontorene skulle hatt livets rett?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:35:44]: Med om lag én million utstedte ID-dokumenter i året er utstedelse av pass og ID-kort en relativt stor del av politiets oppgaveportefølje. Det er viktig at vi bestreber oss på å ivareta et best mulig tilbud for folk og samtidig tilby tjenesten på en så ressurseffektiv og hensiktsmessig måte som mulig. Bevilgningene til politiet skal gi oss den polititjenesten innbyggerne og samfunnet har behov for.

Det kan være gode grunner til å ha et kontor et sted, men det er ikke bærekraftig dersom vi skal ha et kontor

på alle steder der det kan forventes å finnes etterspørsel. Da mener vi fra vår side at det er en bedre løsning om visse deler av etterspørselen kan håndteres ved bruk av passbusser.

Jeg er opptatt av at vi tar funnene fra områdegjennomgangen av politiet fra 2024 på alvor: Styringen av politiet bør vris fra bemanningstall og antall tjenestesteder til mål- og resultatstyring, slik at politiet får mer råderett over hvordan utviklingen og behovet løses. Regjeringens forslag kommer på bakgrunn av faglige vurderinger fra politiet selv. Vurderingene var bl.a. basert på oppdaterte besøkstall for de nye kontorene fra 2024 og 2025.

Som også en tidligere spørrer var inne på: Kostnadene ved å utstede pass og ID-kort dekkes gjennom gebyr som betales av dem som bestiller pass og ID-kort. En effektiv innretning på denne delen av politiets virksomhet vil kunne bidra til å holde gebyret for pass og nasjonale ID-kort lavere enn det ellers ville vært. Det kommer alle som søker om pass og nasjonale ID-kort, til gode.

Regjeringen er opptatt av å gi innbyggerne et best mulig tilbud om pass og ID-kort og mener at et godt tilbud kan gis både ved å ha passkontor og ved å ha passbusser. På bakgrunn av de politifaglige tilrådingene foreslår vi derfor å legge ned 14 av de 15 nye passkontorene og erstatte dem med et tilbud om passbusser. Igjen: I forslaget til statsbudsjett er vi tydelige på at kontorene ikke skal stenges før tilsvarende eller bedre tilbud gjennom passbusser er på plass.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:38:07]: Jeg har besøkt Flisa og polititjenestestedet der. Til media har polititjenestestedet sagt at hver eneste time som har blitt lagt ut, har blitt bestilt. Altså: Hver gang de har lagt ut en time, har den blitt bestilt – det er fullt hele tiden. Det er et faktum. Det har vist seg å være veldig bærekraftig å ha det. Investeringsene er også gjort; man har brukt ressurser til å bygge det om. I praksis er det en halv stilling man allerede hadde der, som brukes på det.

Hver eneste time er brukt – det er fullt hele tiden, og det er også ventetid framover – men statssekretæren i Justis- og beredskapsdepartementet velger likevel å begrunne nedleggelse med at det har vært for lite besøkt. Når er det da nok besøkt? Hvis alle timer er fylt opp, og investeringen er gjort, hva skal man da spare på å legge ned en tjeneste som allerede er der? Hva er nok, når hver eneste time er opptatt?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:39:00]: I statsbudsjettet vi har lagt fram, framgår det at nedleggelsen av 14 av disse 15 kontorene vil medføre en besparelse på om lag 23 mill. kr i helårseffekt. Det er det man har lagt inn som en besparelse ved det, at det faktisk er en besparelse ved å legge ned disse kontorene. Igjen: Det be-

tyr ikke at man ikke skal få dekket behovet for pass og ID-dokumenter, men det vil bli dekket ved at man har en passbuss, som presumptivt kjører gjennom mange kommuner på vei til de stedene hvor den da er et passkontor. Det vil kunne gi et tilbud helt nært der folk bor, og på enda flere steder enn man vil kunne klare ved å ha et fysisk kontor.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:39:55]: Jeg tror ikke statsråden tror på det hun selv sier engang, for det gir jo ingen mening. Staten har investert i å bygge om. Det er en tjeneste hvor man skriver ut pass – med en maskin – og det er en ansatt som uansett sitter i resepsjonen, som gjør jobben. Alle timer er opptatt – absolutt hver eneste time som blir lagt ut, blir brukt. Det er ikke slik at det går flere måneder uten at det kommer folk dit. Regjeringen har gått på autopilot og ikke gjort en individuell vurdering fra kontor til kontor. Man har behandlet alle likt.

Justis- og beredskapsdepartementet bruker som en begrunnelse at det brukes for lite, men når alle timer er fylt opp, brukes det jo fullt og helt. Da er det ikke slik statsråden sier, at det ikke er bærekraftig. Det er jo fullstendig bærekraftig.

Jeg ber statsråden tenke seg om, gå inn i saken og besøke disse tjenestestedene. Da er mitt spørsmål til statsråden: Vil hun bli med meg til Åsnes for å se om det er bærekraftig eller ikke, eller vil hun bli med Maren Grøthe til Røros for å se om det er bærekraftig eller ikke? Da vil statsråden se at det er bærekraftig. Vil hun bli med på tur?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:40:58]: Å få en invitasjon til å bli med på tur med senterpartifolk er alltid lovende. Erfaringene tilsier at det blir både nyttig og hyggelig. Jeg ser gjerne på muligheten for å kunne bli med på tur, og jeg gleder meg også til at vi, representanten Slagsvold Vedum og jeg, skal på tur sammen om to uker.

Når representanten sier at han ikke tror at statsråden tror på dette selv engang, må jeg få lov til å fortelle ham at jo, dette tror jeg på. Jeg tror på politifaglige råd. Når politiet kommer med sine faglige vurderinger av hva som er klokt når det gjelder å gi både gode og effektive tilbud, tror jeg faktisk at de kommer med nettopp politifaglige råd. Derfra er det hva man går inn for og mener er gode løsninger for folk der ute. Da mener altså vi at det er en like god eller bedre løsning å få passbusser i stedet.

Spørsmål 30

Tage Pettersen (H) [14:42:16]: «Siden 2022 har Norge tatt imot nær 100 000 flyktninger. Siden 2024 har an-

tallet bosatte flyktninger gått noe ned, men nå øker tallene igjen, og neste år blir kommunene bedt om å ta imot 13 000 flyktninger. Samtidig ser vi at stadig flere kommuner sier nei til å bosette det antallet Integrerings- og mangfoldsdirektoratet anmoder dem om.

Hvordan forholder statsråden seg til at mange kommuner nå ikke har kapasitet til å bosette flyktninger i tråd med anmodningene?»

Statsråd Kjersti Stenseng [14:42:48]: Det er helt riktig som representanten sier: Etter Russlands fullskala invasjon i 2022 har kommunene bosatt nær 100 000 flyktninger, om lag 86 000 fra Ukraina. Kommunene har vist en imponerende innsats ved å bosette og integrere et rekordhøyt antall flyktninger på kort tid.

Etter et stabilt ankomstnivå gjennom 2025, som har ligget lavere enn i 2024, har vi lyktes med å nå målet om at Norge ikke skal motta uforholdsmessig mange fordrevne sammenlignet med våre naboland. Etter at Ukraina fjernet utreiserestriksjonene for menn mellom 18 og 22 år i august i år, har ankomstene i denne aldersgruppen økt merkbart til Norge og flere europeiske land.

Selv om ventetiden i mottak fra vedtak om opphold til bosetting fortsatt er lav for de fleste, kan økte ankomster føre til lengre ventetid. Bosettingsbehovet påvirkes direkte av hvor mange som til enhver tid kommer til Norge og innvilges oppholdstillatelse.

Situasjonen i Ukraina er ustabil, noe som gir usikre prognoser. Samtidig etterlyser kommunene stabilitet og forutsigbarhet. Jeg vil understreke at det er Russlands brutale krigføring som er skyld i de store ankomstene, som igjen påvirker hvor mange som kommer til Norge.

Anmodningene for 2025 og 2026 ligger nå på et tilnærmet likt nivå, om lag 13 000 personer. Dette gjør det mulig for kommunene å opprettholde kapasiteten som er bygd opp. Vi vet ennå ikke hva kommunene svarer på anmodningen for 2026. Mange opplever stort press på tjenester og boliger, men vi ser også at enkelte kommuner vil ta imot flere neste år. Et slikt eksempel er Kongsberg kommune, som NRK omtalte nylig.

Regjeringen har skjerpet anmodningskriteriene for 2026 slik at det i større grad skal tas hensyn til kommuner som har levekårsutfordringer, høy innvandrerandel og sekundærflytting. Det skal bidra til å unngå at enkelte kommuner får en uforholdsmessig stor belastning. Når kommunene har vedtatt antall bosettingsplasser, sørger IMDi for å fordele flyktninger jevnt gjennom året. Det gir kommunene større forutsigbarhet.

Regjeringen vil fortsette å legge til rette for god dialog med kommunene om bosetting av flyktninger. Samtidig skal vi ikke ta imot flere enn vi klarer å integrere.

Regjeringen er derfor forberedt på å ta ytterligere innstrammingsgrep dersom situasjonen skulle tilsi det.

Tage Pettersen (H) [14:45:23]: Takk for svaret. Høyre har også vært tydelig på at bosetning må være styrt og spredt, og at flyktninger som hovedregel ikke skal bosettes i områder med levekårsutfordringer eller en innvandrerandel på over 25 pst. Jeg er glad for at regjeringen har strammet noe inn allerede.

Fredrikstad har bosatt over 1 000 flyktninger de siste årene, og i 2025 – altså i år – valgte bystyret å si nei til å bosette flere. Det var ikke et uttrykk for manglende vilje til å hjelpe, men et resultat av en kommuneøkonomi og et tjenesteapparat som er presset til bristepunktet. Samtidig har regjeringen fjernet tilskuddet til utleieboliger i 2024, mens vi har foreslått å øke dette, nettopp for å lette bosetningen.

God dialog bosetter ingen, og dekningsgraden for kostnader knyttet til integrering har falt fra 97 til rundt 91 pst. på få år. Det merker kommunene. For å gjenta det første spørsmålet: Hva vil statsråden faktisk gjøre hvis kommunene ikke sier ja til å bosette de 13 000 som er anslått å komme? Blir det da tvang?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:46:24]: Det er kommunene selv som avgjør hvor mange flyktninger de ønsker å ta imot, og hvor i kommunene de skal bli bosatt. Regjeringen oppfordrer kommunene til å unngå at flyktninger bosettes i områder med store levekårsutfordringer.

Sammen med kommunalministeren har jeg også tenkt å besøke nettopp Sarpsborg og Fredrikstad neste uke, for jeg vet at det der er store utfordringer, press på tjenester og ikke minst et press på boliger. Jeg skjønner veldig godt både frustrasjonen og bekymringen våre lokalpolitikere har, for de har gjort en enormt stor innsats, men nå begynner presset å bli for stort.

Jeg er opptatt av å understreke at det er kommunene selv som bestemmer hvor mange de vil ta imot. Jobben vår er å fordele dem som kommer til Norge, på en slik måte at de kommunene som har kapasitet til å ta imot flere, kan gjøre det, mens de som ikke har kapasitet til å ta i mot, skal slippe det.

Tage Pettersen (H) [14:47:20]: Da slipper jeg å invitere statsråden på tur i dette replikkordskiftet, for hun er allerede invitert – det er bra.

Jeg flytter meg til Sarpsborg. Der er andelen innvandrere i dag 24,4 pst. mot 20,8 pst. for landet. I tillegg viser tallene deres at nær 51 pst. av innvandrerbefolkningen i byen har bakgrunn som flyktninger. Tallet på nasjonalt nivå er 34 pst. Derfor har politikerne i Sarpsborg bestemt at de skal lage en strategi for hvordan de kan redusere andelen flyktninger.

Vi vet at varig integrering handler om arbeid. Høyre vil legge betydelig vekt på kommunenes integreringsresultater i bosetningspolitikken og særlig overgang til arbeid. Per nå står nettopp mange ukrainske flyktninger lenge i kø for kvalifisering, mens kommunene mangler kapasiteten til norskopplæring og et hurtigspor. Vil statsråden kunne forplikte seg til en modell der bosetningsanmodningene kobles til konkrete arbeids- og kvalifiseringsløp, og der kommunene med best overgang og de som lykkes best med dette arbeidet, prioriteres nettopp for bosetning og også økonomiske virkemidler?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:48:23]: For at flyktninger skal komme raskt i arbeid og bli integrert, er det representanten peker på, helt avgjørende. Som en del av regjeringens bosettingspolitikk er vi opptatt av at bosettingen skal være styrt, spredt, rask og treffsikker, og at det også skal handle om muligheter for å komme seg i arbeid. Vi har bl.a. gjort endringer i introduksjonsprogrammet, slik at det skal være mer arbeidsretting, og at flere skal komme raskere inn i arbeid, for vi vet at kvalifisering i veldig stor grad foregår på arbeidsplassen.

Jeg er opptatt av at vi hele tiden må følge med og se. Klarer vi å bosette det antallet prognosene sier skal komme? Er det behov for å gjøre ytterligere innstramninger i regelverket fordi ankomstene til Norge kanskje blir forholdsmessig mye større enn til de andre nordiske landene? Det er viktig for meg å kommunisere at jeg er villig til å gjøre endringer dersom vi ser at vi ikke klarer å integrere godt nok dem som kommer til landet vårt.

Spørsmål 31

Fra representanten Liv Gustavsens til barne- og familieministeren:

«Det skjer stadig alvorlige brudd på barnevernsloven.

Hvordan kan vi som politikere – og du som statsråd – ha tillit til årsrapporter og internkontroll fra barnevernstjenesten, når alvorlige brudd på loven avdekkes kort tid etter?»

Presidenten [14:49:27]: Spørsmål 31 er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 32

Tor André Johnsen (FrP) [14:49:43]: «Nylig kunne man lese i Nationen om Norsvin, som sliter med å få de rette tillatelsene fra Mattilsynet for å kunne eksportere sine produkter til Kina. Vi er helt avhengige av at nors-

ke eksportbedrifter får markedsadgang i utlandet, og da er det uheldig om statlige organer som gir tillatelser, ikke prioriterer dette arbeidet.

Hvilke tiltak vil statsråden sette i gang for å sikre at norske bedrifter raskt får nødvendige eksporttillatelser fra Mattilsynet, ikke når staten velger å prioritere det, men når bedriftene faktisk trenger det?»

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [14:50:18]: Jeg vil takke representanten Johnsen for spørsmålet, og jeg setter pris på å kunne redegjøre litt for regjeringens arbeid på dette området.

Norge er kjent for å være et land med et mangfoldig natur- og kulturlandskap. Vi har et bærekraftig landbruk med matproduksjon av høy kvalitet og stor mattrygghet, og disse verdiene og kvalitetene ved norsk mat og norske landbruksprodukter gjenspeiler det vi eksporterer. Det ønsker regjeringen å bidra til at vi skal forsterke de neste årene. Derfor var min statssekretær Hanne-Berit Brekken i Kina i forrige uke og signerte en avtale om eksport av meieriprodukter til Kina. Avtalen innebærer at kinesiske forbrukere snart vil kunne finne norsk ost, melk og andre meieriprodukter i butikkene. Avtalen er viktig fordi den bidrar til økt verdiskaping, eksportinntekter, styrking av det norske landbruket og distriktene, og den fremmer god norsk kvalitet og omdømme.

Denne avtalen er et resultat av målrettet og tett samarbeid mellom Mattilsynet, departementet og kinesiske myndigheter. Avtalen har vært et langsiktig arbeid, som ble startet helt tilbake i 2018. I forrige uke signerte min statssekretær Brekken også en avtale med Kina om helsesertifikater. Norske matvarer og fôrvarer som eksporteres, skal være trygge og i samsvar med kravene i mottakerlandene. Dette sikres nettopp gjennom helsesertifikater som utstedes av Mattilsynet på vegne av norske myndigheter.

Kina er det landet som mottar flest slike sertifikater fra Norge, med over 19 000 papirbaserte sertifikater utstedt årlig. Elektronisk utveksling av helsesertifikater gir en mer effektiv, sikker og sporbar prosess som samtidig imøtekommer behovet som eksportnæringen har etterspurt over lengre tid.

I et møte med kinesiske tollmyndigheter i desember i fjor ble spørsmålet om eksport av avlsmateriale fra svin tatt opp. Rett etter møtet sendte norske myndigheter et formelt brev til kinesiske tollmyndigheter for å starte opp godkjenning av avlsmateriale fra svin fra Norge til Kina. Vi mottok deretter et omfattende spørreskjema, som ble fylt ut og oversendt kinesiske myndigheter i mars i år. Statssekretær Brekken tok også opp saken med kinesiske myndigheter i forrige uke i Kina. Saken ligger nå hos kinesiske myndigheter, og de vurderer våre

svar og neste skritt. I tillegg har Norsvin jevnlig dialog-møter med Mattilsynet.

Tor André Johnsen (FrP) [14:53:20]: Sånn jeg forstår ministeren, er kanskje de formelle utfordringene nå ryddet av veien, og vi venter kun på en endelig godkjenning, som har ligget hos kinesiske myndigheter helt siden mars i år. Da er jeg interessert i å høre fra ministeren hva norske myndigheter gjør for å purre og sørge for at vi får framdrift i saken. Jeg er også litt nysgjerrig på å høre hva ministeren tenker om de svar Norsvin har fått når de ønsker å gå inn i andre markeder i Asia. De har da fått tilbakemelding fra Mattilsynet om at de ikke har kapasitet til det, da må de la Kina ligge på vent.

Er det slik at det er manglende prioritering eller ressurser fra Mattilsynet som skal kunne sette standarden for norsk eksportaktivitet, eller er det mulig for ministeren å se på ressurstilgangen til Mattilsynet, slik at en kan få flere ansatte som kan jobbe med sånne saker?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [14:54:27]: Jeg takker for gode spørsmål.

Jeg tar det første spørsmålet først, som går konkret på Norsvin. Slik jeg nevnte i svaret mitt, tok statssekretær Brekken under sitt besøk opp akkurat det temaet Johnsen på en god måte legger fram, og dette er et arbeid vi fra regjeringens side ønsker å fortsette.

Så til det andre spørsmålet Johnsen stiller, som også er et viktig tema, om ressurser i Mattilsynet. Det er helt riktig at Mattilsynet også må gjøre sine prioriteringer. For regjeringen er det å følge opp EØS-avtalen og sørge for at vi tar ned EØS-etterslepet, en viktig prioritet. Der har også Mattilsynet en sentral rolle fordi det største antallet rettsakter innenfor EØS-avtalen ligger på matområdet. Mattilsynet skal både bidra til å vedlikeholde avtalen og sørge for at vi har en EØS-avtale til fordel for norsk næringsliv, i tillegg til å sikre dyrevelferd og mattrygghet hjemme.

Tor André Johnsen (FrP) [14:55:30]: Da er jeg nysgjerrig på to spørsmål. Det ene er hva ministeren forventer av framgang nå for Norsvins del. Jeg vil tro at vi bør kunne få et svar raskt, dvs. kanskje i løpet av en må-

ned eller to, maks. Det andre jeg lurer litt på, er hva ministeren tenker om følgende: Slik jeg oppfatter ham, prioriteres arbeid med EØS-avtalen framfor å bistå med nødvendige sertifikater for å kunne eksportere til Asia. Er det ministerens politikk framover at Asia da må ligge litt på vent fordi det er EØS og Europa som skal prioriteres, og at Norsvin og andre aktører som ønsker å eksportere til de voksende markedene i Asia, rett og slett ikke får de nødvendige sertifikater til å kunne eksportere? Det burde egentlig være ganske enkelt å få et eksportsertifikat.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [14:56:23]: Som jeg innledet med i mitt svar, er det et langvarig arbeid som har ligget bak for bl.a. den avtalen som ble signert i forrige uke, som startet opp helt tilbake i 2018, så det er nok ikke alle prosesser som er like enkle når vi skal ha adgang til andre eksportmarkeder utenfor Europa. I svaret mitt påpekte jeg også at vi bl.a. i retur fikk et omfattende spørreskjema, så vi må jo jobbe godt og grundig med de kravene mottakerlandene av norske landbruksprodukter stiller.

Så til hovedspørsmålet Johnsen stilte, om det er slik at EØS prioriteres over Asia. EØS-avtalen er for norsk næringsliv vår aller viktigste avtale, så det er klart at regjeringen er veldig tydelig på at vi skal følge opp våre forpliktelser, men saken vi fikk presentert sist uke, med at vi har åpnet nye muligheter, bl.a. for brunost i Kina, viser jo at vi kan lykkes med begge deler. Jeg vil imidlertid understreke at dyrevelferd og mattrygghet for norske innbyggere her hjemme også er en viktig del av Mattilsynets oppgaver.

Presidenten [14:57:27]: Med det er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [14:57:32]

Referat

Presidenten [14:57:33]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.58.

